

אין ליכט
פון תורה
ספר
שכל טוב
השלם
בלשון הקודש ואידיש

140

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשמ"א לפ"ק

ספר שכל טוב

הש"ס

המכיל שם"ז רעיונות מוסריים גבוהים כמספר „שכל טוב” (עם תוכן השכל טוב הראשון) מקושטים בפתגמי חכמה ושיחות נאות על פי יסודי התורה והאמונה עם העתקה אידיית;

חובר מאת אדמו"ר

ר' ברוך יוסף ז"ק

שליט"א מקוברין

בהצה"ק אדמו"ר ר' ישראל זצ"ל מקראסילוב בהרב הצ' הק' ר' נחמן זצ"ל מסקאלאט נכד המגיד הקדוש מורנו ורבינו ר' יחיאל מיכל זצ"ל מזלאטשוב נכד מיוחס עד דוד המלך ע"ה ונכד הבעש"ט הקדוש זצ"ל ונכד הצה"ק ר' נחום הגדול זצ"ל מטשערנוביל ונכד הצה"ק ר' צבי זצ"ל מקאריסטשוב זי"ע ועכ"א

גם נמצא פה סדר ונגילת יוחסין של אדמו"ר שליט"א עם לוח של ימי פטירת לדיקים וגלוני עולם על סדר כל חדשי השנה;

הובא לבית הדפוס על ידי אנשי שלוחו
ה"ועד להפצת הספרים"
ואלה הם:

ר' שמואל יעסין	ר' יהושע קליינברג	ר' פנחס וויינמרויב
ר' פנחס שינובסקי	ר' משה מלניק	ר' אלי ברנן
ר' פנחס הרליך	ר' אריה כהן	ר' יצחק אפלבוים

ר' משה יעקב זילברשטיין

שנת „ישועה בקרוב” לפ"ק

ברוקלין נ. י.

בדפוס האחים שולזינגר, ברוקלין, ניו-יארק

הקדמת המביאים לביה"ד

ויצא יצחק לשוח בשדה, וכן עשיתי גם אני, והנה אימה חשיכה
נפלה עלי בראותי את הכארות בארות חמר, אשר על פני תבל,
המלאות מים מכוערים, וריחם נודף, וכל הטועם ממי המאררים האלה,
צבה בטנו, ונפלה ירכו, והשותה מהם יעור עיני שכלו ויסלף דברי
צדיקים, ופניתי כה וכה, ולא ראיתי מי אשר יעצור מלשתות, את
חמת התנינים, אשר רבים הללים הפילו, על פני השדה, יותר מחללי
חרב ורעב ר"ל, ואמרתי עד מתי יהיה זה לנו למוקש, ומה יהיה
בסופו, והלכתי לדרוש את ה' בשדה חקל תפוחין קדישין של אדמו"ר
ר' ברוך יוסף ז"ק שליט"א, ויפקה ה' את עיני, ואראה. והנה
באר מים חיים קמן הכמות ורב האיכות, אשר הוציא ממעין שכלו
הטוב והישר בעיני אלקים ואדם, ומתוקים מדבש ונופת צופים, וכל
אשר ישתה מהם, יושע ברפואת הנפש ורפואת הגוף כמאה"כ (קתלת
ז'): החכמה תחיה בעליה;

אך אבן גדולה — של הוצאת הדפוס — היתה על פי הבאר,
ועוד שלא רצה אדמו"ר שליט"א המחבר בעצמו, להיות המביא
לביה"ד מטעם מנהג אבותיו הק' שלא הדפיסו בעצמם שום ספר,
ואמרתי בלבי האם משום זה נשב ברפידים (ברפיון ידים) ולא יהיה
מים לעם לשתות? הם וחלילה! זהו נגד רצונו יתב' הרמוז בתוה"ק
שנסע מרפידים ולכתת רגלינו למדבר סיני, ששם הוא מקור החיים
שלנו, ופניתי אל אחי ורעי לאמר, נלכה נא יחדיו ונגלל את האבן
ונשקה את אחינו מן המים החיים, ויפקחו את עיניהם לראות את דרך
החיים וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, ות"ל בשמחה רבה
ענו ואמרו, כן נעשה כאשר דברת, וב"ה שמצאנו את אשר יגענו, ואלה
האנשים שנקבו בשמותם על שער הספר, הביאו לבית הדפוס, את
הספר הקדוש הזה, הנקרא בשם „שכל טוב השלם“, אשר כשמו כן
הוא „ברוך“ שמו וישמע חכם ו„יוסף“ לקח ולכל עושיהם, תהלתם

תעמוד לעד, ועץ חיים יהיה למחזיקים, והתומכים יהיו מאושרים,
ונזכה כולנו יחד מהרה, לראות גאולתנו ופדות נפשנו, ונעלה ברננה
לציון עירנו, ותחיינה עינינו, בית מקדשנו ותפארתנו, ורוח הטומאה
יעבור מן הארץ, ומלאה הארץ דעה את ה' ונמצא חן ושכל בעיני
ה' ואדם והיה ה' למלך על כל הארץ אמן ;

בשם המביאים לבית"ד

יצחק ב"ר ידידי' אפלבוים

חזן ישראל יק' ל ז"ק

(קאבריינער רבי'ס זוהן)

בעריהמטער מסדר קידושין

Cantor I. Sack

OF

Temple B'nei Israel & Shearith Judah

610 WEST 149TH STREET
New York
Tel. EDgcombe 4-0300

RES. 631 DUMONT AVENUE
Brooklyn, N. Y.
Tel. DIckens 2-2142

ב ר כ ת י ל ב נ י ב י ת י ש י ח י ו
שיתברכו באורך ימים ושנות חיים והצלחה ורוב נחת ברוב"ג

— : ● : —

זו"ג הרבנית מנב"ת מרת איטא תחיה

— : ● : —

בני נחמן ישראל יחיה ובנו הילד דוד שלמה יחיה
ובתו הילדה בת שבע תחיה

— : ● : —

בתי ציפא יעטא תחיה וחתני שאול יחיה וב' הילד ישראל חיים יחיה
וב' רחל ברכה תחיה

— : ● : —

בתי מרים שרה תחיה וחתני חיים דוב יחיה וב' חיה תחיה
וב' דבורה אסתר תחיה

— : ● : —

בתי הצעירה נעמי בת שבע תחיה

— : ● : —

אחי צבי זו"ג איטא וב"ב יחיו
בנו ישראל זו"ג אסתר יחיו

— : ● : —

אחי משה חיים אפרים זוג חיה דבורה יחיו

לבל יהין שום איש להדפיס ספרי זה פה
או במדינה אחרת בלי רשותי וחתימת ידי
ה מ ח ב ר

— : ● : —

כ ת ב ת ה מ ח ב ר :

631 DUMONT AVENUE

Brooklyn, N. Y.

GRAND RABBI B. J. SACK

ה ק ד ה

סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור
כי זה כל האדם (סוף קהלת).

יתברך ה'רחום וישתבח ה'חנון המרהם והונן לאדם דעת ונותן בלבו
בינה להבין ולהשכיל, שרחם גם עלי וחנון לי דעה שאוכל לפתוח
פתח כחודה של מחט בשערי תורתנו הקדושה, ולהתכונן בטהרת
אמריה ובנועם דרכיה ולהתענג מדבריה בעונג שאין דומה לו, כי הם
דברי אלקים חיים, שאין ראשית לראשיתו, ונאמרים רק בשביל ישראל
שנקראו ראשית. ומי יתן וידע כל בר ישראל כמה גדולה מעלתו
וכמה נפלא כחו להגיע למדרגות גבוהות ולהתדבק במדותיו ית"ב,
מצד כח נשמתו הקשורה ודבוקה בו באור השלהכתיה, והיא חלק
אלקי ממעל, ובלבד שירצה להיות דורש את האמת, ומבקש מה
שאהבה נפשו הטהורה החצובה ממקור החיים, ושיקדש ויטהר את
עצמו על ידי מעשים טובים כדקא יאות, ועל ידי זה יוכל לשמור את
נשמתו שתהיה זכה ונקיה למען יוכל הקב"ה להתפאר בנשמתו זאת
ולהשתעשע בה בהיכלו היכל אהבה, כדאיתא בזה"ק (פ' משפטים)
ת"ח כמה אית ליה לבר נש לאודהרא דלא יסמי אורהוי בהאי עלמא,
דאי זכה בר נש בהאי עלמא ונטיר לה לנשמתא כדקא יאות, האי
איהו בר נש דקב"ה אתרעי ביה, ואשתבה ביה בכל יומא בפמליא
דיליה, ואמר חמו ברא קדישא דאית לי בההוא עלמא. כך וכך עביד
כך וכך עובדוי מתתקנו, וכד האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכויא
נקיה וברורה, קב"ה אנהיר לה בכמה נהורין, בכל יומא קארי עלת,
דא האי נשמתא דפלניא ברי, נפירא להוי ליה להתוא גופא דשבק וכו'
עכ"ל; המובן היוצא לנו מזה הוא, כי המכין הראשון, והיותר נחון
לפני האדם, שיוכל לבוא לטהרתו ולהתקדשותו מלמטה, הוא רק הרצון
להשתמש בכח נשמתו הקדוש והנפלא אשר נאצל לו מאתו ית"ב רק
בשביל זה שיתמשך בכל רצונו תמיד רק לדבריו ית"ב, הם דברי
התורה והמצוה, והכח הזה אי אפשר שלא יתגלה בכל אדם מישראל,

ה ק ד מ ה

אם הוא מתחזק באמונה שלמה שכל דברי התורה שבכתב ושבע"פ הם מצותיו ית"ב אשר בהן קדשנו, ושכל דבריו אמת וצדק המלאים זיו ומפיקים נוגה לכל מאמין ומתדבק בהם, להגיה ולהזריח לו באורם הנצחי ואין סופי. על כל צעד ומדרך כף רגלו, ובכל המקום אשר יזכיר את שמו ית"ב, על ידי התמשכו אחרי רצונו ית"ב למלאות אותו, כידוע ע"פ רמז כי שמו" גמ"ט „רצון“. ואז בודאי חפץ ה' בידו יצליח, שיקל לו שיבו בעיניו לשלוח יד לידועות כוזבות הנולדות מחקירת שכל האנושי על פי סברות הפילוסופיא ההן המתעופפות על כנפי רוח כל אדם כוזב, אמנם זה לעומת זה עשה האלקים. הן שני כחות ההמשכה. ולכן מתגבר היצר הרע להלחם תמיד נגד כח המושך שיש לו לכל אדם מישראל למלאות רצונו ית"ב מצד רוחו ונשמתו. בעזר כח המושך הבא מצד גופו, ובו משתמש היצר הרע לפתות את האדם, שיתמשך אחרי הרצון הגופני, ואחרי מעשה הבהמיות ותענוגים גופניים, אשר מהם נצמחות בו המדות הרעות. והן הן חומי המויה של היצר אשר מהן הוא טוה ואורג את המסך המבדיל בין האדם למקום, והעצה היעוצה לנו מפי חז"ל לבלי הנזק מפתוי היצר היא, למוד התורה בקבוץ חברים באחדות גמורה כמאחז"ל (קדושין ל.) אם פגע בכך מנוול זה משכחו לבית המדרש. אם אכן הוא נמוח ואם ברזל הוא מתפוצץ עכ"ל ז"ל; היינו לא רק ללמוד ביחידות אלא דוקא בכיה"מ בקבוץ חברים. ושם אפשר לנצח את היצר בכח האחדות, שאחד יחזק את חברו בדברי חכמה ומוסר, כי כך הוא טבע האדם שיקל לו להתפעל יותר מדברים חיים אשר ישמע מרעהו בקצרה, מאשר ילמד לבדו הרבה, כי כל אחד מוכרח להוציא, מכל מה שלמד, את הכלל הקצר המובן לו, לדעת את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, וממעם זה כל הכללים הקצרים, כללי התורה והיהדות, הנאמרים באמירה נעימה מאיש לרעהו, נכנסים אל הלב ופועלים לטובה כמאמרם ז"ל (ספרי פ' האזינו) לעולם יהא אדם כונם דברי תורה כלליים שאם כונסם פרטיים הם מיגעין אותו ואינו יודע מה לעשות עכ"ל ז"ל: ועל אמתת רעיונו זה גם יעיד לנו

ה ק ד מ ה

שלמה המע"ה באמירתו הנעימה — אשר בה כלל כל מאמרי החכמה והמשלים — בסוף קהלת והוא. סוף דבר הכל נשמע. את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

ואף כי אני עניתי מאד נגד כל הראשונים הקדושים אשר מפיהם אנו חיים, בכל זאת רשמתי גם אני בכתב, קצת מרעיונות מוסריים ושיחות נאות אשר נאצלו לי ממדת חנינותו ית"ב, ולמדתי לי ברמז ממה שרמזו חז"ל בדבור הראשון „אנכי“ „אמירה נעימה כתיבה יהבית“, היינו כי כל אמירה נעימה שהיא רק על פי התורה, צריכה להיות כתובה בספר, ובפרט שידוע לנו מפי חכמינו ז"ל שכל אדם חייב לכתוב כל רעיון תורני שהשיג בעזרתו ית"ב בלמדו ד"ת וחכמה ומוסר ה'. ואם לא ענוש יענוש, כדאיתא בזה"ק (פ' תזריע) וז"ל: כמה דעונשא דבר נש בגין מילה בישא, כך עונשיה בגין מלה טבא דאתי לידיה ויכיל למללא ולא מליל, בגין דפנים לההוא רוחא ממללא דהיא אתתקנת למללא לעילא ולמללא לתתא וכלא בקדושא, כש"כ אי עמא אזלין בארחא עקימא. והוא יכיל למללא להו ולאוכחא להו והוא שתיק ולא מליל כמה דאמינא, דכתיב (תהלים לט) נאלמתי דומיה החשיתי משוב וכאבי נעכר עכ"ל. גם איתא בספר חסידים (סימן תק"ל) וז"ל, הקב"ה גוזר על האדם כמה ספרים יעשה. יש שגזר עליו ספר אחד ויש ב' וג', וכל מי שגלה לו הקב"ה דבר בתורה ואינו כותבו ויכול לכתוב, הרי גוזל למי שגלה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, וזהו שכתוב (קהלת יב) האלקים יביא במשפט על כל נעלם, כלומר שגורם שנעלם הדבר ההוא עכ"ל. וכשם שגלה לי הקב"ה את כל הרעיונות והאמירות הנעימות הללו הנובעות ממקור החיים מקור התורה והאמונה, וידוע שכל פעל ה' למענהו, כלומר שיתגדל ויתקדש שמו ית"ב בעולם, כן אזכה שיתגלה כח הפועל בנפעל, ביציאת ספרי זה לאור, שכל קורא ומעיין בו ישיג את ההשגה המאוכלת, ויושע בסייעתא דשמיא להיות משכיל דורש את האלקים, וממילא יתענג בעונג נצחיי מכל אמירה ושיחה נאה המכילה ענינים קדושים ומדות

קדושות ממצותיו ית"ב, מקושמים בכלל מוכן קצר, וממעם זה
לא הצגתי כל המקורים מתושב"כ ושבע"פ, לבלי הכביד על הקורא
במאמר רב הכמות כסברת הספרי המוכא לעיל, וכל בן תורה ממילא
ידע את המקור. והסברתי בעזרתו ית"ב כל דבור ורעיון בהסבר
שכלי כזה אשר גם מי שאינו למדן ובקי, לדעת את המקורים אשר
עליהם נמשכים הדברים, גם הוא ישיג את אמתת וצדוק כל דבור על
פי נסיונות החיים ויוכל להתפעל לטובה מצד כה נשמתו הנמשכת
תמיד אל האמת מכה שרשה הנאצל ממקור הטוב והאמת:

וקראתי את ספרי זה בשם „שכל טוב“, על שם תכנו, וגם שהוא
גמ"ט „השם הטוב“. כן יזכנו השם הטוב בגאו"ש בב"א;

ברוך יוסף ז"ק מקוברין

באאמו"ר הרה"צ מהר"י זצ"ל מקראסילוב.

היום יום הלולא של אאמו"ר ה"ק זצ"ל

ח"י כסלו „ישועה בקרוב“ לפ"ק

אלקות

- (א) הגם שכבודו ית"ב מלא כל הארץ מכל מקום לא תוכל למצוא את האלקות
אם לא תחפש כראוי ;
- (ב) אם חפץ אדם להבין את מעשי ה' הוא סמן שהוא חושב כי את עצמו
הוא כבר מבין ;

אמונה

- (ג) להאמין בדבר שאפשר לדעתו בשכל צריכים להיות פתיים, אבל להאמין
בו ית"ב צריכים להיות חכמים ;
- (ד) אם צדקך בא מצד אמונתך החזקה ב"ה, תנצה אתו לעולם את שונאך
החייב ;
- (ה) לו יבין כל אדם כי בו עצמו ימצא מה שהוא למעלה מן השכל היו הכל
מבינים כמה צריכים להאמין בו ית"ב שהוא בודאי למעלה מן השכל ;

געטליכקייט

- (א) כאַטש דער באַשעפער איז אומעטהום פון דעסטוועגען קען מען
איהם ניט געפינען, אויב מען זוכט איהם ניט ריכטיג ;
- (ב) ווען איינער וויל פארשטעהן דעם באַשעפער'ס מעשים, איז אַ
סימן, אַז ער מיינט, אַז זיך אליין פארשטעהט ער שוין ;

גלויבען

- (ג) צו גלויבען אין אַ זאך, וואָס מ'קען אויסגעפינען מיט'ן שכל, מוז
מען זיין אַ נאַר, אַבער צו גלויבען אין גיט מוז מען זיין אַ חכם ;
- (ד) ווען דיין גערעכטיגקייט קומט פון דיין שטאַרקען גלויבען אין
ג-ט, וועסטו איממער באַזיעגען דיין שולדיגען פיינד ;
- (ה) ווען יעדער וואָלט פארשטעהן, אַז אין איהם איז דאָ אַזעלכעס,
וואָס איז העכער פון מענשליכען פארשטאַנד, וואָלטען אַלע
פארשטאַנען, ווי מ'דאַרף גלויבען אין באַשעפער, וואָס איז געוויס
העכער פון מענשליכען פארשטאַנד ;

(ו) מי שהוא אידיתי דומה לאילן סרק הנמצא בין בתי אנשים, שכל מה שנתרחב יותר בגדולו כן יותר יחישו האנשים להכריתו ולהשחית את שרשיו, אבל האיש הדתי, דומה לעץ פרי אשר אפילו בעודו צעיר וקטן, כבר שומרים אותו ומשחיתים את העשבים הרעים סביביו לכל יזיקו אותו;

(ז) באמת קשה מאד על פי שכל לבוא למדרגת הכפירה במצות התורה, מכל מקום אתה מוצא אנשים אשר מאד קל היה להם לבוא למדרגה זו. אבל זה אתה מוצא רק באנשים כאלה שאינם משתמשים כלל בכללי השכל, כי כללי השכל מורים שיש גבוה משכל אנושי, שאז מוכרחים אנו להשתמש באמונה;

(ח) נדיב אחד מכר את כל נכסיו, ויחלק את כספו לצדקה. וישאלו אותו. למה לא צפנת את הונך עבור בניך? ויען — אני צפנתי את הוני ביד הקב"ה, ואת הקב"ה צפנתי בתוך לבות בני, וממילא גם הוני יהיה להם;

(ו) ווער עס איז אַנטווערעליגיעז, איז גלייך צו אַ פּוסטען בוים, וועלכער געפינט זיך צווישען וואַהנונגען, וואָס מעהר ער צו וואַקסט זיך, אַלס גיכער וועלען איהם די מענשען אַראַפּשניידען, און אויסרייסען זיינע וואַרצלען. ווער אַבער עס איז רעליגיעז, איז גלייך צו אַ פּרוכט בוים, וואָס אפילו ווען ער איז נאָך יונג און קליין, הייבט מען איהם שוין און מ'רייסט אויס די שלעכטע גראַזען אַרום איהם, זיי זאָלען איהם ניט שאַדען מוהן;

(ז) מיט'ן שכל איז באמת זעהר שווער צו קומען צו דער שטופע פון לייקענען אין די מצות פון דער תורה; פונדעסטוועגען גער פּינסט מענשען, וועלכע זיינען זעהר גרינג געקומען צו דער שטופע, אבער דאָס געפינט מען נור ביי די, וועלכע באַנוצען זיך איבערהויפט ניט מיט די רעגעלען פון שכל, ווייל די רעגעלען פון שכל ווייזען אז מ'איז פאַראַן העכערס פון שכל, וואָס דאָן מוז מען זיך באַנוצען מיט'ן גלויבען;

(ח) איינער האָט פאַרקויפט זיין פאַרמעגען און צוטוהילט דאָס געלד אויף צדקה. פּרעגט מען איהם, פאַרוואָס בעהאַלטסטו ניט דיין געלד פאַר דיינע קינדער? האָט ער געענטפּערט, — איך בעהאַלט מיין געלד ביי ג-ט, און ג-ט בעהאַלט איך ביי מיינע קינדער אין האַרצען, וועלען זיי שוין ממילא האַבען מיין געלד אויך;

אמת ושקר

- (ט) מי שהתנהגותו בדרכי היהדות היא לא באמת, רק בהתחפשות, יהדותו זאת לא תאריך ימים, כי כח הויתה אינו אמת, רק מלאכותי, ויהיה נמשך רק עד זמן מוגבל. אבל היהדות האמתית תתקיים כל זמן שהנשמה בקרבו, כי כחה הוא ממקור הנשמה;
- (י) אם ירא אתה להבטיח לעשות טובה לרעך שמא תתחרט, טוב לך יותר שתאמר „לא" תחת „כן", ואם אמרת „כן" מחויב אתה לקיים דבורך, כי אין דבר יותר מאוס ורע מאמירת „כן" ואח"כ „לא";
- (יא) החכם מוצא מרגוע לנפשו במצאו את האמת, והכסיל מוצא מנוחתו בשקר;
- (יב) האמת היא מאור לעינים, והשקר — רשת לרגלים, לכן הבט בעיניך תמיד לאור האמת, ולא יסתבכו רגליך ברשת השקר;
- (יג) אל תתערב עם האנשים המתוכחים רק כדי להפיק זממם, ולא כדי להגיע אל האמת;

אמת און ליגען

- (ט) ביי דעם וואָס זיין אידישע אויפפיהרונג איז ניט קיין אמת'ע נור אַ מאַסקירמע, — וועט זיין אידישקייט לאַנג ניט דויערען, ווייל איהר עקזיסטענץ איז ניט קיין אמת'ע נור אַ קינסטליכע, וועלכע דויערט נור ביז אַ געוויסער צייט. אָבער די אמת'ע אי־דישקייט וועט דויערען אזוי לאַנג ווי די נשמה איז מיט'ן קערפער, ווייל איהר קראַפט איז פון דער נשמה;
- (י) אויב דו האַסט מורא צו צוזאָגען דיין פריינד אַ טובה טהון, טאַמער וועסטו חרטה האַבען, זאָג בעסער „ניין" אנשטאָט „יא", און זאָגסטו „יא" מוזטו האַלטען דיין וואָרט, ווייל עס איז ניטאָ קיין העסליכערע זאָך, ווי זאָגען פריער „יא" און נאַכהער „ניין";
- (יא) דער חכם באַרוהיגט זיך, ווען ער געפינט דעם אמת, דער נאַר געפינט זיין צופרידענהייט אין שקר;
- (יב) דער אמת איז אַ ליכט פאַר די אויגען, דער שקר איז אַ נעץ פאַר די פיס. קוק דאָרום אימער ביי דער ליכט פון אמת, וועלען דינע פיס זיך ניט פאַרפלאַנטערען אין דער נעץ פון שקר;
- (יג) האָב ניט קיין פאַרקעהר מיט די, וועלכע דיסקוטירען נור צוליבעב אויספיהרען זייערם, און ניט צוליב דערגעהן דעם אמת;

ארבעה דברים

(יד) בחר לך ארבעה דברים! לדבר את היותר טוב, לשמוע את היותר טוב, להראות סבר פנים יפות לכל אדם, ולדבר טוב מכל אדם;
 (טו) נוסה מארבעה דברים וטוב לך! אל תדבר עם הכסיל, אל תריב את העקשן, אל תחנוף את הרמאי, ואל תתרע עם רשע;

אריכות ימים

(טז) אמונה, תורה, לב טוב, שכן טוב, דירה נאה, ובגדים נקיים, מביאים אריכות ימים ונחת רוח;

בושה

(יז) השכל מביא את האדם למדת הבושה, אבל מאושר הוא האדם הזה שבא בשכלו למדרגה כזו, שאין לו במה להתביש;

פיער זאכען

(יד) קלייב אויס פיער זאכען, רעדען דאס בעסמע, הערען דאס בעסמע, צייגען א פריינדליך פנים צו יעדען, און רעדען גוטס וועגען אלעמען;
 (טו) אנטלויף פון פיער זאכען, וועט דיר גוט זיין, רעד ניט מיט קיין נאר, קריג זיך ניט מיט אן עקשן, חנפ'ע ניט דעם שווינדלער, און זיי ניט גוט-ברודער מיט דעם פארברעכער;

לאנג לעבען

(טז) אמונה, תורה, א גוטע הארץ, א גוטער שכן, א פיינע הויז, און ריינע קליידער, ברענגען דעם מענשען לאנגעס לעבען און צו-פריעדענהייט;

שעהמען זיך

(יז) דער שכל ברענגט דעם מענש צו דער מדה פון שעהמען זיך, גליקליך איז אבער דער, וועלכער איז דורך'ן שכל געקומען צו אזא שמופע, אז ער האט זיך ניט מיט וואס צו שעהמען;

(יה) אם אתה מתביש לפני אנשים לחטוא, זהו סימן שאתה בר שכל, אם אתה מתביש לפניך — ביחידות, בפחדך פן יודע הדבר לאחרים, זהו סימן ששכלך גדול, אבל אם אתה מתביש לפני הקב"ה, זהו סימן שבאת לשכל הישר, אשר בלכתך אחריו ישמרך שלא תהיה מתביש לא לפני אחרים ולא לפניך;

(יט) אם תלביש לבוש של בושה בזמן שאתה יכול ללמוד מאחרים, תהיה לבוש אדרת של סכלות ובערות;

בינה

(כ) כל המתכוונן היטב על מקום עמדו, יחשוך עצמו מלהיות תועה בדרך אשר ילך בה;

(כא) גדלו של האדם תערוך לפי ערך האיש הזה החשוב בעיניו לגדול נשגב;
(כב) אין דבר טוב ומועיל לאדם כמו ידיעותיו מערכו, ועד כמה שכלו מגיע. וכפי ערך זה ידבר לאחרים;

(יח) אויב דו שעהמסט זיך פאר מענשען צו זינדיגען, איז א בעווייז, אז דו האסט פארשטאנד. אויב דו שעהמסט זיך ביי זיך אליין צו זינדיגען, מורא האכענדיג טאמער וועלען זיך מענשען דער-וויסען, איז א בעווייז, אז דו האסט א גרעסערען פארשטאנד. אויב אכער דו שעהמסט זיך פאר גיט צו זינדיגען, איז א בעווייז, אז דו ביזט געקומען צום ריכטיגען שכל, וואס אויב דו וועסט איהם נאכגעהן, וועט ער דיר אפהימען, דו זאלסט זיך גיט דארפען שעהמען גיט פאר אנדערע און גיט פאר זיך;

(יט) אויב דו טהוסט אן א קלייד פון בושה אין דער צייט, ווען דו דארפסט לערנען עפעס פון אנדערע, טראגסטו א פעלץ פון נארישקייט און פוסמקייט;

פערשטאנד

(כ) ווער עס קוקט זיך גוט ארום ווי ער שמעהט, וועט פארשפארען צו בלאנדזשען אין דעם וועג, וואו ער געהט;

(כא) די גרויסקייט פון א מענטש קענסטו אפשאצען, נאך דער ווערדע פון דעם מענטש, וועלכען ער רעכענט פאר גרויס;

(כב) עס איז ניטא קיין בעסערע זאך פאר'ן מענטש, ווי צו וויסען זיין ווערדע, און ביז וויפיעל זיין שכל קען דערגרייכען, און אין פארגלייך מיט דעם זאל ער רעדען צו יענעם;

(כג) מדותיו של אדם הן צורות לבו ותבונתו;

בקשת טובה

(כד) איש אחד בא פעם לרבו בבקשה להתפלל בעדו, שהקב"ה ישמור אותו מלהיות נצרך לבקש טובות אנשים. ויען לו הרבי — זאת לא אוכל לפעול עבורך, כי כל אחד צריך פעם לבקש טובה מאנשים, יכול אני רק להתפלל אל הקב"ה שישמרך מלהיות נצרך לבקש טובה מאכזרים; (כה) הווי מתפלל אל הקב"ה שישמרך מלבקש טובה, מבעל לב רע, מבעל לשון מרה, וממי שאוהב תמיד להזכירך את הטובות שכבר עשה לך;

גאווה

(כו) מי שהוא בעל עינים רמות להביט רק למעלה ממנו, עושה את לשונו — לשון שקר המשפילו מטה מטה, ואח"כ את ידיו — ידיים רצחניות, עד שיורד כלו שאולה;

כג דעם מענשענס זימען זייגען די פאטאגראפיע פון זיין הארץ און זיין פערשטאנד;

אנקומען צו מענשען

(כז) איינער איז אמאל געקומען צו זיין רבי'ן, און געבעמען תפלה מהו, אז גיט זאל איהם אויסהימען פון אנקומען צו מענשען. האט איהם דער רבי געענטפערט, — דאס קען איך פאר דיר ניט אויספיהרען, ווייל צו מענשען מוז אמאל יעדער איינער אנקומען. איך קען נור גיט בעמען, אז ער זאל דיר אויסהימען, דו זאלסט ניט דארפען אנקומען צו אונמענשען;

(כח) בעט גיט, ער זאל דיר אויסהימען פון אנקומען צו איינעם מיט א שלעכט הארץ, מיט א ביטערען צונג, און צו דעם, וועלכער גלייכט צו דערמאנען דיר די טובות, וואס ער האט דיר שוין גע-
מהו;

גרויס האלטען זיך

(כט) ווער עס האט גרויסע אויגען צו קוקען נור אויף העכערס פון איהם מאכט זיך כאלד א פאלשען צונג, וואס מאכט איהם זעהר נידעריג, און נאכהער מערדערישע הענד, ביז ער נידערט אינ-
נאנצען אראפ אין גרוב אריין;

כז) כל המתנאה נעשה בעל עינים רמות, ורעות בשל אחרים, ובעל נפש רחבה להיות חומד את רכושם, ובעל ידיים ארוכות לגזול את רכושם, ובעל רגלים ארוכות להשיג את גבול אחרים, וכלו הוא בריה קטנה ושפלה ובזויה ;

כח) מי שיש לו מעט מעשים טובים, ומודד את עצמו במדה מרובה ממה שהוא, הוא עושה בזה לא רק דבר מאוס, אלא שהוא ממאס על ידי זה גם את מעשיו הטובים אשר עשה, ודומה למי שאוכל מאכל טוב, ושותה אח"כ משקה יותר מכפי יכלתו לקבל, שאז מלבד שאין לו הנאה מן המשקה, אלא שגם משקץ את מאכלו הטוב אשר אכל ;

כט) ההשגה העקומה באה אל האדם על פי רוב מחמת גאוה ותאוה, כי הן הן המדות המאוסות המכריחות את האדם לחשוב שכל מה שהוא חפץ, הוא ישר וטוב לפניו, ומה שהוא מבין הוא ישר ונכון, הן ברוח והן בגשם, וממילא מובן שאי-אפשר לאדם כזה להיות בעל השגה ישרה ;

כז) ווער עס האלט זיך גרויס, בעקומט גרויסע און שלעכטע אויגען אויף יענעמס פארמעגען, און א ברייטען ווילען צו גלוסטען יענעמס, און לאנגע פיס אויף אריבערטעמען יענעמס גרעניץ, און אינגאנצען איז ער א קליין נידעריג פערצאכטעט באשעפעניש ;

כח) ווער עס האט א ביסעל גומע טהאטען, און ער מעסט זיך מיט א גרעסערער מאס, ווי ער איז, טהוט ער ניט נור א מאוס'ע זאך, נור ער פאר'מאוס'ט אויך זיינע גומע טהאטען, און ער איז גלייך צו דעם, וועלכער עסט א גומען מאכל, און טרינקט נאכהער משקה מעהר וויפיעל ער קען, איז ניט נור וואס עס בעקומט איהם ניט דאס טרינקען, נור ער פאר'מאוס'ט נאך זיין גומען מאכל, וואס ער האט געגעסען ;

כט) דער קרומער בעגריף קומט צום מענטש אומערהרסטען פון תאוה און גאוה, ווייל זיי זיינען די מאוס'טע מדות, וועלכע מאכען דעם מענטש דענקען, אז דאס, וואס ער וויל, איז גלייך און גוט פאר איהם, און ווי ער פארשמעהט איז ריכטיג, סיי אין גייס-טיגען, סיי אין מאטעריעלען זין. איז שוין זעלבסטפארשמענדליך, אז עס איז אונמעגליך פאר אזעלכען צו האבען א גלייכען בעגריף ;

(5) כפי שפלות מדרגתו של אדם כן הוא גודל גאותו, והיותו רחוק מהקב"ה, כי המתקרב אל הקב"ה, הוא רואה את קטנות עצמו כל כך עד שאי אפשר שיעלה על דעתו להיות גדול בעיניו ;
 (א) השמר לך לעלות בראש למקום החשוב, כי הוא הוא המקום אשר ממנו הכל מוכרחים לרדת ולהניח את אחרים לתפוש אותו ;

דאגה

(ב) המבקש נקמה בשונאו, המתאוה לתענוגים, הלומד או עושה דברים אסורים, ומי שיש לו חברים חרדים והוא איננו חרד, כל אלה יש להם בלבם דאגה נסתרה ;

דעת

(ג) מי שחפץ להיות דתי וחסיד יותר מחבריו, צריך הוא ללמוד לדעת יותר ולזכך את רעיונותיו יותר מחבריו. וזה שחפץ להיות אידתי יותר מחבריו, צריך להיות בער ובעל רעיונות טמאים יותר מחבריו ;

(ד) וואָס נידערייגער אין גייסט דער מענש אין, אַלס גרעסער אין זיין גאָה, און זיין דערווייטערונג פון באַשעפער, ווייל ווער עס דערנעהענטערט זיך צו ג-ט, דער זעהט זיין אייגענע נישטמיגקייט אויף אזוי פיעל, אַז עס איז אונמעגליך עס זאָל איהם איינפאַלען צו האַלטען זיך גרויס ;

(א) היט זיך פון קריכען אויבען אָן, ווייל דאָרט איז דאָס פלאַץ, פון וועלכען אַלע מווען אַרונטערגעהן, און לאַזען דאָס פאַר אַנדערע צו פאַרנעהמען עס ;

זאָרג

(ב) ווער עס זוכט ראַכע אין זיין שונא, ווער עס גלוסט פערנעניגען, ווער עס לערענט, אַדער מהוט פאַרבאַמענע זאַכען, און ווער עס חבר'ט זיך מיט פּרומע און אַליין איז ער ניש פּרום, — זיי אַלע האַבען פאַרבאַרגענע זאָרג אין האַרץ ;

קענטניס

(ג) ווער עס וויל זיין מעהר רעליגיעז פאַר זיינע חברים, דער מוז

לד) דעת בלי עושר היא כרגלים בלי נעלים, עושר בלי דעת הוא כנעלים
בלי רגלים ;

דבר בעתו

לה) מי שממאן למלאות את הפצץ היכף בשמעו את בקשתך, הוא כמו
תמונה מצוירת, שיש לה מהות, אבל אין בה שום חיות ;

לו) מי שאינו נותן לך את הדבר — שאתה מבקש — בעתו, הוא אינו
נותן לך מאומה אפילו אם הוא נותן לך לאחר זמן ;

דרשה ומעשים

לז) אם אחד דורש ברכים בדברי מוסר, והוא עצמו איננו איש מוסרי, אף אם
יהיה דורש הרבה וטוב מאד, לא יביא שום פרי טוב בכל דבריו. אבל
האיש המוסרי יביא פרי טוב גם בדברים אחדים, ואף אם ישתוק, משום
שמעשיו מדברים עבורו ;

לערנען מעהר און מעהר וויסען צו לייטערען זיינע געדאנקען,
מעהר פאר זיינע חברים, און דער וואָס וויל זיין מעהר אַנט-
רעליגיעז פאַר זיינע חברים, מוז זיין אַנוויסענדער, מיט מעהר
אונרייגע געדאַנקען פון זיי ;

לד) קענטנים אָהן רייכטהום, איז ווי פים אָהן שיד. רייכטהום אָהן
קענטנים, איז ווי שיד אָהן פים ;

אַ זאָך אין צייט

לה) ווער עס קומט נישט נאָך דיין פאַרלאַנג באַלד ווי דו בעסטסט איהם,
איז ווי אַן אויסגעמאַלען בילד. עס איז עפעס, אַבער עס האָט
נישט קיין לעבען אין זיך ;

לו) ווער עס גיט דיר נישט דאָס וואָס דו פאַרלאַנגסט, אין צייט, גיט
דיר גאַרנישט אפילו, ווען ער גיט דאָס שפעטער ;

פרעדיגען און טהאַטען

לז) ווען אַ נישט-מאַראַלישער מענש פּרעדיגט מאַראַל, מעג דאָס זיין
אַסאַך און גוט, קען דאָס אפילו קיין ביסעל גומע פּרוכט נישט
ברענגען, ווערענד דער אמת'ער מאַראַלישער מענש, וועט ברענג-
נען אַסאַך גומע פּרוכט מיט אייניגע ווערטער, און אויך אפילו
ווען ער שווייגט, ווייל זיינע טהאַטען רעדען פאַר איהם ;

הפטת המדות הרעות

לח) בעל תאוה מחוסר מנוחה, הכילי מחוסר כל שבת, העבד מחוסר אמונה, הרמאי מחוסר מכבדים, והכעסן מחוסר ידידים ;
 למ) פרי המהירות — חרטה, פרי העקשנות — עזות, פרי הגאווה — שנאה, פרי העצלות — מזל רע ;

וותרנות

מ) המותר בצדקה, אומר תמיד, די, על הונו הנשאר לו. והבעל צדקה המצוי אומר תמיד די, על מה שהוא נותן ;
 מא) המותר אינו נותן יותר מכרי צרכו, וגם אינו משאיר לנפשו יותר מכרי צרכו ;

זווג

מב) כשאתה מבקש שדוך, בקש עם בינתך, ואז גם עיניך יראו כראוי, כי אם תבקש רק בעיניך, לא תראה ולא תבין ;

דער פארלוסט פון שלעכטע זיטען

לח) א בעל תאוה האט ניט קיין רוה, א קארגער האט ניט קיין לויב, א שקלאף האט ניט קיין גלויבען, א פלוט האט ניט קיין פאר-עהרער, און א כעסן האט ניט קיין גוטע פריינד ;
 למ) די פרוכט פון איילעניש איז חרטה, די פרוכט פון איינגעשפארט-קייט איז אונפערשעהמהייט, די פרוכט פון גרויסהאלטען זיך איז האס, די פרוכט פון פוילקייט, איז שלעכטער שיקזאל ;

פרייגיבִּיקייט

מ) דער פרייגעביגער אויף צדקה, זאגט אימער, גענוג, אויף זיין פארמעגען וואס בלייבט איהם. דער געוועהנליכער געבער, זאגט אימער, גענוג, אויף דעם וואס ער גיט ;
 מא) דער פרייגעביגער גיט ניט מעהר ווי ער דארף, ער לאזט אבער אויך פאר זיך ניט איבער מעהר ווי ער דארף ;

זווג

מב) ווען דו זוכסט א שדוך, זוך מיט'ן פערשמאנד, וועלען שוין דיינע אויגען אויך זעהן ריכטיג. זוכסטו אבער נור מיט דיינע אויגען, וועסטו ניט זעהן און ניט פארשמעתן ;

זכיות

(מג) אם תישר את חשבונך עם הקב"ה, הוא יישר את חשבונך עם האנשים, אם תזכה אותך במעשים טובים בעולם הזה, הקב"ה יזכה אותך בשכר טוב בעולם הבא, ואם תתנהג בצדק וביושר בסתר, יודיע הקב"ה את צדקתך ויושרך בגלוי ;

חכמה

(מד) עניות מהון גרועה מחמשים מכות, אבל עניות בשכל היא יותר גרועה מפני שהיא מביאה לכל המכות ; (עיין ב"ב קטז).
 (מה) ההשגה הישרה, והלמוד הם שני רכושים, אבל הלמוד יחשב רק אז לרכוש, בזמן שהוא עם ההשגה הישרה יחד, ומי שהוא בעל השגה עקומה, יהיה לו הלמוד לדלות, כי כל מה שירבה ללמוד, יותר יעני בדעת ;

פערדינסטען

(מג) ווען דו וועסט אויסגלייכען דיינע חשבונות מיט ג-ט, וועט ג-ט אויסגלייכען דיינע חשבונות מיט אַנדערע, און ווען דו וועסט זיך באַזאַרגען מיט גוטע טהאַמען אויף דער וועלט, וועט ג-ט דיר באַזאַרגען מיט אַ גוטען לויז, אויף יענער וועלט, און אז דו וועסט זיך פיהרען עהרליך און פיין אין דיין באַהעלטעניש, וועט ג-ט דאָס אַרויסצייגען אין דער עפענטליכקייט ;

קלוגשאַפט

(מד) אַרימקייט אין פאַרמעגען איז ערנער פון פופציג מכות, אַרימקייט אין שכל, איז אַבער אַסאַך ערנער, ווייל עס ברענגט צו אַלע מכות ;

(מה) דער ריכטיגער בעגריף, און דאָס לערנען, זיינען צוויי פאַרמע-גענס. דאָס לערנען רעכענט זיך אַבער נור דאָן פאַר אַ פער-מעגען, ווען עס קומט מיט דעם ריכטיגען בעגריף צוזאַמען. און ווער עס האָט אַ קרומען בעגריף, וועט דאָס לערנען זיין פאַר איהם אַ דלות, ווייל וואָס מעהר ער וועט לערנען, אַלס אַרימער וועט ער זיין אין פערשטאַנד ;

- (מו) הכסיל ישאר כסיל לעולם לא בשביל שהוא מחוסר חכמה, כי אם בשביל שהוא מחוסר מבינות על חכמה;
- (מז) אין דבר יכול לחדד את המח כמו המוסר והחכמה, ואין דבר יכול להראות את מדרגת האדם במוסר וחכמה, כמו התנהגותו;
- (מח) אם יש לך מעשים טובים, קנה לך חכמה ותיפה יותר את מעשיך, אם יש לך חכמה, עשה מעשים טובים, ותיפה יותר את חכמתך;
- (מט) החכם לא יחנוף לשום אדם, תוץ לזה שממנו הוא יכול ללמוד איזה דבר חדש בחכמה;
- (נ) הדבר היותר יאה לחכמה הוא, להיות קטן בעיניך, והדבר היותר יאה לנקמה הוא, למחול;
- (נא) החכמה היא עטרה צפונה, עונג לבעלה, ואוצר שאין שום אדם יכול לגזול אותו;
- (נב) החכם האמתי הוא לא זה המכיר את טעותו ומשתמר אח"כ שלא ישנה אותו, כי אם זה המכיר את הטעות טרם יטעה בראשונה;

- (מו) דער נאר בלייבט נאר, אויף אימער, ניט ווייל איהם פעהלט חכמה, נור ווייל איהם פעהלט מבינות אויף חכמה;
- (מז) קיין זאך שארפט ניט אזוי דעם מת, ווי מאַראַל און חכמה, און קיין זאך צייגט ניט אזוי ארויס דעם מענשענס שטופע אין מאַראַל און חכמה, ווי זיין אויפפיהרונג;
- (מח) ווען דו האַסט גוטע טהאַמען, זעה צו בעקומען חכמה, וועסטו באַשעהנען דינע טהאַמען. האַסטו חכמה, טהו גוטע טהאַמען, וועסטו באַשעהנען דיין חכמה;
- (מט) דער קלוגער וועט קיינעם ניט חנפ'ענען, אויסער דעם, פון וועמען ער קען עפעס לערנען א נייעס אין חכמה;
- (נ) די שהנסטע זאך צו חכמה, איז האַלמען זיך קליין. דאָס בעסטע פאר ראַכע נעמען — איז פאַרגעבען;
- (נא) חכמה איז אַ באַהאַלמענע קרוין, אַ פערגעניגען פאַר דעם, וואָס האָט עס, אָן אוצר, וואָס קיינער קען עס ניט אזוועקרויבען;
- (נב) אַ אמט'ר קלוגער איז ניט דער, וואָס אַנערקענט זיין פעלער, וואָס ער איז באַאָנגען און היט זיך פון ווידערהאַלען איהם, נור דער, וועלכער דערקענט דעם פעלער, איידער ער באַנעהט איהם צום ערשמען מאַל;

- (נג) משכן החכמה הוא בלמוד, ומשכן הלמוד הוא בהתמדה ;
 (נד) החכם לומד מן הדבור יותר מאשר הבור לומד מן הספר ;
 (נה) דרישת החכמה היא הפתח לאושר, ולאהבת אדם לחברו ;
 (נו) החכם הוא יופי לעצמו, ברכה לנשמתו, כבוד למשפחתו, רהב לחברו, ומושל על נפשו ;
 (נז) השנים מחכימים רס את החכם, אבל לא את השוטה ;
 (נח) אל תחליט שום דבר רציני, עד שתשאל עצה מאיש חכם וישר ;
 (נט) למוד את נשמתך לנום מהסתה, ותהיה החכם היותר גדול בעולם, ודברי מוסרך יהיו נשמעים ;
 (ס) אחד אמר לחכם עני — עניך נורא מאד! ויען לו החכם, — לו תדע מה היא עניות באמת, אז רהמת עליך יותר מאשר עלי ;
 (סא) אם נוסף לך עוד כסף וזהב, לא נשכרת מאומה, כי הכבדת עליך בזה את דרכך — לנן עדן, אך אם ירא אלקים אתה, ונכון אתה לעבדו בכסף,

- (נג) די וואָהנונג פון חכמה איז אין לערנען, די וואָהנונג פון לערנען, איז אין פלייסיקייט ;
 (נד) דער קלוגער לערענט פון אַ וואָרט, מעהר ווי דער אונוויסענדער פון אַ בוך ;
 (נה) זוכען די חכמה, איז די טיהר צו גליק און צו מענשען-ליעבע ;
 (נו) דער קלוגער איז אַ שעהנקייט פאר זיך, אַ בענשונג פאר זיין נשמה, אַ כבוד פאר זיין פאמיליע, אַ שטאַלץ פאר זיין פריינד, און אַ הערשער איבער זיך ;
 (נז) די יאָהרען מאַכען קליגער נור דעם קלוגען, אַבער ניט דעם נאַר ;
 (נח) זאָלסט ניט באַשליסען קיין שום ערענסמען שריט, ביז דו פרעגסט ניט קיין עצה ביי אַ קלוגען עהרליכען מענש ;
 (נט) לערען דיין נשמה צו אַנטלויפען פון פאַרפיהרונג, וועסטו זיין דער גרעסטער חכם אין דער וועלט, און דייע שטראַף-רייד וועלען געהערט ווערען ;
 (ס) איינער האָט געזאָגט צו אַן אַרימען חכם, דיין אַרימקייט איז שרעקליך! ענטפערט איהם דעם חכם, — ווען דו ווייסט וואָס ס'הייסט ריכטיגע אַרימקייט, וואָלסטו מעהר רחמנות געהאָט אויף זיך ווי אויף מיר ;
 (סא) ווען עס איז דיר צוגעקומען נאָך אַ שטיק גאַלד, האָסטו נאַר ניט פאַרדיענט, ווייל דו האָסט זיך מיט דעם נור שווערער געמאַכט

אז נוסף לך כח וכבוד נצחי, אבל לזה מוכרח אתה להיות חכם וגבור
רוחני ;

(סב) לא תמיד תקרא חכם אם תדע מה שתגיד, אבל תמיד תקרא חכם אם
לא תגיד מה שאינך יודע ;

(סג) מי שאוהב כסל הוא כסיל, אבל יותר גרוע ממנו, הוא הכסיל השונא
דעת ;

(סד) מי שאיננו מבין את החכם, איננו כסיל כל כך כמו זה שאיננו הפך
להבין את החכם ;

(סה) העני החכם יכול גם להתעשר מחכמתו, אבל הכסיל העשיר לעולם
לא יחכם מעשרו ;

(סו) אם אתה אוהב את המעשים טובים של חברך, בזמן שהם מביאים לך
כסף או תענוגים גופניים וכדומה, זהו סמן שאינך אוהב לא את החכמה
ולא את האדם, כי אם אותך. אבל אם אתה אוהב את מעשיו הטובים

דעם וועג צום גן עדן, נור אויב דו האַסמט מורא פאר ג-ט, און
ביזט איממער גרייט מיט דיין געלד צו דיענען איהם, דאן קומט
דיר צו כח און אייביגע עהרע, דו מוזט אַבער דערצו זיין א
קלוגער און א גייסטיגער העלד ;

(סב) ניט שטענדיג איז אַ חכמה צו וויסען, וואָס מ'זאָגט, אַבער
שטענדיג איז אַ חכמה ניט צו זאָגען, וואָס מ'ווייסט ניט ;

(סג) ווער עס ליעבט נאַרישקייט איז אַ נאַר, אַבער אַסאך ערגער
פאַר איהם איז דער נאַר, וואָס האָט פיינט וויסענשאַפט ;

(סד) דער וואָס פאַרשטעהט ניט דעם חכם, איז ניט אַזאַ נאַר, ווי דער
וואָס וויל דעם חכם ניט פאַרשטעהן ;

(סה) דער קלוגער אַרימאָן קען נאָך אַמאָל רייך ווערען פון זיין חכמה,
אַבער דער רייכער נאַר וועט קיינמאָל ניט קלוג ווערען פון זיין
רייכטהום ;

(סו) אויב דו ליעבסט דיין פריינדס גומע מהאַמען, ווען זיי ברענגען
דיר געלד אָדער מאַטעריעלע פּערגעניגען, א. ז. וו., איז אַ בעוווּיז,
אַז דו ליבעסט ניט די חכמה, און ניט דעם מענש, נור זיך. ווען
דו ליעבסט אַבער זיינע גומע מהאַמען, ווען זיי קאַסטען דיר געלד,

בזמן שהם מחסרים את כספך, או את תענוגך הגופניים, זהו סמן, שאתה אוהב את החכמה, ושאתה מעריכה למעלה ממך ;
 (ז) בחכמה אף בלי כסף אפשר להציל כסף וגם אדם, אבל בכסף בלי חכמה, גם כסף אי אפשר להציל ;
 (ח) גם החכם כשהוא מדבר הרבה, יכול פעם להזיק את עצמו ואת אחרים, אבל לא כל כך כמו הכסיל אף שהוא מדבר מעט ;
 (ט) החכם הנודע בעולם הגיע למדרגה גדולה, מכל מקום קטנה היא מדרגתו וזאת כנגד מדרגת החכם הזה אשר לא איכתת לו מה שאינו נודע ;
 (ע) פי החכם מראה את עשירות רעיונותיו, ואת ממשלתו על פיו, ופי הכסיל מראה, — שהוא לא רק עני ברעיונותיו, אלא שגם הפה אינו שלו ;
 (עא) הראש מה שנתמלא יותר בשכל, יותר ירחב בו המקום לקבל שכל מן השני, ומה שהוא יותר ריק משכל, יותר צר בו המקום לקבל שכל מן השני ;

אדער מאטעריעלען פערגעניגען, דאן איז א בעווייז, אז דו ליעבסט חכמה, און דו שעצסט איהר העכער פון זיך ;
 (ז) מיט חכמה, אפילו אהן געלד, קען מען רעמען געלד, און אויך א מענשען. אבער מיט געלד, אהן חכמה, קען מען אפילו קיין געלד אויך ניט רעמען ;
 (ח) אויך ווען דער חכם רעדט אסאך, קען ער אמאל שאדען מהון זיך און אויך אנדערע, אבער ניט אזוי פיעל, ווי דער נאר, אפילו ווען ער רעדט ווייניג ;
 (ט) דער חכם, וואס איז באוואוסט אין דער וועלט, האט דערגרייכט א גרויסע שמופע. זי איז אבער זעהר קליין אנטקעגען דער שמופע פון דעם חכם, וועמען עס ארט גאר ניט, וואס ער איז ניט באוואוסט ;
 (ע) דאס מויל פון חכם ווייזט זיין רייכקייט אין געדאנקען, און זיין הערשאפט איבער זיין מויל. דאס מויל פון נאר ווייזט, אז ער איז ניט נור ארים אין געדאנקען, נור אז די מויל איז אויך ניט זיינע ;
 (עא) דער קאפ, וואס פולער ער איז מיט שכל, אלץ ברייטער איז אין איהם דער פלאץ אויף אריינצונעמען שכל פון צווייטען. און וואס ליידגער ער איז, אלץ ענגער איז אין איהם דער פלאץ אויף אריינצונעמען שכל פון צווייטען ;

עב) הכסיל אף אם רבים הם נסיונותיו בחיים, אינו לומד מהם כלום, והחכם
 אם אפילו מעטים המה נסיונותיו בחיים, הוא לומד מהם הרבה ;
 עג) העשיר אשר לא ישבע בעושר, הוא העני היותר גרוע, אבל החכם אשר
 לא ישבע בחכמה, הוא החכם היותר גדול ;
 עד) מי שהוא רעב לחכמה, הוא יכול להיות שבע בעושר, וזה שהוא רעב
 לעושר, ישאר עני — בלי חכמה, ובלי עושר ;

חיים ותענוגים

עה) נכון מאד שיהיה חשק לאכילה בשביל החיים, אבל כמה גדול הכסיל
 שיש לו חשק לחיים בשביל האכילה ;
 עו) אל יתענג המחבר מחבורו, טרם יענג בו את קוראיו המבינים ;
 עז) מי שיש לו חפץ לעשות מעשים טובים רבים, זה יכול להרבות לו חיים
 ותענוגים יחד, אבל זה שיש לו חפץ רק להרבות לו תענוגים, יכול על
 נקלה להאבד גם את חייו ;

עב) דער נאר, ווען ער האט אפילו אסאך לעבענס ערפאהרונגען, לע-
 רענט ער גאר ניט פון זיי. א חכם לערענט אסאך פון לעבענס
 ערפאהרונגען, אפילו ווען זיי זיינען ווייניג ;
 עג) דער רייכער וואס ווערט ניט זאט מיט רייכטהום, איז דער
 ערגסטער ארימאן, אבער דער חכם, וואס ווערט ניט זאט מיט
 חכמה, איז דער גרעסטער חכם ;
 עד) ווער עס איז הונגעריג נאך חכמה, ער קען זאט ווערען מיט
 רייכטהום. ווער ס'איז אבער הונגעריג נאך רייכטהום, וועט
 שוין זיין ארים פון חכמה, און פון רייכטהום ;

לעבען און פארגעניגען

עה) עס איז זעהר ריכטיג, מ'זאל וועלען עסען אום מ'זאל קענען
 לעבען. ווי גרויס איז אבער דער נאר, וועלכער וויל לעבען אום
 ער זאל קענען עסען ;
 עו) א פערפאסער זאל זיך ניט נעמען פערגעניגען פון זיין פערפאסונג,
 אידער ער ברענגט פערגעניגען צו זיינע פארשמענדיגע לעזער ;
 עז) ווער עס וויל טהון אסאך גוטע טהאטען, דער קען זיך פאר-
 מעהרען לעבען מיט פערגעניגען צוזאמען. דער אבער וואס וויל
 זיך נור פארמעהערען פערגעניגען, קען זעהר גרינג אויך דאס
 לעבען פארלירען ;

- (עח) תענוגי העברה חולפים מהרה, כי שקר יסודם, ואין להם רגלים על מה לעמוד, אבל כתם העברה, הוא ודאי, ולכן הוא נשאר ;
- (עט) השמר מידריך המדומה, הוא יצר הרע, המפתה אותך לעשות עברה למען תביא לך עונג, כי חפצו להחטיאך, ולא לענג אותך ;
- (פ) המבקש להשביע את נשמתו יותר מגופו, מראה שהוא חי וחפץ לחיות, המבקש להשביע את גופו יותר מנשמתו, מראה שהוא חי וחולה, המבקש להשביע רק את גופו ולא את נשמתו, מראה, שהוא חסר-דעת, משום שהוא חפץ לאכול ולהמית את נפשו ;
- (פא) כל מי שיש לו שכל חפץ לחיות, אבל לא כל מי שחפץ לחיות יש לו שכל איך לחיות ;
- (פב) השכל האמתי מענג את האדם, ותענוגיו אלו הם פרים ורבים, אבל התענוגים הכאים מן התאוה, מחריבים את השכל, ולא לבד שאינם פרים ורבים, אלא הם עצמם מהרה יאכרו ;

- (עח) די פערגעניגען פון אן עברה ווערען גיך פערשוואונדען, ווייל זיי זיינען פאלשע און האַבען ניט קיין פיס, אויף וואָס צו שמעקן. דער פלעק אַבער פון אן עברה איז שוין גאַר ניט קיין פאַל-שער. דאַרום בלייבט ער שמעקן ;
- (עט) היט זיך פון דיין פאַלשען פריינד — דעם יצר הרע, וואָס הייסט דיר טהון אן עברה צוליעב פערגעניגען, ווייל ער מיינט נור דיין עברה, און ניט דיינע פערגעניגען ;
- (פ) ווער עס וויל זעטיגען זיין נשמה מעהר ווי זיין גוף, ווייזט ער, אַז ער לעבט און וויל לעבען. ווער עס וויל זעטיגען זיין גוף מעהר ווי זיין נשמה, ווייזט ער, אַז ער לעבט און איז קראַנק. ווער עס וויל זעטיגען נור זיין גוף, און ניט זיין נשמה, ווייזט, אַז ער איז ניט ביים זינען, ווייל ער וויל עסען און זיך שווימען ;
- (פא) יעדער ווער עס האָט פערשמאַנד, וויל לעבען. אַבער ניט יעדער וואָס וויל לעבען, האָט פערשמאַנד ווי צו לעבען ;
- (פב) דער אמת'ער פערשמאַנד ברענגט דעם מענטש פערגעניגען, און די פערגעניגען זיינען פרוכטבאַר. אַבער די פערגעניגען, וועלכע קומען פון תאוה, זיי רואינרען דעם פערשמאַנד, און זיי זיינען ניט נור אונפרוכטבאַר, נאר זיי אליין ווערען אויך גיך פאַר-שוואונדען ;

חברים

(פג) המתרחק מחברים פושעים, הוא מתרחק ממומים נשמיים ורוחניים;
 (פד) (עין מכות י.) בכל אשר יחפוץ האדם ללכת שמה מנהיגים אותו,
 לחפצו הטוב יש מנהיגים טובים ולחפצו הרע — מנהיגים רעים. מן
 המנהיגים הטובים לומר האדם תמיד לדעת מה שיחפוץ ומן המנהיגים
 הרעים אובד האדם לגמרי את דעתו מה שיחפוץ;

(פה) אם חפץ האדם ללכת בדרך טובה, הוא מתבונן לפעמים בחפצו וגם
 במנהיגיו, אבל אם חפץ הוא ללכת בדרך רעה, אינו מתבונן כלום, לא
 בחפצו ולא במנהיגיו. וזאת היא הפעולה היותר רעה של המנהיגים
 הרעים, המתעים את האדם כ"כ, עד שלא יחפוץ אף להתבונן ברוע
 מהותם, כדי שלא יכיר על ידי זה את רוע חפצו;

(פו) אל תבקר שום אדם, טרם תדע שבקורך לא יהיה למורה עליו;

פריינד

(פג) ווער ס'איז ווייט פון זינדיגע פריינד, איז ווייט פון קערפערליכע
 און גייסטיגע פעהלערען;

(פד) וואו דער מענש וויל געהן, דארט פיהרט מען איהם. זיין גומער
 ווילען האָט גומע פיהרער, און זיין שלעכטער ווילען — שלעכטע
 פיהרער. פון די גומע פיהרער לערענט דער מענש — אלע מאָל
 צו וויסען וואָס צו וועלען, ווערענד אָבער פון די שלעכטע פיהרער
 פארלירט דער מענש אינגאנצען זיין וויסען וואָס צו וועלען;

(פה) ווען אַ מענש וויל געהן אין גומען וועג, באַמראַכט ער אָפּטמאָל
 זיין ווילען און אויך זיינע פיהרער. ווען ער וויל אָבער געהן
 אין שלעכטען וועג, באַמראַכט ער גאָר ניט, ניט זיין ווילען
 און ניט זיינע פיהרער. און דאָס איז די ערגסטע אַרבייט פון די
 שלעכטע פיהרער, וואָס זיי פאַרפיהרען דעם מענש אַזוי, אַז ער
 זאָל גאָר ניט וועלען באַמראַכטען זייער שלעכטקייט, אום ער
 זאָל דאָהערך ניט קענען דערקענען דאָס שלעכטקייט פון זיין
 ווילען;

(פו) בעזוך ניט קיין מענש, איידער דו ווייסט, אַז דיין בעזוך וועט
 איהם ניט שווער זיין;

(פו) חבר רע הוא המבקש תמיד הודמנות להטיל אשמה עליך, במקום לבקש סנגוריה עליו;

(פח) חבר נאמן לא ישיאך לחטוא, וימסור נפשו להצילך, וישליך עצמו למלחמה להגן עליך, מפני העושים אותך;

(פט) חכם אמר לבנו, בחר לך רע כזה, אשר ייפה אותך, וכאשר תהיה נצרך לעזר, יעזור לך. וכאשר תאמר מה, יאשר את דבריך. וכאשר תכעוס יסבול, ואפילו כאשר יכה אותך, לא יכאב לך, מחמת היותך בטוח באהבתו הנאמנה לך;

(צ) ההתחברות עם איש מיוחס וישר רוח, היא המציאה היותר חשובה, וההתחברות עם איש בליעל, מביאה לידי חרטה;

(צא) אם הברך עשה לך עולה, הוכח אותו בינו לבינך, אם יודה ויבקש סליחתך, אז כבר זכית, ואם לא יחפוץ להודות, יכול אתה להוכיחו בפני

(פו) א שלעמער חבר איז דער, וועלכער זוכט איממער א געלעגענהייט צו בעשולדיגען דיר, אנשמאט צו פארמיידגען זיך;

(פח) א טרייער פריינד וועט דיר ניט אַנרעדען צו זינד, ער וועט זיך איינשמעלען דיך צו ראטעווען, און וועט קעמפפערן פאַר דיר געגען רויבערס;

(פט) א קלוגער האָט געזאָגט צו זיין זוהן, קלייב דיר אויס אַזאַ פריינד, וואָס וועט דיר בעשעהנען, און אַז דו וועסט ברויכען הילף, וועט ער דיר העלפען, און אַז דו וועסט עפעס זאָגען, וועט ער דיר אונטערשימצען, און ווען דו וועסט אין כעס ווערען, וועט ער דיר דולדען, און וואָס זיין קלאַפּ וועט דיר ניט וועה מהונ, ווייל דו וועסט זיין זיכער אין זיין אמת'ער ליעבע צו דיר;

(צ) די חבר'שאַפט מיט אַן איידעלען און נאַבעלען מענש, איז די גרעסטע מציאה. און חבר'שאַפט מיט אַ נידעריגען מענש מיינט — שפעטער חרטה;

(צא) ווען דיין חבר האָט דיר געטהון אַן אונרעכט, רייך איהם אויס צווישען פיער אויגען. אויב ער וועט זיך מודה זיין, און בעטען דיין פערציהונג, האָסטו שוין געוואונען. און אויב ער וועט ניט מודה זיין, מעגסטו איהם אויסרעדען פאַר נאָך אַ פריינד, אָדער צוויי. און אויב ער וועט דאַן אויך ניט צוגעבען, גיב אויף זיין חבר'שאַפט, ווייל אויב ער שעהמט זיך ניט פאַר דיר

- עוד חבר אחד, או שנים, ואם גם אז לא יודה, חדל מהתחבר אתו,
 כי אם אינו מתביש לפניך ולפניהם, לא יבוש לפני כל להרע לך ;
 צב) חברך הטוב הוא רק מי שמראה לך חסרוןך בינך לבינו, ולא העושה
 מזה תערוכה ;
 צג) אם חברך אומר לך את חסרוןך בכל פעם אשר יפגשך, טוב לפניך יותר
 מאשר יתן לך בכל פעם מתנת זהב ;
 צד) אם חברך לוקח עצתך, יכול אתה גם לקחת עצתו ;
 צה) המקום היותר צר בעולם, רחב הוא לשני אוהבים נאמנים, ורוחב כל
 העולם, איננו די לשני שונאים ;
 צו) מי שמצער אותך בצרותיו, ואיננו מתחלק אתך באשרו, אל תאמין
 בידידותו אליך ;
 צז) קח את הצטדקות חברך, והסר את המרחק בינך ובינו ;
 צח) אל תשב עם אנשים שאין אתה יכול ללמוד מהם איזה דבר טוב ;

- און פאר'ן צווייטען, וועט ער זיך ניט שעהעמען פאר קיינעם
 דיר שלעכטס צו טהון ;
 צב) דיין גומער פריינד איז נור דער, וואָס צייגט דיר דיין פעהלער
 אונטער פיער אויגען, אָבער ניט דער, וואָס מאַכט פון דעם
 אַן אויסשמעלונג ;
 צג) ווען דיין פריינד זאָגט דיר דיין פעהלער יעדען מאל, ווען ער
 באַגעגענט דיר, איז פאַר דיר בעסער, ווי ער זאָל דיר שענקען
 יעדען מאל אַ גאַלדענעם פרעזענט ;
 צד) אויב דיין פריינד נעמט דיין עצה, זאָלסטו אויך נעמען אַן עצה
 פון איהם ;
 צה) דער ענגסטער פלאַץ אין דער וועלט איז גענוג ברייט פאַר צוויי
 אמת'ע גומע פריינד. און די גאַנצע וועלט איז צו ענג פאַר
 צוויי שונאים ;
 צו) ווער עס באַאונרוהיגט דיך מיט זיינע צרות, און טהיילט זיך
 ניט מיט דיר מיט זיין גליק, דאַרפסטו ניט גלויבען אין זיין
 פריינדשאַפט צו דיר ;
 צז) נעם צו דיין פריינדס ענטשולדיגונג, און בעזייטיג די פרעמדקייט
 צווישען אייך ;
 צח) זיין ניט מיט מענשען, פון וועלכע דו קענסט ניט לערנען עפעס
 גוטעם ;

צט) חברותא רעה מעוררת חשד, ואם עוררת עליך חשד, אל תתרעם על החושב אותך לרע ;

ק) אל תשב עם כפיל אפילו לשם ענוה, כי יגרום לך הפסד, שב עם אנשים טובים וישרי לב, כי כבודו של אדם וקלוגו, נראה לפי החברותא שהוא יושב בתוכה ;

קא) הכסף אפשר שיתום, והידיד הנאמן ישאר ;

קב) בקר את את רעך, אבל לא לעתים קרובות, ואהבתו לך תהיה תמידית, ואם לעולם לא תבקר אותו, תעשוק את רעותו ממך ;

קג) חברותא יפה, מרחיבה את השכל, מחיה את הלב, מפתחת את התבונה, ומאירה את הפנים ;

קד) קנה לך אשה טובה, וחבר טוב, ותמצא מנוחה בבואך לביתך, ותרגיש אותך שמח וטוב לב, בצאתך מבקורך מבית חברך ;

צט) שלעכמע געזעלשאפט רופט ארויס פערדאכט, און האַסמו אַרויס- גערופען פערדאכט, זאַלסמו קיין פאַרדרום ניט האַכען, ווען יענער דענקט שלעכטס וועגען דיר ;

ק) זיין ניט מיט קיין נאַר, אפילו צוליעב באַשיידענהייט, ווייל ער וועט דיר שאַדען ברענגען. זיין בעסער צווישען פינע גומע מענשען, ווייל דעם מענשענס עהרע, אַדער שאַנדע, זעהט זיך, לויט דער געזעלשאַפט, וואו ער זיצט ;

קא) דאָס געלד קען זיך אויסלאַזען, אַבער דער אמת'ער פריינד וועט בלייבען ;

קב) באַזוך דיין פריינד, אַבער ניט צו אַפט, וועט זיין ליעבע צו דיר זיין אַ שמענדיגע. אויב אַבער דו וועסט איהם קיינמאַל ניט בעזוכען, וועסטו אַוועקרויבען זיין פריינדשאַפט פון דיר ;

קג) גומע געזעלשאַפט פאַרגרעסערט דעם שכל, ערקוויקט דאָס האַרץ, ענטוויקעלט דעם פאַרשטאַנד, און מאַכט לויכמען דעם פנים ;

קד) קויף זיך אַ גומע פרוי, און אַ גומען פריינד, וועסטו געפינען רוה, ווען דו וועסט נור אַהיים קומען, און דו וועסט פיהלען צו- פריעדען, ווען דו וועסט אַוועקגעהן פון אַ בעזוך ביי דיין פריינד ;

קה) חברותא רעה, גרועה היא בזה, שמרגילה את האדם לחשוב לרעה גם את החברותא הטובה;

קו) אם יש לך רע שאתה מכבד אותו, והוא איננו מכבד אותך, יותר טוב לפניך שתעזבהו ותשכחהו, כי רעותו לך איננה גדולה מכבודו לך;

קי) מה שאתה אוכל עם חבר יחד הוא דבש, ועם שונא הוא מרור;

קכ) כל המתוכח אתך ואינו חפץ לותר על דעתו, הוא איננו ידידך, חוץ אם הם הורייך;

קט) קל מאד שחברך הטוב יעשה גם אותך טוב. אבל מאד קשה שחברך הרע לא יעשה גם אותך רע;

קי) קשה יותר לעשות — לאדם ישר — את זה שיש לו חבר טוב ואינו לומד ממנו, מלעשות — לאדם ישר — את זה שיש לו חבר רע ולומד ממנו;

קיא) מי שמכין משקה בביתו, למען יוכל תמיד לבקש את חברו אליו

קה) שלעכמע געזעלשאפט איז שלעכט דערמיט, וואס זי געוואָהנט איין דעם מענש צו דענקען שלעכט אויך וועגען גומער געזעלשאפט;

קו) אויב דו האָסט אַ פריינד, וועמען דו רעספעקטירסט, און ער רעספעקטירט דיר ניט, איז בעסער פאר דיר, זאלסט איהם פארלאזען און פארגעסען, ווייל זיין פריינדשאפט צו דיר איז ניט גרעסער, ווי זיין רעספעקט צו דיר;

קי) וואס דו עסט מיט אַ פריינד צוזאמען, איז האַניג. מיט אַ שונא — איז דאָס ביטערע קריימעכץ;

קכ) ווער עס שפאָרט זיך מיט דיר און וויל ניט נאַכגעבען, איז ניט דיין פריינד, סיידען דאָס זיינען דייעע עלטערען;

קט) עס איז זעהר גרינג, אז אַ גומער חבר זאל דיר אויך גוט מאַכען. עס איז אַבער זעהר שווער, אז אַ שלעכטער חבר זאל דיר אויך ניט שלעכט מאַכען;

קי) עס איז שווערער צו מאַכען פאר אַ ריכטיגען מענש דעם, וועלכער האָט אַ גומען חבר און לערענט זיך פון איהם ניט אַפּ, ווי דעם, וועלכער האָט אַ שלעכטען חבר און לערענט זיך פון איהם יאָ אַפּ;

קיא) ווער עס גרייט צו משקה ביי זיך אין הויז, אום ער זאל אַלע מאַל קענען פאַרבעמען זיין פריינד צו זיך און איהם מכבד זיין,

ולכבדו, זהו חבר טוב לחברו, וגם חברו יכול להיות חבר טוב אליו, אבל מי שקורא תמיד את חברו לבוא אליו, בכונה כדי שתהיה לו הזדמנות לשתות משקה, שניהם לא טובים המה;

(קיב) טוב יותר שתתיעץ עם ידידך, אפילו אם אינו גדול ממך בחכמה, משתתיעץ עם מי שגדול ממך בחכמה, ואינך יודע אם הוא ידיד לך; (קיג) אלה הלמדים מאנשים רעים להיות רעים, גם קודם לא היו טובים, ואלה הלמדים מאנשים טובים להיות טובים, גם קודם לא היו רעים;

(קיד) מי שהוא נקי משנאה על חברו, בזמן שחברו דבר עליו רעה, נוכל גם להאמין עליו, כי נקי הוא גם מן הרעה שדבר עליו חברו;

(קטו) אם אחד פוגע בכבוד חברו מוטלים על שניהם חובות מוסריים, שאחד יבקש סליחה מחברו וחברו יסלח לו, והמקדים למלאות את חובו המוסרי, הוא החבר היותר חכם ואמתי;

דער איז א גומער פריינד צום צווייטען, און דער צווייטער קען אויך זיין א גומער פריינד צו איהם. אָבער ווען איינער רופט אלע מאָל אַ פריינד צו זיך, אום ער זאל האָבען אַ געלעגנהייט צו טרינקען משקה, טויגען זיי ביידע ניט;

(קיב) בעראַט זיך בעסער מיט אַ גומען פריינד, ווען ער איז אפילו ניט קליינער פאַר דיר, איידער מיט אַ קליינערען פאַר דיר, ווען דו ווייסט ניט, אויב ער איז דיינער אַ גומער פריינד;

(קיג) די וועלכע לערנען זיך אָפּ פון שלעכטע מענשען, צו זיין שלעכט, זיינען פריער אויך קיין גומע ניט געווען. און די וועלכע לערנען זיך אָפּ פון גומע מענשען צו זיין גומע, זיינען פריער אויך קיין שלעכטע ניט געווען;

(קיד) ווער עס איז ריין פון שנאה אויף יענעם, ווען יענער האָט אויף איהם גערעדט שלעכטליך, מעג מען אויף איהם גלויבען, אַז ער איז אויך ריין פון דאָס שלעכטס, וואָס יענער האָט אויף איהם גערעדט;

(קטו) ווען איינער באַרירט אַ צווייטענס עהרע, ליגען אויף ביידע מאַראַלישע פליכטען, איינער זאל ביים צווייטען בעטען פער-ציהונג און דער צווייטער זאל איהם פערצייהען. און ווער עס ערפיהלט פריער זיין מאַראַלישע פליכט, דער איז קליינער, און מעהר אמת'ער פריינד;

קטז) אם פגעת בכבוד חברך ואתה מבקש סליחה ממנו, והוא איננו חפץ לסלוח לך, נוסה מפניו, כי הוא אינו שוה להיות חברך. כשאתה מבקש סליחה ממנו, והוא סולח לך תיכף, הוא חברך. אם חברך סולח לך עוד טרם בקשת סליחה ממנו, הוא חברך היותר טוב ויקר;

קיז) בהראותך אהבה לחברך, תוכל תמיד לעורר בלבו אהבה אליך, אבל לא כשאתה מכוון בהראותך אהבה אליו — לשם אהבתך אליך;

קיח) המוסר הנקי, והחבר האמתי, הם שנים במספר, ואחד באמת. וכמה שתרכה לרכוש אותם לך, לא יהיו לרוב לעולם. לכן דרוש אחריהם למצוא אותם יותר ויותר;

קיט) קל יותר לאהוב את החבר, מלאהוב את האח שאינו חבר;

קכ) חבר אמתי ילך אתך בכל מקום שאתה צריך ללכת, וחבר שוא, יחפוז שתלך אתו למקום שם אשר גם הוא אינו צריך ללכת;

קמז) ווען דו בעמסט פערצייהונג ביי דיין פריינד, ווייל דו האָסט באַרירט זיין עהרע, און ער וויל דיר ניט פערצייהען, אַנטלויף פון איהם, ווייל ער איז ניט ווערט צו זיין דיין פריינד. ווען דו בעמסט פערצייהונג, און ער פערצייהעט דיר באַלד, ער איז דיין פריינד. אויב דיין פריינד פערצייהעט דיר, נאָך איידער דו בעמסט איהם, ער איז דיין בעסטער און מייערסטער פריינד;

קיז) ווען דו צייגסט ליעבע צו דיין פריינד, קענסטו שמענדיג ער-וועקען איז זיין האַרץ ליעבע צו דיר, אָבער ניט ווען דו מיינסט — מיט דיין ליעבע צו איהם — דיין ליעבע צו דיר אַליין;

קיח) דער ריינער מאַראַל, און דער אמת'ער פריינד, זיינען צוויי אין צאָהל, און איינס אין דער ווירקליכקייט, און וויפיעל דו זאָלסט זיי פאַרמאָגען, וועלען זיי ניט זיין צופיעל. דאַרום זוך צו קריגען זיי וואָס מעהר;

קיט) ס'איז גרינגער ליעב צו האַכען אַ פריינד, ווי ליעב האַכען אַ ברודער, וואָס איז ניט קיין פריינד;

קכ) דיין אמת'ער פריינד וועט מיטגעהן מיט דיר אומעמום, וואו דו דאַרפסט געהן, און אַ פאַלשער פריינד וועט וועלען, זאָלסט מיטגעהן מיט איהם אין דעם פּלאַץ, וואו ער אַליין דאַרף אויך ניט געהן;

- (קכא) מחבר אמתו יכול אתה פעם ליהנות יותר מאשר מידך אתה, כי מידך אתה תוכל לקבל טובה רק כשתשמש בהן, ומחבר אמתו אפשר שתקבל טובה אפילו בלא יודעים;
- (קכב) אם ידריך הוא איש שמת, הוא מחזק את אהבתו אליך, ואת אהבתך אליו, ואם הוא איש עצב הוא מונע את אהבתו מלפעול עליך, ואת אהבתך מלפעול עליו;
- (קכג) השכל הוא אוהבך היותר טוב, גם אם מונע אותך מתענוגים, והתאוה היא שונאך גם אם מביאה לך תענוגים;
- (קכד) אם חברך נטע בלבו אהבה אליך, בודאי תראה את הענפים יוצאים על ידי פיו;

טהרה

(קכה) אם החוטא חפץ באמת להטהר מחטאותיו, על ידי תשובה, אז חלקו היותר גדול כבר טהור הוא, על ידי רצונו האמת, כי רצונו של אדם

- (קכא) פון אן אמת'ן פריינד קענסטו אַמאַל האַבען מעהר ווי פון דיינע אייגענע הענד, ווייל פון אייגענע הענד קענסטו נור האַבען אַ טובת, ווען דו בענוצט זיי, און פון אן אמת'ן פריינד קענסטו האַבען אַ טובת, אפילו ווען דו ווייסט גאָר ניט;
- (קכב) ווען דיין פריינד איז אַ פרעהליכער, פערשטאַרקט ער זיין ליעבשאַפט צו דיר און דיין ליעבשאַפט צו איהם, און ווען ער איז אַ טרויעריגער, לאַזט ער ניט זיין ליעבשאַפט זאָל ווירקען אויף דיר, און דיין ליעבשאַפט זאָל ווירקען אויף איהם;
- (קכג) דער שכל איז דיין בעסטער פריינד, אפילו ווען ער רעדט דיר אַפּ פון פּערגעניגען. די תאוה איז דיר אַ שונא, אפילו ווען זי ברענגט דיר פּערגעניגען;
- (קכד) אויב דיין פריינד האָט איינגעפלאַנצט אין זיין האַרץ אַ ליעבע צו דיר, וועסטו געוויס אַרויסזעהן די צווייגען אַרויסשפּראַצען דורך זיין מויל;

ריינקייט

(קכה) ווען אַ זינדיגער וויל באמת ריין ווערען פון זינד דורך תשובה, דאַן איז שוין די גרעסטע טהייל ביי איהם ריין, דורך זיין אמת'ן ווילען, ווייל דעם מענשענעם ווילען איז זיין גרעסטע

הוא כחו היותר גדול, ולכן ממילא מובן שאי אפשר שחלקו הקטן לא יבטל מפני חלקו הגדול, ובאופן זה קל לפניו לעשות תשובה, ולהטתר לגמרי;

(קכו) מים מטהרים את הגוף, ישוב הדעת — את המחשבה;

טוב ורע

(קכז) זכור כי כל דבר טוב יש לו משך עד זמן ידוע, ומוכרח הוא פעם לסור ממך, ואל תשכח כי לצרה היותר גדולה, יש להקב"ה רפואה. אם זאת תזכור, תתנהג מן הטוב המעט שיש לך, ולא תירא מרע;

יתומים

(קכח) כל מי שאינו הפץ לעוזר ליתומים, הוא ממעט ח"ו עי"ז את מספר בני ביתו, ומרבה לו מכאובים מהם, אבל הנותן עזרה ליתומים, הוא מרבה את מספר בני ביתו (כי היתומים נחשבים כבניו) ונשמר ממכאובים; (עיון מנילה יג.)

קראפט. און דארום איז זעלבסטפארשמענדליך שוין אונ- מעגליך, אז די קלענערע טהייל זאל ניט בטל ווערען פאר דער גרעסערע טהייל, און אזוי ארום איז שוין גרינג פאר איהם תשובה טהון, און ריין ווערען אינגאנצען;

(קכו) וואסער רייניגט דעם קערפער. איבערלייגונג — דעם געדאנק;

גוטס און שלעכטס

(קכז) געדענק, אז יעדע גוטע זאך איז ביז א געוויסער צייט, און עס מוז אמאל אוועקגעהן פון דיר. און פארגעס ניט. אז די גרעסטע צרה האט ביי ג-ט א רפואה. אויב דו וועסט דאס געדענקען, וועסטו האבען פערגעניגען פון דאס ביסעל גוטע, און וועסט קיין שרעק ניט האבען פאר דאס שלעכטע;

יתומים

(קכח) ווער עס וויל ניט שטיצען יענעם יתומים, דער פארקלענערט הלילה דורך דעם די צאהל פון זיינע חויו נפשות, און פאר- מעהרט ביי זיך וועהטאגען פון זיי. דער אבער, וועלכער שטיצט יענעם יתומים, ער פארמעהרט די צאהל פון זיינע קינדער (וויל די יתומים ווערען גערעכענט פאר זיינע קינדער) און ער ווערט אויסגעהיט פון וועהטאגען;

יצר טוב ויצר רע

קכט) רבים הם שכבד מאד לפניהם לגרש את הידידות הכזובה של יצר הרע, אבל הכבדות באה רק מזה, שאינם חפצים להכיר את הכזב של ידידותו, אע"פ שזהו קל ;

קל) לחשוב את יצר הרע לאוהב, יכול רק זה שהוא אויב — שלא מדעת — לנשמתו, אבל מי שהוא אוהב לנשמתו, הוא אויב מדעת ליצר הרע ; קלא) אף כי ידוע לרבים, כי היצר הטוב הוא אוהבם, אבל לדאבונו שוכחים המה כי יש להם יצר רע שהוא שונאם, והעצה לזה היא, שכמו שהם יודעים מאהבתו של יצר הטוב להם, כן עוד יותר יחפצו לדעת משנאתו של יצר הרע להם ;

קלב) האדם שהוא עבד ליצרו הטוב, הוא מושל על יצרו הרע, אבל מי שחפץ למשוך על יצרו הטוב, מוכרח הוא להיות עבד ליצרו הרע. ובשום אופן אי אפשר לאדם להיות עבד לשניהם, או מושל על שניהם כאחד ;

דער יצר טוב און דער יצר רע

קכט) פאר מאַנכע איז זעהר שווער אַוועקטרייבען די פאַלשע פריינד-שאַפט פון יצר הרע. די שווערקייט אַבער קומט נור פון דעם, וואָס זיי ווילען ניט אַנערקענען די פאַלשקייט פון זיין פריינד-שאַפט, האַמש דאָס איז גרינג ;

קל) האַלטען דעם יצר הרע פאַר אַ פריינד, קען נור דער, וואָס איז אונבעוואוסמיניג, אַ פיינד צו זיין נשמה. דער אַבער וואָס איז אַ פריינד צו זיין נשמה, איז אַ בעוואוסמיניגער פיינד צו זיין יצר הרע ;

קלא) כאַמש מאַנכע ווייסען, אַז דער יצר טוב איז זייער פריינד, ליידער אַבער פאַרגעסען זיי אַפט, אַז זיי האַבען אַ יצר הרע, וואָס איז זייער פיינד. די עצה צו דעם איז, דאָס אַזוי ווי זיי ווייסען פון יצר טוב'ס פריינדשאַפט, זאָלען זיי נאָך מעהר וועלען ווייסען פון יצר הרע'ס פיינדשאַפט ;

קלב) דער וועלכער איז אַ קנעכט צום יצר טוב, איז אַ הערשער אויפ'ן יצר הרע. דער אַבער וואָס וויל זיין אַ הערשער אויפ'ן יצר טוב, מוז זיין אַ קנעכט צום יצר הרע, און פאַר קיין פאַל קען דער מענש ניט זיין זייער ביידענס קנעכט, אַדער זייער ביי-דענס הערשער צוזאַמען ;

קלג) היצר הטוב יכול להשיג אוהבים כאלה, שהיו קודם נחשבים לאוהבי-יצר הרע, אבל היצר הרע יכול להשיג רק אוהבים כאלה, שהיו קודם מן ההולכים אחר יצרם הטוב בצביעות, אבל לא מן אוהביו הנאמנים; קלד) אם כי יודעים אנו, כי אוהבו הנאמן של יצר הטוב, לא יעבור בשום אופן ליצר הרע, מוכרחים אנו לאמר, כי מי שהשליך את דרכי היהדות, לא השליך רק את המסוה;

יסורים

קלה) אין אדם בלי יסורים, אבל היסורים היותר מסוכנים באים על מי שהוא רק נושא את השם „איש“, אבל אין לו אנושיות נכונה. לכן העצה היותר טובה לכל איש, שיוכל להיות שמור מיסורים שונים, היא, שירבה לרכוש לו אנושיות נכונה. (עיון ב"ר פ' צ"ב); קלו) המתיסר במכות ויסורים, אל יתרעם על הקב"ה, כי בסבלנותו ידחה ממנו יסורים יותר גדולים שנגזרו עליו;

קלג) דער יצר טוב קען קריגען אַזעלכע פריינד, וועלכע זיינען פריער פאַררעכענט געוועזען פאַר'ן יצר הרע'ס פריינד. דער יצר הרע קען אַבער נור קריגען די פריינד, וועלכע זיינען פריער נאַכגעגאַנגען דעם יצר טוב מיט פאַלשקייט, אַבער קיינמאַל ניט פון זיינע ריכטיגע פריינד;

קלד) וויסענדיג, אז דער ריכטיגער פריינד פון יצר טוב וועט קיינמאַל ניט איבערגעהן צום יצר הרע, מוזען מיר זאָגען, אז דער וועל-כער האָט אַזעקגעוואָרפען דאָס אידישקייט, האָט ניט אַזעק-געוואָרפען מעהר ווי זיין מאַסקע;

ליידען

קלה) עס איז ניטאָ קיין מענש אַהן ליידען. די ערגסטע ליידען קומען אַבער צו דעם וועלכער טראָגט נור דעם נאַמען „מענש“ און בעזיצט ניט די ריכטיגע מענשהייט. דאָרום איז דער בעסטער מיטעל צו ווערען אַפגעהיט פון פערשיידענע ליידען, נור צו ערווערבען זיך וואָס מעהר ריכטיגע מענשהייט;

קלו) ווער עס ווערט געשטראַפּט, ר"ל, מיט מכות און יסורים, זאָל קיין פאַראיבעל ניט האַבען אויף גיט, ווייל מיט'ן געדולד וועט ער פערטרייבען גרעסערע יסורים, וואָס האַבען געזאַלט קומען אויף איהם;

קלז) המתרגש בזמן שהקב"ה מיסרו, דומה לילד המתרגז בזמן שאמו רוחצת אותו ;

יקר רוח

קלח) אמונה מוצאה את קנה בלב יקר רוח ;
קלט) חכם ויקר רוח מוחל על כל עולה שעשו לו, על הנדולה כמו על הקטנה, כי המחילה על עולה איננה תלויה באיכות רוע העולה, כי אם ביקרת רוחו של המוחל ;

קמ) שאלו לחכם, איזהו איש צנוע ? וענה — המתביש בפני עצמו ;
קמא) בארבעה סמנים הללו תכיר את היקר רוח, שמקבל את חברו בסבר פנים יפות, ומראה לו אהבה, וממלא את שאלתו ומשתתף בצערו ;
קמב) מלך אחד שאל את יקר הרוח, במה נראה יקר רוחך ? וענה — אין אני יודע, אפשר אחרים יודעים. וידרוש ממנו שיאמר לו, מה שהוא יודע מהתנהגותו, ויאמר — מעולם לא הייתי מתנאה לפני

קלז) ווער עס ווערט אויפגערעגט, ווען גיט שטרעפסט איהם, איז גלייך צו א קינד, וואס שרייט, ווען די מוטער וואשט איהם ארום ;

דער נאָבעלמאַן

קלח) אמונה געפינט איהר נעסט נור אין נאָבעלע הערצער ;
קלט) דער קלוגער און נאָבעלמאַן וועט פאָרגעבען אויף יעדען אונ-רעכט, וואָס מען האָט איהם געטהון, סיי גרויס סיי קליין, ווייל דאָס פאָרגעבען אויף אַן אונרעכט איז ניט אַכהענגיג אין די שלעכטקייט פון דער אונרעכט, נור אין דער נאָבעלקייט פון פאָרגעבער ;

קמ) מ'האָט געפרעגט אַ קלוגען, וועלכער הייסט אַ בעשיידענער מענש ? האָט ער געענטפערט, — ווער עס שעהמט זיך פאַר זיך אליין ;

קמא) מיט די פיער סמנים וועסטו דערקענען אַ נאָבעלען, ווען ער נעמט אויף זיין חבר מיט אַ פריינדליך פנים, און צייגט איהם ליעבשאַפט, און ערפילט זיין פערלאַנג, און נעמט איינמהייל אין זיינע ליידען ;

קמב) אַ קעניג האָט געפרעגט אַ נאָבעלמאַן, אין וואָס באַשמעהט דיין נאָבעלקייט ? האָט ער געענטפערט, — איך ווייס ניט. אפשר

שום אדם, לא שלמתי רעה תחת רעה לשום אדם, כי אם הוא אדם גדול, צריך אני למחול לו, ואם הוא איש בליעל, אינני צריך להתעסק עמו, ולא השבותי ריקם את כל מבקש טובה ממני, כי ענשו להיות נצרך לבקש טובות, הוא מכאיב למדי, שאתן לו את כל רכושי. ויען לו המלך. — ראוי אתה להיות מנהיג העם;

(קמג) יקר רוח אמר, מה נפלא הוא לראות, כי אנשים קונים להם עבדים בכסף מלא, ואינם הפצים לקנות להם בני חורין בדבור יפה;

(קמד) איש יקר רוח, אוהב את האנשים, עוצם עיניו מראות בם חסרון, אין לו שום שנאה בלבו לשום אדם, הוא מוחל לחוטא לו, מראה פנים צוחקות לעני, מכבד את חבריו, ואיננו מבקש למצוא עניני אחרים;

ווייסען אנדערע. האָט ער איהם אויפגעפאָדערט צו זאָגען. וואָס ער ווייסט פון זיין אויפפיהרונג, האָט ער געענטפערט פאָלגענדעס, — איך האָב זיך קיינמאָל ניט גרויס געהאלטען פאַר קיינעם, איך האָב קיינעם ניט באַצאהלט שלעכטס פאַר שלעכטס, ווייל אויב יענער איז אַ גרויסער מענש, דאַרף איך איהם פאַרגעבען. און אויב ער איז אַ נידעריגער מענש, דאַרף איך מיט איהם ניט האָבען צו טהון, און איך האָב קיינעם ניט ענטזאגט אַ טובה, ווייל זיין שמראָף צו דאַרפען בעטען טובות, איז גענוג ריהרענד, אַז איך זאָל איהם אַוועקגעבען מיין גאַנצען פאַרמעגען. האָט איהם דער קעניג געענטפערט, — דו פאַרדינסט צו זיין אַ פיהרער ביים פאָלק;

(קמג) אַ נאַבעלמאַן האָט געזאָגט, ווי וואונדערליך דאַס איז צו זעהן, אַז מענשען קויפען זיך קנעכט פאַר גוט-געלד, און ווילען זיך ניט איינקויפען פרייע מענשען פאַר אַ גוט וואָרט;

(קמד) דער נאַבעלמאַן האָט ליעב די מענשען, פאַרקוקט זייערע פעה-לערען, האָט ניט קיין שנאה אין האַרץ צו קיינעם. ער איז מוחל דעם פאַרזינדיגטען. ער שמייכלט פריינדליך צום אַר-מאַן. ער רעספעקטירט זיינע פריינד, און ער זוכט ניט אויסצוגעפינען דעם צווייטענס אינטערעסען;

יראה

קמח) ירא מפני אלקים, ומפני רבך בשביל שהוא ירא אלקים, ומפני מי שאיננו ירא אלקים ;

כבוד

קמו) אם הפץ אתה להתכבד, אל תזיל אותך בדברי לצון ומהתלות ;

כסף

קמו) מי שיש לו אהבה לכסף, הוא חושב, שהוא יודע איך לאהוב את נפשו, ובאמת הוא שונא לנפשו ;

קמח) רבים יודעים כי היושר עומד למעלה מכסף, אבל מעטים המה היודעים כמה שפל הוא הכסף כנגד רוממות היושר ;

כנס

קמט) אחרית כל מריבה היא חרטה, ואחרית ענוה — שלום ;

מורא האַבען

קמה) זאָלסט מורא האַבען פאַר ג-ט, און פאַר דיין רבי'ן, ווייל ער האָט מורא פאַר ג-ט, און פאַר דעם, וועלכער האָט גיט קיין מורא פאַר ג-ט ;

רעספּעקט

קמו) ווילסטו רעספּעקטירט ווערען, דאָן מאַך זיך גיט ביליג דורך ליצנות און שפּאַם-טרויבעריי ;

געלד

קמו) ווער עס האָט אַ ליעבע צו געלד, מיינט, אַז ער ווייסט ווי זיך ליעב צו האַבען, און אין דער ווירקליכקייט, איז ער זיך אַ שונא ;

קמח) אַסאָך מענשען ווייסען, אַז יושר שטעהט העכער פון געלד, אָבער זעהר ווייניג ווייסען, ווי נידעריג דאָס געלד איז אַנט-קעגען די הויכקייט פון יושר ;

כעס

קמט) די ענדע פון קריג איז חרטה, די ענדע פון קליינהאַלטען זיך איז פריעדען ;

קנ) מי שאינו יכול למשול על כעסו, הוא בטח אינו ראוי להיות מושל על חברו:

כסיל

קנא) התשובה הנכונה אל הכסיל, היא השתיקה;

לב

קנב) החכם, לבו למעלה מקבתו, והכסיל, קבתו למעלה מלבו;

לשון

קנג) האוזן שומעת למענד ולטובתך, אבל הלשון מדברת לפני אחרים, ופעמים רבות מהפכת טובתך;

קנד) יותר טוב להיות מתביש לדבר, מלהיות מתביש בשתיקה;

קנה) אין אדם מת מהסתככות הרגלים, כי אם מהסתככות הלשון, כי המסתבך ברגליו — נופל לפעמים, ומתרפא מהרה, והמסתבך בלשונו, יכול לאכזר את חייו;

דער נאר

קנ) ווער עס קען ניט הערשען איבער זיין צאר'ן, איז זיכער ניט פאסיג צו הערשען אויפ'ן צווייטען;

דאָס האַרץ

קנא) דער בעכטער ענטפער צו אַ נאר איז שווייגען;

קנב) ביים חכם איז דאָס האַרץ העכער פון מאַגען, ביים נאר, איז דער מאַגען העכער פון האַרץ;

דער צונג

קנג) דער אויער הערט פאר דיר און פאר דיין טובה וועגען. דער צונג אָבער רעדט פאר יענעם און אַפּטמאַל געגען דיין טובה;

קנד) בעסער זיך שעהמען צו רעדען, איידער זיך שעהמען מיט'ן שווייגען;

קנה) מ'שטאַרבת ניט פון פּלאַנטערען זיך מיט די פּיס, נור פון פּלאַנטערען מיט דער צונג, ווייל ווען די פּיס פּלאַנטערען זיך, פאַלט מען אַמאָל, און עס פאַרהיילט זיך שנעל, אָבען ווען די צונג פאַרפּלאַנטערט זיך, קען מען פאַרלירען דאָס לעכען;

קנו) אחד אמר פעם לחברו, אני מוכרח להתרחק ממך, כי אנשים מרננים אחריך. וענה לו חברו, טוב לך יותר להתרחק מן המדברים רעה על אחרים, כי מהם יכול גם אתה להתקלקל, אבל ממני אין אתה שומע שום הוצאת דבה, ואין רעותי יכולה להזיק לך;

מעשים

קנו) (עיין תנחומא, פ' ויצא). האדם מחויב לעשות, והקב"ה שולח לו את ברכתו, אבל האדם מחויב אחר כל מעשיו, עוד לעשות דבר מה, בכדי שיזכה להשיג את ברכת הקב"ה. וזהו, להרחיק את המחשבות הרעות, ולהוציא לפועל את המחשבות הטובות;

מנוחה

קנה) ישנם אנשים החיים של מנוחה, שהיא באמת אסון אל האנושיות, כי מנוחתם באה, ממשחתם, ואירגוש לשני;

קנו) איינער האָט אַמאָל געזאָגט צו זיין פריינד, איך מוז זיך פון דיר דערווייטערען, ווייל מענשען רעדען וועגען דיר. ענטפערט איהם זיין פריינד, — בעסער דערווייטער זיך פון די, וועלכע רעדען שלעכטס אויף אַנדערע, ווייל פון זיי קענסטו ציליין אויך קאַליע ווערען, אַבער פון מיר הערסטו ניט קיין שלעכטס רעדען, קען דיר מיין פריינדשאפט קיין שאַדען ניט ברענגען;

טהאטען

קנו) דער מענש מוז טהון, און גיט שיקט איהם זיין ברכה. ער מוז אַבער אויסער אַלעם וואָס ער טהוט — נאָך עפעס טהון, וואָס זאַל איהם ווירדיג מאַכען צו קריגען די ברכה, און דאָס איז, — אַוועקטרייבען די שלעכטע געדאַנקען און אויספאַלגען די גומע;

רוהיגקייט

קנה) עם איז פאַראַן מענשען, וואָס לעבען אַ רוהיג לעבען, וועלכעס איז ווירקליך אַן אונגליק פאַר דער מענשהייט, ווייל זייער רוהיגקייט קומט פון זייער פאַרדאַרבענהייט, און ניט-מיט-פיהלען מיט'ן צווייטען;

- קנט) חיים של מנוחה, נחשבים רק אז לאושר לפני האדם, בזמן שמנוחתו באה לו מזה שהשביע את רגשו הרך, בראותו את הצלחת האנשים ואת התנהגותם המוסרית יחד ;
- קס) מי שכל עמלו הוא להרבות לו עושר יותר מכדי צרכו, הוא מגרש ממנו את מנוחת נפשו, כי לא תשבע לעולם ;
- קסא) רבים מבקשים עושר, מנוחה וכבוד. אבל האדם עוד לא מצא את שלשתם יחד ומי שאין מבקש אותם, הוא עכ"פ חפשי מלהיות עבד לאנשים, ולבקש מהם טובות ;
- קסב) כל השמח בגורלו, ומשחרר עצמו מרדוף אחרי תענוגי עוה"ז, הוא מוצא מנוחה יותר קל מכל אדם ;

מזל

- קסג) רבים אומרים, כי אין להם „מזל“ בראותם, שאי אפשר להם להגיע אל האושר, ואינם רואים, כי בינם ובין האושר, עומד הכותל, אשר

- קנט) א רוהיג לעכען איז נור דאן א גליק, ווען עס קומט פון דעם, ווייל דעם מענשענעם איידעלע געפיהלען ווערען בעפרידיגט, צוועהענדיג דאס גליק צוזאמען מיט דער גומער מאַראַלישער אויפפיהרונג פון די מענשען ;
- קס) ווער עס מאַטערט זיך אַריינצוכאַפּען מעהר רייכטהום ווי ער בענויטיגט, פערטרייבט ער די צופרידענהייט פון זיין אייגענער נשמה, ווייל זי וועט שוין קיינמאַל ניט זאָט ווערען ;
- קסא) אַסאַך זוכען נור רייכטהום, רוהיגקייט און עהרע, אָבער קיין מענש האָט נאָך די אַלע דריי זאַכען צוזאַמען ניט געפונען. און דער יעניגער וואָס זוכט עס ניט, איז ער דערווייל פריי פון דינען אַנדערע מענשען און פון בעטען ביי זיי טובות ;
- קסב) ווער עס איז צופרידען מיט זיין שיקזאַל, און בעפרייט זיך פון געיעג נאָך אַלע וועלטליכע פּערגעניגען, עררייכט די רוה, לייכטער פון אַלעמען ;

מזל

- קסג) מאַנכע זאָגען, אַז זיי האָבען קיין מזל ניט, ווען זיי זעהען, אַז זיי קענען ניט דערגרייכען דאָס גליק, און זיי זעהען נעכאָך ניט, אַז צווישען זיי און דאָס גליק שמעהט אַ וואַנט, וועלכע זיי האָבען אַליין אויפגעכויט, מיט זייערע מהאַמען. עס איז

הם עצמם בנו אותו במעשיהם. ולכן מאד נחויז לכל אחד, שירבה לו מעשים טובים, כי רק הם בכוחם, לשבור את הכותל, ולהביאו אל האושר;

(קסד) מעשי האדם משנים את מזלו, לרע, או לטוב. ולכן שטות גדולה היא לאדם לבטוח במזלו הטוב שיש לו, אם אינו יכול לבטוח במעשיו הטובים;

(קסה) רבים אומרים, שקשה מאד להניח את השכל בשביל האמונה, בכל זאת אתה מוצא אנשים, שהם מרוצים יותר להניח את שכלם ולהאמין במזל, מלהניח את שכלם ולהאמין — בבורא המזל;

מוסר

(קסו) אם עשיר הוא אביך, או עני, החובה עליך לשמוע מוסר, וללמוד להיות איש מוסרי, כי בלי זאת, אין טובה לפניך בעולם;

(קסז) די לאדם לקחת מוסר מנסינות החיים, ודי לראות את העונש בעתים

דארום זעהר נויטיג פאר יעדען איינעם צו טהון, וואס מעהר גוטע טהאמען, ווייל נור זיי קענען צוברעכען די וואנט און זיי צוברענגען צום גליק;

(קסד) דעם מענשענס טהאמען ענדערען זיין מזל, אויף שלעכט אדער גוט. עס איז דארום א גרויס נארישקייט פון דעם מענש, וועלכער פארזיכערט זיך אויף זיין גוט מזל, וואס ער האט, ווען ער קען זיך ניט פארזיכערען אויף זיינע גוטע טהאמען;

(קסה) אסאך זאגען, אז עס איז זעהר שווער אוועקצולעגען דעם שכל, פאר'ן גלויבען, פונדעסמוועגען געפינסטו מענשען, וואס זיינען צופרידענער אוועקצולייגען זייער שכל, און גלויבען אין מזל, איידער אוועקצולייגען זייער שכל, און גלויבען אין באשעפער פון מזל;

מאראל

(קסו) צו דיין פאטער איז רייך, אדער ארים, מוזטו הערען מאראל און לערנען זיך צו זיין מאראליש, ווייל אהן דעם איז ניטא קיין גוטעס פאר דיר אויף דער וועלט;

(קסז) עס איז גענוג פאר א מענש זיך אפצולערנען א מוסר פון לע-בענס ערפאהרונגען, און עס איז גענוג צו זעהן די שמראף, אין די שלעכטע צייטען, און עס איז גענוג צו וויסען, אויב איינער

רעות, ודי להבין כי מי שהוא חשבן עמוק, מסתמא יש לו גם מדות טובות;

קסח) דברי מוסר מפכחים את הבר דעת, ומשכרים את השוטה, כמו אור היום המפקח עיני הרואים ומביא עורון לעמלפים;
קסט) הטא אזנך לשמוע, מה שהלמדן מדבר, הקשב לדברי החכם, כבד את הגדול ממך, אהוב את הקטן ממך, הרחק את החניפה ואת הגאווה, כי מי שעושה להיפך, הוא בטח פתי ומשוגע;

מצוה ועברה

קע) טוב יותר לעשות מצוה, אפילו מחמת בושה מפני אנשים, משלא לעשות מחמת בושה מפני אלה הנקראים אנשים, ובאמת אי-אנשים המה;

קעא) האהבה היותר גרועה, היא האהבה אל העברה, השנאה היותר גרועה, היא השנאה אל המצוה, ושתי המדות הגרועות הללו, מקושרות הן,

איז א מיעפער דענקער, אום צו פארשטעהן, אז ער האט אויך גוטע זימען;

קסח) שטרעף רייד ניכטערען אויס דעם פארשטאנדיגען מענש, און פארשיכור'ן דעם נאר. פונקט ווי די ליכט פון מאַג מאַכט זעהן די זעהענעדיגע, און ברענגט בלינדקייט צו די פלעדער-מייז;

קסט) הער זיך איין, וואָס דער למדן רעדט, נעם אַריין אין קאַפּ דעם קלוגענס ווערמער, רעספעקטיר אַ גרעסערען פאַר זיך, זיי פריינדליך צו אַ קלענערען פון דיר, פאַרוואַרף די חניפה מיט דער גאווה, ווייל ווער עס טהוט פאַרקערט, איז דאָס זיכער לייכטזיין און משוגעת;

אַ מצוה און אַן עברה

קע) עס איז בעסער צו טהון אַ מצוה, אפילו שעהמענדיג זיך פאַר מענשען, איידער ניט וועלען טהון, שעהמענדיג זיך פאַר די, וועלכע ווערען אַנגערופען מענשען, און זיינען אין אמת'ן אונ-מענשען;

קעא) די ערגסטע ליעבע, איז די ליעבע צו אַן עברה. די ערגסטע פיינדשאַפט איז די פיינדשאַפט צו אַ מצוה. און די צוויי ערגסטע מדות זיינען פאַרבונדען איינע מיט דער אַנדערער.

אחת לחברתה, לכן אם רק תשמור עצמך מן הראשונה, ממילא תהיה שמור גם מן השניה ;

מדות ועצות

קעב) אל תקח מאדם, מה שאינו חפץ לתת לך, ואל תתן לאדם מה שאינו חפץ לקחת ממך ;
 קעג) מה עקום, גרוע מרגלים עקומות, כי ברגלים עקומות אפשר ללכת בדרך ישרה, אבל לא במח עקום ;
 קעד) מי שיש לו מה ישר, אפילו אם רגליו עקומות, גם כן יוכל להצליח, אם רק ילך במחו קודם, אבל מי שהולך ברגליו קודם, אפילו אם יש לו מה ישר ורגלים ישרות, לא יצליח ;
 קעה) כל יותר לפני האדם לרכוש לו שם טוב, מלהאביד שם רע, אבל מי שמתחרט באמת על מעשיו הרעים ועושה גם מעשים טובים רבים באמת, יכול להאביד את השם הרע, ותיכף לרכוש לו שם טוב ;

דארום אויב דו וועסט זיך נור אפהימען פון דער ערשטער, וועסטו שוין ממילא אויך זיין אפגעהיט פון דער צווייטער ;

מדות און עצות

קעב) זאלסט ניט נעמען פון קיינעם, וואס ער וויל דיר ניט געבען, און זאלסט ניט געבען קיינעם, וואס ער וויל ביי דיר ניט נעמען ;
 קעג) א קרומע קאפ איז ערגער פון קרומע פיס, ווייל מיט קרומע פיס קען מען געהן אין גלייכען וועג, אבער קיינמאל ניט מיט מיט א קרומען קאפ ;
 קעד) ווער עס האט א גלייכען קאפ אפילו מיט קרומע פיס, וועט אויך קענען בעגליקען, אויב ער וועט נור געהן מיט'ן קאפ פריער. אבער דער, וועלכער געהט מיט די פיס פריער, אפילו ווען ער האט א גלייכען קאפ מיט גלייכע פיס, וועט ער אויך ניט באגליקען ;
 קעה) עס איז גרינגער צו באקומען א גוטען נאמען, ווי צו פארלירען א שלעכטען נאמען. אבער דער וואס האט ריכטיג הרטה אויף זיינע שלעכטע טהאמען, און טהומט אויך אסאך גוטע טהאמען מיט אן אמת, קען באלד פארלירען דעם שלעכטען נאמען, און אין דער זעלבער צייט בעקומען דעם גוטען נאמען ;

- קעו) הילד הרע יכול להיות טוב, אצל האב העושה מעשים טובים, אם הוא יכול וחפץ להבין את אביו. והילד הטוב לא ירע לעולם אפילו אצל האב העושה מעשים רעים, ג"כ אם הוא יכול וחפץ להבין את אביו;
- קעז) מן המדה, להקטין את עצמך ממי שהוא גדול ממך, תוכל גם אתה להיות גדול, ומן המדה להגדיל את עצמך אפילו ממי שהוא קטן ממך, תוכל גם אתה להיות קטן;
- קעה) אם תחפוץ דבר שאינו שלך, גם את שלך תאבד, לכן חפוז רק את שלך, ויהיה לך מה שאתה חפץ; (עיון סוטה ט.)
- קעט) הכסף הוא בצה, אבל זאת לא אומרת כי מוכרח אתה להשליך את הכסף, אלא שצריך אתה להשמר לבל תלכלך אותו בו;
- קפ) אל תכריח את בנך לעשות מעשים טובים. טרם תוכל להבינו כי מעשיו רעים המה, כי כאשר תוכל זאת להבינו, ממילא יוכל להבין לעשות מעשים טובים בלי הכרח;

- קעו) א שלעכט קינד קען ווערען גוט ביי א פאטער, וואס טהוט גוטע טהאטען, ווען ער קען און וויל זיין פאטער פארשמעהן. און א גוט קינד וועט קיינמאל ניט שלעכט ווערען, אפילו ביי א פאטער וואס טהוט שלעכטע טהאטען, אויך ווען ער קען און וויל זיין פאטער פארשמעהן;
- קעז) פון האלמען זיך קלענער פון דעם, וועלכער איז גרעסער פאר דיר, קענסטו אויך גרויס ווערען. און פון האלמען זיך גרעסער, אפילו פון דעם, וועלכער איז קלענער פאר דיר, קענסטו אויך ווערען קליין;
- קעה) אז דו וועסט וועלען דאס, וואס עס איז ניט דיינס, וועסטו דיינס אויך פארלירען. דארום זאלסטו נור וועלען דאס, וואס עס איז דיינס, וועסטו האבען, וואס דו ווילסט;
- קעט) דאס געלד איז טאקע בלאַמע, אבער דאס מיינט ניט, אז דו דארפסט דאס אוועקווארפען. דאס מיינט נור, אז דו דארפסט זיך הימען, דו זאלסט זיך מיט דעם ניט אויסשמירען;
- קפ) זאלסט ניט נוימען דיין שלעכט קינד צו טהון גוטע טהאטען, איידער דו מאכסט איהם פארשמעהן, אז זיינע טהאטען זיינען שלעכטע, ווייל ווען דו וועסט איהם דאס מאכען פארשמעהן, וועט ער שוין פארשמעהן צו טהון גוטע טהאטען, אהן נויט;

קפא) רוחים כשרים יכולים להיטיב את הרוח ואת החמר, ואי-כשרים מחריבים את שניהם;

קפב) בדברך דבורים מאוסים על אדם טוב, לא תמאס אותו כ"א אותך. בדברך דבורים יפים על אדם רע, לא תיפה אותו, אבל אותך לא תמאס. ובדברך דבורים יפים על אדם טוב, תיפה אותו ואותך;

קפג) אם תחפוץ לנעול את פי שונאך, לכל ירע לך בדבוריו הרעים עליך, ראה שהתנהגותך תהיה טובה ויפה, ואז ירע בדבריו רק לו ולא לך, אבל אם התנהגותך אינה טובה, תסבול אף מפי ידידך;

קפד) אם אחד ספר לך, כי האיש ההוא דבר עליך רעה, דע, כי המספר חושב, או להרע אל האיש ההוא, או טובה לעצמו, אבל טובה לך בודאי לא;

קפה) אל תבוא לספר לשום אדם, כי אחד דבר עליו רעה, כי תיכף יהיה כדבר הזה ממך לספר;

קפא) כשר'ע פארדינסמען פארבעסערען דעם גייסט מיט'ן קערפער, און ניט קיין כשר'ע — רואינירען זיי ביידע;

קפב) מיט רעדען מאוס'ע רייד אויף אַ גומען מענש, פאר'מאוס'ט מען יענעם גאר ניט נור זיך. מיט רעדען שעהנע רייד, אפילו אויף אַ שלעכטען מענש, באַשעהנט מען ניט יענעם, אַבער מ'פאר'מאוס'ט ניט זיך. מיט רעדען שעהנע רייד אויף אַ גומען מענש, באַשעהנט מען יענעם מיט זיך;

קפג) ווען דו ווילסט פארמאכען דיין שונא'ס מויל, ער זאל דיר קיין שלעכטס ניט טהון, מיט זיינע שלעכטע רייד אויף דיר, זאלסטו זיך נור גוט און שעהן אויפפיהרען, וועט ער מיט זיינע רייד נור זיך שלעכטס טהון, און ניט דיר. ווען דיין אויפפיהרונג איז אַבער ניט גוט, וועסטו ליידען אויך פון דיין גומען פריינד'ס מויל;

קפד) ווען איינער דערציילט דיר, אַז יענער האָט גערעדט שלעכטס אויף דיר, מיינט ער אַדער פאַר יענעם שלעכטס, אַדער פאַר זיך אַ טובה. אַבער פאַר דיר אַ טובה — קיינמאַל ניט;

קפה) זאלסט ניט קומען קיינעם דערציילען, אַז יענער האָט גערעדט שלעכטס אויף איהם, וויל מ'וועט שוין כאלד האַבען דאָס זעל-בע אויך פון דיר צו דערציילען;

- קפו) אם תשמור את פ'ך מלדבר רעה, לא תצטרך הרבה לשמור את גופך בכלל. אבל אם תשמור רק את גופך, ולא את פ'ך, לשוא כל שמירתך, כי לעולם לא תוכל להשמר ;
- קפז) מי שהוא קטן בעיניו, בודאי יהיה הולך וגדל, וזה שהוא גדול בעיניו, זה לבד הוא קטן שהוא קטן. אבל עוד יהיה הולך וקטן ;
- קפח) הדבר היותר נמוך לפני האדם, הוא להיות גדול בעיניו, הדבר היותר גדול לפני האדם, הוא להיות קטן בעיניו ;
- קפט) כשאפשר לך לעשות טובה לאדם, עשה, ואל תחקור אם הוא ראוי להשיג ממך את הטובה, או לא. די לפניך זה שאתה ראוי לעשות טובה, כי כמה שיגדל שכרו מטובתך, שכרך יגדל הרבה מאד ;
- קצ) אם אתה מענג את ידיך בשמחתך, הוא דבר טוב, אבל לו התענגת אתה בשמחתו, היית עומד במדרגה יותר גדולה ;
- קצא) האומר שהוא קטן במדרגת היהדות, יכול עוד להיות יהודי שלם,

- קפו) ווען דו הימסט נור דיין מויל פון ריידען שלעכטס, וועסטו דיין גאנצען קערפער דארפען ווייניגער הימען. ווען דו הימסט אבער נור דיין קערפער, און ניט דיין מויל, איז אומזיסט דיין הימען, ווייל דו וועסט זיך קיינמאל ניט אויסהימען ;
- קפז) ווען א מענש האלט זיך קליין, וועט ער געוויס גרויס ווערען, און ווען ער האלט זיך גרויס, איז שוין דאס אליין א בעווייז, אז ער איז קליין, אבער ער וועט נאך קלענער ווערען ;
- קפח) די נידעריגסטע זאך פאר'ן מענש איז, צו האלטען זיך גרויס. די גרעסטע זאך פאר'ן מענש, איז צו האלטען זיך קליין ;
- קפט) ווען דו קענסט איינעם א טובה טהון, זאלסטו ניט קלערען צו יענער איז ווערט צו קריגען ביי דיר די טובה, אדער ניט. בענוגען זיך מיט דעם, וואס דו ביזט ווערט צו טהון די טובה, ווייל ווי גרויס עס זאל אפילו זיין יענעמס פארדינסט פון דיין טובה, איז דיין פארדינסט אלץ גרעסער ;
- קצ) ווען דו טהיילסט צו דיין פריינד פערגעניגען מיט דייער א שמחה, איז א גאנץ גוטע זאך. אין אסאך א גרעסערער מדרגה קענסטו אבער זיין, ווען דו וועסט האבען פערגעניגען פון זיינער א שמחה ;
- קצא) ווער עס זאגט, אז ער איז א שטיקעל איד, קען נאך ווערען א גאנצער איד. דער וואס זאגט, אז ער איז שוין א גאנצער

- האומר שהוא כבר יהודי שלם, זה לעולם לא יהיה שלם, והאומר שהוא
 קטן במדרגת היהדות, אבל די לו בזה, עליו יש ספק אם הוא אפילו קטן ;
 קצב) מסחר של שני שותפים שאינם עובדים שניהם בשוה, יוכל ג"כ להיות
 טוב, אבל לא בשני שותפים שאינם מבינים שניהם בשוה ;
 קצג) כשאתה עושה עבור אדם אחר, אתה עושה עבורך יותר, הן רע והן
 טוב ;
 קצד) מי שאינו נותן מדה, או משקל צדק, הוא לא יודע כלום מה היא
 אנושיות, ומה הוא מסחר ;
 קצה) ממעלות של אחרים, כמה שתרבה לדבר, לא יחשב למותר, וממעלותיך,
 יחשב למותר, אף אם תדבר מעט מן המעט ;
 קצו) טוב לפניך יותר לראות את חסרונותיך, מלהראות לאחרים את
 מעלותיך ;
 קצז) אם אינך מצליח במסחרך, אל תמהר לשנותו על מסחר שני, טרם

- איד, וועט שוין קיין גאנצער קיינמאל ניט זיין. און דער וואָס
 זאָגט, אז ער איז אַ שטיקעל איד, אָבער עס איז שוין גענוג,
 אויף דעם איז אַ ספק, צו ער איז אפילו אַ שטיקעל אויך ;
 קצב) אַ ביזנעס ביי צוויי פאַרמנער, וועלכע אַרביימען ניט ביידע
 גלייך, קען אויך זיין גוט, אָבער ניט ביי צוויי פאַרמנער, וועל-
 כע פאַרשמעהען ניט ביידע גלייך ;
 קצג) ווען דו טהוסט עפעס פאַר יענעם, טהוסטו פאַר זיך איממער
 מעהר, סיי שלעכט, סיי גוט ;
 קצד) ווער עס גיט ניט קיין ריכטיגע מאַס, אָדער וואָג, דער ווייסט
 ניט וואָס הייסט מענשהייט, און וואָס הייסט ביזנעס ;
 קצה) פון יענעם מעלות, וויפיעל דו זאָלסט רעדען, וועט דאָס ניט זיין
 איבעריג, פון דינע אייגענע מעלות, ווי ווייניג דו זאָלסט רע-
 דען, איז דאָס אויך איבעריג ;
 קצו) בעסער ווייז זיך, דינע חסרונות, איידער דו זאָלסט ווייזען
 יענעם דינע מעלות ;
 קצז) ווען דו בעגליקסט ניט אין דינע ביזנעס, זאָלסטו זיך ניט איי-
 לען צו ענדערען די ביזנעס אויף אַ צווייטע, איידער דו גע-
 פינסט אויס, צו האַסטו דיין ביזנעס גוט געפיהרט, ווייל עס

- תחקור לדעת, אם היית מנהיג את מסחרך כראוי, כי אפשר שצריך אתה לשנות אותך, ולא מסחרך ;
- (קצה) שמחה בשבת ויו"ט, היא מצוה, אפילו אם השמחה באה אחר שתית משקה. גדולה יותר מצות השמחה, אם שתו משקה בכונה כדי להיות שמחים בשבת ויו"ט. השמחה היותר גדולה היא, מה ששמחים בשבת ויו"ט, עוד קודם שתית המשקה ;
- (קצט) העושה תשובה על חטאו, עומד במדרגה גבוהה, אבל במדרגה יותר גבוהה הוא עומד, כשהוא משתמר מלחטוא עוד פעם ;
- (ר) מי שיש לו המדה שלא לדבר מחסרונות של אחרים, יש ממנו לספר עוד מדות טובות, כי המדה הזאת אי אפשר שתהיה לבדה ;
- (רא) שמך הטוב, הוא האוצר היותר טוב ויקר, ונפלא הוא מאד, כי מפוזר הוא בעולם, ונגלה לפני כל. ובכל זאת שום איש אינו יכול לגזול אותו ממך, אמנם מוכרח אתה לשמור אותו, לבלי תאבדו, כי אם

- קען זיין, אז דו דארפסט זיך גאָר ענדערען, און ניט דיינע ביוזנעס ;
- (קצה) שמחה אום שבת און יו"ט, איז אַ מצוה, אפילו ווען די שמחה קומט נאָך משקה טרינקען. גרעסער איז די מצוה פון דער שמחה, ווען מ'האַט געטרונקען משקה נור צוליעב דעם, אום מ'זאָל קענען זיך פרעהען שבת אדער יו"ט. אָבער גאָר גרויס איז די מצוה פון דער שמחה, ווען דו פרעהסט זיך מיט'ן שבת אָדער יו"ט אַליין, נאָך איידער דו טרינקסט ;
- (קצט) ווער עס טהוט תשובה אויף זיינע זינד, איז אַ גרויסער בעל מדרגה. נאָך גרעסער ווערט ער, ווען ער היט זיך אָפּ נאָך אַמאָל ניט צו זינדיגען ;
- (ר) ווען איינער האָט די מעלה, פון ניט ריידען פון יענעם פעה-לערען, איז שוין דאָ פון איהם נאָך מעלות צו דערצעהלען, ווייל די מעלה קען קיינמאָל ניט זיין „אַליין“ ;
- (רא) דיין גומער נאָמען איז דער בעסטער און מייערסטער „אוצר“ און זעהר אַ וואונדערליכער, ווייל ער איז צושפרייט אין דער וועלט, און פריי פאַר אַלעמען, און פונדעסטוועגען קען איהם קיינער ביי דיר ניט אַוועקרויבען. דאָך מוזטו איהם היטען, אז דו זאָלסט איהם ניט פאַרלירען, ווייל ווען דו פאַרלירסט

- תאבדו, מאד יקשה לך שתמצאנו, ושום איש לא יוכל לעזור לך למצוא אותו ;
- (רב) כשנכנס רעיון טוב לאדם שיעשה תשובה על חטאו, צריך הוא לעשות, כמי ששוכב בכור עמוק אפל ומכוער, ופתאם נראה לפניו נר דולק וסולם, צריך הוא תיכה לעלות ולנוס משם, ולהשליך ממנו כל בגדיו המלוכלכים, ולטהר את עצמו, וללבוש בגדים חדשים ונקיים ;
- (ג) ההורים צריכים להשמר לבלי הראות לבניהם לב טוב כזה שיוכל לעשותם רעים להוריהם ;
- (ד) לבקש סליחה, ולסלוח, שתיהן מדות מוסריות הן, ושלא לפגוע בכבוד לשום אדם, הוא המוסר עצמו ;
- (ה) מי שיש לו מדת הבושה, יש לו במה להשתמר מאחרים לכל יבישוהו. וזה שאין לו בושה, יביא לידי זה, שאחרים יבישוהו כל כך, עד שיהיה מוכרח להתביש ;
- (ו) מי שמאמין במוזות על הפתחים, מראה בזה, כי רק הקב"ה שומרהו,

- איהם, וועט דיר זעהר שווער זיין צו געפינען איהם, און קיינער וועט דיר ניט קענען העלפען איהם געפינען ;
- (רב) ווען א זינדיגער מענש בעקומט א גומען געדאנק צו ווערען א בעל תשובה, דארף ער טהון, אזוי ווי איינער וואס ליגט אין א מיעפען, שמוציגען און פינסמערען גרוב, און דערזעהט פאר זיך פלוצלינג א ליכט מיט א לייטער, דארף ער שוין ארויס-לויפען און אראפפארפען פון זיך די שמוציגע קליידער, און זיך גוט ארומרייניגען און זיך אנטהון נייע ריינע קליידער ;
- (ג) עלטערען דארפען זיך היטען צו ווייזען זייערע קינדער אזא גוטסקייט, וואס זאל זיי מאַכען שלעכט צו די עלטערען ;
- (ד) בעמען ענטשולדיגונג, און ענטשולדיגען, זיינען ביידע מאַרא-לישע זימען, און ניט באַריהרען קיינעמס עהרע, איז די מאַראל אַליין ;
- (ה) ווער עס האָט די מדה פון שעהמען זיך, האָט מיט וואָס זיך אויסצוהיטען, אז אַנדערע זאַלען איהם ניט פאַרשעהמען, און ווער עס האָט ניט די מדה פון שעהמען זיך, וועט ברענגען צו דעם אז מ'וועט איהם אזוי פיעל פאַרשעהמען, אז ער וועט זיך שוין מווען שעהמען ;
- (ו) ווער עס גלויבט אין מוזות אויף די מירען, ווייזט מיט דעם

וזה שאין לו הפץ במזוות, מראה, שאיננו דבר חשוב כזה, השוה להיות שמור;

(רז) מי שחנן אותו הקב"ה במעלות שונות, צריך לרכוש לו עוד מעלה אחת אשר על ידה תתקיימה כל המעלות שבאו לו במתנה, והמעלה האחת היא, שלא יתנאה עם כל מעלותיו, ואז יבין, כי לא רק בשביל טובתו לבד נתנו לו כל המעלות, כי אם גם לטובת אחרים, ויראה למלאות כראוי את חובתו, ואז יהיה ראוי להיות משובח על ידי מעלותיו, אבל אם לא רכש לו את המעלה האמורה והוא מתנאה במעלותיו, הוא מחריב על ידי זה את קיום כל המעלות, משום שהוא חושב שהמעלות נתנו לו רק לטובתו לבד, והוא לא יוכל להביא שום טובה, לא בשביל אחרים, ולא בשבילו, ותחת להיות משובח על ידי המעלות היפות, יהיה בזוי על ידי חסרונו המאוס;

(רח) כל מי שעקר עבודתו הוא עבור גופו, הוא חצי מת בחייו, ובמיתת

אז נור ג-ט איז זיין הימער. דער אַבער וואָס וויל ניט האַבען קיין מזוות, ווייזט ער מיט דעם, אז ער איז ניט אַזאָ ווערט-פולע זאָך, מ'זאָל איהם דאַרפֿען הימען;

(רי) דער וועמען ג-ט האָט געשאַנקען פּערשידענע מעלות, מוז זיך אַליין אויסאַרביימען נאָך איין מעלה, וועלכע זאָל קענען אויפ-האַלמען אַלע זיינע מעלות, און דאָס איז די „מעלה“ פון ניט גרויס האַלמען זיך מיט זיינע געשענקטע מעלות. און דאָן וועט ער פאַרשמעהן, אז מ'האַט איהם געגעבען די מעלות, ניט פאַר זיינע אייגענע נוצען, נאָר אויך פאַר אַנדערע, און וועט ערפילען ריכטיג זיין פליכט, און וועט אויך דאַרום ווערט זיין געלויבט צו ווערען פאַר זיינע מעלות. ווען אַבער ער ארכייט זיך ניט אויס די איינציגע מעלה, און האַלט זיך יאָ גרויס מיט זיינע געשענקטע מעלות, דאָן רואינירט ער דעם ווערט פון זיינע מעלות, ווייל ער מיינט, אז זיי זיינען איהם געשענקט געוואָרען נור פאַר איהם אַליין, און ער וועט שוין ניט ברענגען קיינע נוצען ניט פאַר אַנדערע און ניט פאַר זיך, און אנשטאָט צו האַבען לויב פאַר די שעהנע מעלות, וועט ער האַבען שאַנ-דע פאַר זיין מאַוס'ן חסרון;

(רס) ווער עס ארכייט נור פאַר זיין קערפער, דער איז האַלב גע-שטאַרבען, נאָך פאַר זיין טויט, און מיט'ן אַפּשטאַרבען פון

- גופו הוא מת לנמרי, וכל מי שעקר עבודתו הוא עבור נשמתו, גם אחר מיתת גופו ישאר חי ;
- (ט) מי שהוא אדם גדול, ועושה איזו מלאכה, המלאכה לא תשפילהו בעיני המבינים אותו. וזה שאינו אדם גדול, ואינו חפץ לעשות מלאכה למען יחזיקו אותו לאיש מכובד, הוא משפיל את עצמו בעיני המבינים אותו ;
- (רי) אם חכם אתה אל תתכזה אם שומים יבזוך, ואל תתכבד אם יכבדוך ;
- (ריא) ברח מאדם רע, לא רק אם יחפוך להרע לך, אלא גם אם יחפוך לעשות לך טובה ;
- (ריב) העושה מעשים טובים הוא אדם טוב, יותר טוב ממנו הוא מי שאינו מסתפק במעשיו הטובים שעשה, וחפץ תמיד לעשות יותר ממה שהוא עושה ;
- (ריג) הרשע מתאוה יותר לדבר רעה על הצדיק, מלדבר רעה על רשע אחר, כי אינו זוכה לדבר אמת ;

- זיין קערפער, שטארבט ער אָפּ צום איבעריגען. ווערענד דער וואָס אַרבייט מעהרסטען פאַר זיין נשמה, וועט אויך נאַכץ אָפּשטארבען פון קערפער, בלייבען לעבען ;
- (ט) ווען אַ געלערענטער מענשט מהומט אַ מלאכה, וועט דאָס איהם ניט ערנידעריגען ביי די, וועלכע פאַרשמעהען איהם. ווער עס איז אָבער ניט קיין געלערענטער, און וויל ניט טהון קיין מלאכה אום מ'זאָל איהם האַלמען פאַר אַ געעהרטען מענשט, דער ערנידעריגט זיך אַליין ביי די, וועלכע פאַרשמעהען איהם ;
- (רי) ווען דו ביזט אַ חכם, זאָלסטו זיך ניט שעהמען, ווען נאַראַנים פאַרשעהמען דיר, און זאָלסטו זיך ניט פיהלען בעעהרט, ווען זיי גיבען דיר אָפּ עהרע ;
- (ריא) פון אַ שלעכטען מענשט אַנטלויף, ניט נור דאָן, ווען ער וויל דיר שלעכטס טהון, נור אויך דאָן, ווען ער וויל דיר גוטס טהון ;
- (ריב) ווער עס מהומט גוטע טהאָמען, איז אַ גוטער מענשט. בעסער פאַר איהם איז דער, וועלכער בעגנוגענט זיך ניט מיט זיינע גוטע טהאָמען, און וויל שמענדיג טהון נאָך מעהר ווי ער טהומט ;
- (ריג) דער רשע גלוסט מעהר צו רעדען שלעכטס אויף אַ צדיק, ווי צו רעדען שלעכטס אויף אַ צוויימען רשע, וויל ער האָט ניט קיין זכיה צו רעדען אמת ;

- (ריד) אוהב ישראל הוא זה, שמבקש למצוא זכות על חסרונות חברו, למען יוכל לאהוב אותו, אבל מי שאוהב רק את זה שהוא בר מעלות ומדות טובות, הוא איננו עוד אוהב ישראל. (עיון אדר"נ, פ' טז.);
- (רטו) האדם ניכר על פי הדבור. ופעמים רבות על פי השתיקה;
- (רטז) האדם יכול להיות שמור שלא יבישוהו אחרים, אם רק יתביש מעצמו;
- (ריז) האהבה המתקימת, היא האהבה של חכמים, משום שהיא אהבה של נשמות;
- (ריח) האדם העומד בצרה ר"ל, והוא בוטה בה' באמת, כי במהרה יפטר ממנה, הוא תיכף מסיר בזה את חציה הראשונה של הצרה, ומקיל עליו לסבול את חציה השניה, וממהר גם את ביאת קצה;
- (ריט) ליפות את ביתו עם מדות טובות, יכול גם העני היותר גדול, אבל ליפות את המדות הרעות, עם בית יפה, לא יוכל אפילו העשיר היותר גדול;
- (רכ) האדם המתענה לפעמים בכונה, ששכרו הקטן יספיק לו כדי פרנסתו,

- (ריד) א ליבהצבער פון אידען איז דער, וואָס זוכט צו געפינען אַ זכות אויף די פעהלערען פון זיין פריינד, אום ער זאל איהם קענען ליעבען, אָבער ניט דער, וואָס האָט נור ליעב אַזעלכען, וואָס האָט גוטע מעלות און גוטע זימען;
- (רטו) א מענטש ווערט דערקענט דורכ'ן רעדען, און אַפּטמאַהל אפילו דורכ'ן שוויגען;
- (רטז) דער מענטש קען זיך אויסהימען, אַז אַנדערע זאלען איהם ניט פאַרשעהמען, ווען ער שעהמט זיך נור פאַר זיך אליין;
- (ריז) די אונגענדליכע ליבע איז די ליעבע פון חכמים, ווייל זי איז אַ ליעבע פון נשמות;
- (ריח) ווען דער מענטש שמעהט אין אַ צרה, ר"ל, און פאַרזיכערט זיך מיט אַ אמת אין ג-ט, אַז ער וועט גיך פון איהר פּטור ווערען, פאַרטרייבט ער שוין מיט דעם די ערשמע העלפט פון דער צרה, און מאַכט זיך גרינגער צו לידען די צווייטע העלפט, און מאַכט אויך איהר ענדע גיכער;
- (ריט) באַשעהנען די הויז מיט גוטע זימען, קען אפילו דער גרעסטער אַרימאן, באַשעהנען אָבער די שלעכטע זימען מיט אַ שעהנער הויז, וועט אפילו דער רייכסטער אויך ניט קענען;
- (רכ) דער מענטש, וועלכער פאַסט אַפּטמאַל, אום זיינע קליינע פאַר-

האם לא יחשב המשוגע? כי איך יהנה מפרנסתו, אם יחלה מתענותיו. כן דומה לו המסיג גבול רעהו — לקחת פרנסתו, כי נראה מזה, כמו שחפץ להקל להקב"ה שלא להטריחו בהשפעה מיוחדת עברו, ובאמת, אינו מניח את הקב"ה להושיעו שיהנה מפרנסתו, עי"ז שהוא מתחטא לפניו באיסור גזלה;

(רכא) אם אינך מבין איזה דבר בלמודך, אל תחשוב לגנאי לך לשאול את חברך, לבל ידע שאינך מבין, אלא התבונן בגנאי שיהיה לך אם לא תדע, ואז תתענן בזה שיש לך ממי לשאול;

(רכב) בעל מום מסוכן הוא הבעל גאווה, אמנם הוא לכדו יכול להיות הרופא היותר גדול לרפאות את מומו;

(רכג) העשיר הקמצן המתרחק מעשות צדקה וטובות, ומתפאר בעשותו פעם איזה טובה לרעהו, דומה אל הקוצים ואילני סרק, הצועקים כשהם

דינסמען זאלען איהם זיין גענוג אויף צו לעבען, איז דען נימ משוגע? וואָרום וואָס פאַר אַ הנאה קען ער האָבען פון זיין לעבען, ווען ער וועט קראַנק ווערען פון זיין פאַסמען. אזוי איז גלייך צו איהם דער, וואָס קאַנקורירט מיט'ן צווייטען, און נעמט אַוועק זיין פרנסה, ווייל עס קומט אויס, ווי ער וויל גרינגער מאַכען פאַר ג-מ, ער זאל איהם נימ דאַרפען געבען אַ בעזונדערע פרנסה, און אין אמת'ן מאַכט ער שווערער פאַר ג-מ, ער זאל איהם נימ קענען העלפען קיין הנאה האָבען פון זיין פרנסה, דורך דעם וואָס ער פאַרזינדיגט זיך מיט די זינד פון גזלה;

(רכא) ווען דו פאַרשמעהסט נימ אַ זאך אין לערנען, האַלט נימ פאַר אַ שאַנדע צו פרעגען אַ צווייטען, אום ער זאל נימ וויסען, אז דו פאַרשמעהסט נימ, נור באַרעכען בעסער די שאַנדע, וואָס דו וועסט האָבען, אז דו וועסט נימ וויסען, וועסטו שוין דאָן האַ-בען פאַרגעניגען פון דעם, וואָס דו האַסט וועמען צו פרעגען;

(רכב) זעהר אַ געפערהליכער קריפעל איז דער, וואָס האַלט זיך גרויס. ער קען אַבער אַליין זיין דער גרעסטער דאַקטאר זיך אויסצוהיילען;

(רכג) דער רייכער-קאַרגער מאַן, וואָס וויל נימ מהון קיין צדקה און קיין טובות, און ער באַריהמט זיך, ווען ער מהומט אַמאָל איינעם אַ שטיקעל טובת, איז גלייך צו די דערנער און פוסטע בויער,

בוערים, כאלו אומרים „גם אנחנו עצים“! (עיין „קהלת רבה“, פ"י);
 רכד) הממון מעמיד בעליו על רגליו, אמנם זהו רק בזמן שהוא הבעל על
 הממון ומושל עליו כראוי, אבל אם ח"ו הממון הבעל עליו, אז לא
 לבד שאינו מעמיד, אלא מחריב את רגליו וראשו יחד; (עיין קהלת
 רבה, פ"י);

רכה) מי שאינו מתקן עצמו בעוה"ז, לא בכחו ולא בהוננו, כדי שיזכה לעולם
 הבא, דומה למי שנמצא בפרוודור אפל ומתהלך כה וכה ואין לו
 שכל לבקש ולמצוא הפתח;

רכו) מי שאינו לומד תורה, ואינו עושה צדקה, ואינו הולך לעשות טובה
 לשום אדם, הוא פרא אדם, בלי פה ובלי ידים ורגלים, רק כלו, חטם
 ואזנים, ועינים, העובדים בלי שכל ורצון האדם; (עיין ב"ר פס"ז);

רכז) מאור עיניו של אדם צריך שיהיה גדול מאד, למען יראה להכיר את
 שפלותו נגד גדלות הבורא, אמנם יכול האדם להשיג את המאור הזה

וועלכע שרייען, ווען זיי ברענען, ווי זיי וואַלמען געשריען:
 „מיר זיינען אויך בוימער“;

רכד) דאָס געלד שטעלט דעם מענש אויף די פיס, נור ווען ער איז
 דער הערשער איבער דאָס געלד, צו טהון וואָס מ'דאַרף. ווען
 אַבער דאָס געלד הערשט איבער איהם, איז ניט נור עס שטעלט
 איהם ניט אויף די פיס, נור עס רואינירט איהם די פיס מיט'ן
 קאַפּ צוואַמען;

רכה) ווער עס טהוט ניט אויף אויף דער וועלט, ניט מיט'ן כח, ניט
 מיט'ן געלד, אום ער זאָל קענען האַבען יענע וועלט, איז גלייך
 צו איינעם, וואָס געפינט זיך אין אַ פינסטערען אַרײַנגאַנג-
 האַל, און דרעהט זיך אַרום, און האָט ניט קיין שכל אויסצו-
 זוכען די טיהר פון הויז;

רכו) ווער עס לערענט ניט קיין תורה, און טהוט ניט קיין צדקה,
 און באַמיהט זיך ניט געהן איינעם אַ טובת טהון, דער איז
 אַ ווילדער מענש, אַהן אַ מויל, אַהן הענד און פיס, נור דורכ-
 אויס פון נאַז, אויגען און אויערען, וועלכע אַרבייטען אַליין
 אַהן דעם שכל און פערשטאַנד פון מענש;

רכז) דער מענש דאַרף האַבען זעהר ליכטיגע אויגען, ער זאָל אַרויס-
 זעהן זיין קליינקייט אַנטקעגען דער געמליכער גרויסקייט.
 מ'קען אַבער די ליכטיגע אויגען בעקומען, נור ווען מ'האַט אין

רק משני המקומות האפלים אם יזכרם תמיד, והמה, הבטן שיצא משם והבור שיכנס בו ;

רכ"ח) מי שהונו בא לו בהיתר ונותן צדקה, רק פחות מכפי יכלתו, אינו גדול כמו זה שהונו בא לו בהיתר ונותן צדקה כפי יכלתו, אבל גדול מזה שהונו בא לו באסור ונותן צדקה הרבה ; (עיין ויקרא רבה, פ"ג וקהלת רבה פ"ד) ;

רכט) מאושר הוא זה שאדם לא הכלימו מעולם, אמנם זה שלא הכלים לשום אדם מעולם הוא יותר מאושר ; (עיין מועד קטן ט.) ;

רל) פרי הלומד בילדותו הוא זה, אשר כשיוקין בשנותיו יזקין גם ברעיונותיו, וישאר בכחו כצעיר, ופרי הממלא את תאות ילדותו, הוא זה, אשר כשיוקין בשנותיו, יזקין גם בכחו, וישאר ילד ברעיונותיו (עיין שבת קנב :) ;

רלא) הקב"ה נתן יצר הרע בשביל ישוב העולם, שיהיה אדם בונה בית, ונושא אשה, ויוליד בנים. אשרי מי שעוכר ביצרו רק בשביל תכלית

זינען די צוויי פינסטערע פלעצער, דעם בויד, פון וואנען מען געהט ארויס, און דעם גרוב, וואוהיז מ'געהט אריין ;

רכח) דער וואָס האָט זיין פאַרמעגען כשר פאַרדינט, און מהומ צדקה, נור ניט אַזוי פיעל ווי ער קען, איז ניט אַזוי גרויס, ווי דער וואָס האָט אויך אַ כשר'ן פאַרמעגען, און מהומ יא צדקה ווי-פיעל ער קען. ער איז אַבער אַסאך גרעסער פון דעם, וועמענס פאַרמעגען איז געקומען דורך זינד, און מהומ אַסאך צדקה ;

רכט) גליקליך איז דער מענש, וואָס קיינער האָט איהם נאָך ניט פאַר-שעהמט. דער אַבער, וועלכער האָט נאָך קיינעם ניט פאַר-שעהמט איז נאָך גליקליכער ;

רל) די פרוכט פון לערנען יונגערהייט איז, וואָס אויף דער עלטער, איז מען עלטער אויך אין געדאַנקען, און מ'בלייבט יונג אין קראַפט, און די פרוכט פון נאַכגעבען אַסאך דעם יונגען לוסט, איז דער יוגענד, איז דאָס, וואָס אויף דער עלטער ווערט מען אַלט אין קרעפטען, און מ'בלייבט יונג אין געדאַנק ;

רלא) גיט האָט געגעבעען דעם יצר הרע צוליעב דער עקזיסטענץ פון דער וועלט, אַז דער מענש זאָל וועלען בויען אַ הויז, התונה האַבען און האַבען קינדער. גליקליך איז דער, וואָס אַרבייט מיט'ן יצר הרע נור צוליעב דעם געזאַגטען צוועק, און אונגליק-

- האמור, ואוי למי שתכליתו מן הדברים האמורים — היא למלא יצרו הרע; (עיון בראשית רבה פ"ט, קהלת רבה פ"ג);
- רלב) הלומד וחוטא, דומה למי שצובע צמר מלובלך כ"כ בבצה מכוערה, עד שאין הצמר קולט את הצבע; (עיון חגיגה טו:);
- רלג) כל הזוכר את חטאיו אע"פ שכבר עבר זמן רב מעשותו אותם, זוכה, שהקב"ה אינו מזכירם לו. וכל השוכח את חטאיו תיכף אחר עשותו אותם, גורם, שהקב"ה מזכירו בם ובחטאיו שעשה מכבר;
- רלד) יפה התואר הרע של הפנים, אם אינו התמונה האמתית של הלב, מן התואר הטוב של הפנים שאינו התמונה האמתית של הלב;
- רלה) אם תשמע לעצת יצרך הרע — כלעצת חבר טוב — בנערותך, תהיה לו עבד אומלל בזקנותך;
- רלו) כל הרוצה בכגדים נאים, יראה שמעשיו יהיו נאים, ואז גם כגדיו

- ליך איז דער, וואָס דער צוועק פון די דערמאָנטע זאַכען איז ביי איהם — יצר הרע;
- רלב) ווער עס לערענט און זינדיגט, איז גלייך צו די וואהל, וועלכע איז אזוי פארשמירט מיט דיקער בלאַמע, אז ווען מ'פארבט איהר, קען די פארב צו איהר ניט צוקומען;
- רלג) ווער עס געדענקט זיינע זינד, האַמט ער האַט זיי שוין לאַנג געטהון, פארדינט ער, דאָס אז גיט דערמאָנט זיי איהם ניט. און דער, וואָס פאָרגעסט זיינע זינד כאַלד ווי ער טהוט זיי אַפ, ברענגט צו דעם, אז גיט דערמאָנט איהם די יעצטיגע זינד צוזאַמען מיט די אַמאָליגע;
- רלד) עס איז שעהנער אַ שלעכט אויסזעהן פון געזיכט, ווען ס'איז ניט די ריכטיגע פאַטאָגראַפיע פון האַרץ, ווי דאָס גוט אויסזעהן פון געזיכט, וואָס איז אויך ניט די ריכטיגע פאַטאָגראַפיע פון האַרץ;
- רלה) ווען דו פאַלגסט דעם יצר הרע ווי אַ גומען פריינד אין דער יוגענד, וועסטו זיין ביי איהם אַן אונגליקליכער שקלאַף אויף דער עלטער;
- רלו) ווער עס וויל האַכען שעהנע קליידער, זאָל זעהן, אז זיינע טהאַמען זאָלען זיין שעהנע, וועלען שוין זיינע קליידער שעהן זיין, ווען ער וועט זיי אַנטהון. ווען ער האַט אַבער מאַוס'ע

- יהיו נאים עליו כשילבשם. ואם מעשיו יהיו מכווערים, אי אפשר שילך
בכנדים נאים, כי כאשר ילבשם ימאסו ;
- (רלז) עם הארץ השונא את התלמיד חכם, דומה למי שאומר שאיננו סובל
את טעם המאכל ההוא — אע"פ שלא טעמו מעולם ;
- (רלח) התלמיד היותר חכם הוא זה, שהצדיק והרשע הם שני מוריו, והוא
לומד להתנהג במדות הצדיק בהשיגו כי ישרות ויפות הנה, ולומד
להיטיב עצמו בהשיגו מדות הרשע הרעות והמאוסות ;
- (רלט) החכם שומר עצמו מהרבה תענוגים לבל ינזק מהם, ומזה לבד יש לו
הרבה תענוגים, ומהם לא ינזק לעולם, והכסיל כראותו את החכם
מתענג, הוא מתקנא בו, ומתחיל לרדוף אחרי תענוגים רבים המזיקים
אותו, ולכן הכסיל הוא צער תמיד ;
- (רמ) כל הרוצה לדעת מהות שלו, ישמיע לאזניו מה שהוא מוציא מפיו, כי

- מהאטמען, קען ער שוין ניט האבען קיין שעהנע קליידער, ווייל
ווען ער טהוט זיי אן, פארלירען זיי זייער שעהנקייט ;
- (רלז) דער אונזויסענדער מאן, וואס האט פיינט דעם געלערענטמען,
איז גלייך צו איינעם וואס זאגט, אז ער האט פיינט דעם מאכל,
האטש ער האט עם קיינמאל ניט פארזוכט ;
- (רלח) דער קלינסטער געלערענטער איז דער, וואס דער צדיק מיט'ן
רשע זיינען ביידע זיינע לעהרער. ווען ער לערענט זיך אויס,
נאכצופאלגען די זימען פון צדיק, באגרייפענדיג זייער ריכטיג-
קייט און שעהנקייט, און לערענט אויסצובעסערען זיך, באגריי-
פענדיג די מאוס'ע און שלעכטע זימען פון רשע ;
- (רלט) דער קלוגער היט זיך אויס פון אסאך פארגעניגען, ער זאל ניט
ליידען פון זיי, און דערפון אליין האט ער אסאך פארגעניגען,
פון וועלכע ער ליידעט קיינמאל ניט. און דער נאר, צוקוקענ-
דיג דעם קלוגענס פארגעניגען, איז ער איהם מקנא און הויכט
אן נאכלויפען נאך אסאך פארגעניגען, פון וועלכע ער מוז
ליידען, און דארום איז א נאר אן אייביגער צער ;
- (רמ) ווען א מענטש וויל וויסען, וואס ער איז, זאלען זיינע אויערען
הערען די רייד פון זיין מויל, ווייל זיין מויל איז דער ריכטיגער
ענטדעקער. ענטדעקט ער איהם, אז ער איז שלעכט, מוז ער
דאס גוט געדענקען, אום ער זאל וויסען זיך אויסצובעסערען.

פיו הוא המגלה האמתי, אם יגלה לו כי רע הוא, יזכור היטב, למען ידע לחזור למוטב, ואם יגלה כי טוב הוא, יעשה עצמו כשוכח;

(רמא) אל תצער את נשמתך באכלך, אם אינך רשאי, ואל תצער את גופך בתעניתך, אם אינך רשאי;

(רמב) הראש והאברים נמשלים למלך ועבדיו, וכתר מלכותו של הראש הוא פעולת האברים כפקודתו. אמנם ההבדל בין שני המלכים ועבדיהם הוא זה, שאם עבדים אובדים את מלכם, יכולים גם למצוא ביניהם מלך אחר, אבל האברים האובדים את מלכם, אבודים גם הם. ולכן צריכים האברים להיות נזהרים מאד לבל יעשו דבר שלא כפקודת מלכם; (עיון שבת ס"א);

(רמג) האדם צריך להתבונן בכל צרה שלא תבוא, כי הצרה היא — המורה הנשלח לו מאת הקב"ה להורות אותו מה שאינו יודע, ואז יחפוץ

ענמדעקט ער איהם, אז ער איז גוט, זאל ער זיך מאכען פאר-געסען;

(רמא) ברענג ניט קיין שמערצען צו דיין נשמה מיט דיין עסען, ווען דו מאַרסט ניט, און ברענג ניט קיין שמערצען צו דיין קערפער מיט דיין פאסמען, ווען דו מאַרסט ניט;

(רמב) דער קאפ מיט די אברים פון מענש זיינען גלייך צו א קעניג מיט זיינע אונטערטהאנער. די קעניגליכע קרוין פון קאפ איז — דאס אויפאלגען פון די אברים נאך זיינע באפעהלען. דער אונטערשיעד פון די ביידע קעניגע מיט זייערע אונטערטהאנער איז אַבער דאָס, ווען אונטערטהאנער פארלירען זייער קעניג, קענען זיי אויך צווישען זיך קריגען א צווייטען קעניג, און ווען די אברים פארלירען זייער קעניג, ווערען זיי אויך פאר-לאָרען. דאָרום מוזען די אברים זיין זעהר געהיט ניט צו טהון קיין זאך אַהן זייער קעניג'ס באַפעהל;

(רמג) דער מענש דארף נעמען אין אנבעטראכט, אז יעדע צרה ר"ל, פון וועלכע ער ליידט, איז אַ לערער, געשיקט צו איהם פון ג-ט, אויסצולערנען איהם דאָס, וואָס ער ווייסט ניט. דאָן וועט ער שוין וועלען ביי דעם לערער זיך גוט אויסלערנען, און וואָס

להתלמד מן המורה הזה. ומה שירכה להתלמד יותר יחיש המורה
לחדול מלהורות אותו ;

(רמד) החכם צריך לרכוש לו לא פחות משלוש מעלות עקריות, אשר בהן
אפשר להכירו, — לדבר דברי חכמה, לבלי דבר אולת, ולהתרחק גם
משמוע דברי אולת, והמעלה השלישית נחוצה לו למען השלים בה
את שתי מעלותיו הראשונות ;

(רמה) הקב"ה נתן לכל אדם מעלת המחילה, אמנם הכסיל החוטא משתמש
בכה מעלתו ואת רק למחול לעצמו, והחכם הצדיק משתמש בכה
מעלתו ואת רק למחול לאחרים ולא לעצמו ;

(רמו) החוטא שאינו מתחרט על חטאיו ומתפלל אל השי"ת שיאיר פניו אליו
בישועתו, דומה לשלט חלודי — המבקש מן השמש שתאיר אותו,
אבל השמש אומרת — קודם טהר אותך ;

בעסער ער וועט זיך לערנען, אלץ פריער וועט דער לערער
סטאפען צו לערנען איהם ;

(רמד) דער קלוגער מוז האַבען ניט ווייניגער ווי דריי הויפט מעלות,
דורך וועלכע מ'קען איהם דערקענען. רעדען קלוגע רייד, ניט
רעדען קיין נאַרישקייט, און אויך דערווייטערען זיך פון הערען
נאַרישקייט, און אַם די דריטע מעלה מוז ער האַבען צו פאַר-
פאַלקאַמען די ערשטע צוויי ;

(רמה) דער באַשעפער האַט געגעבען יעדען מענש די אייגענשאַפט
צו פאַרגעבען, נור דער נאַר וואָס זינדיגט נוצט אויס די איי-
גענשאַפט נור זיך צו פאַרגעבען, און דער קלוגער דער צדיק,
נוצט אויס די אייגענשאַפט נור יענעם צו פאַרגעבען, און זיך
קיינמאַל ניט ;

(רמו) דער זינדיגער, וואָס האַט ניט קיין חרטה אויף זיינע זינד, און
בעט גיט, ער זאל איהם ליכטיג מאַכען מיט זיין הילף, איז גלייך
צו אַ פּערזשאַווערמע שילד, וואָס בעט ביי דער זון, זי זאל
איהר בעלייכטען. די זון אַבער זאָגט צו איהר, — פריער ריי-
ניג זיך אַרום ;

- (רמז) בן חכם יחשב ע"פ רוב לחצי חכם, אמנם אם אינו מגיע לחצי השניה, יאביד גם את חציו הראשונה; (עיין ילקוט תורה, רמז צה);
- (רמח) אל תנעול דלתך בפני הצדקה, לכל תהיה מוכרה ח"ו לפתוח אותו לרופא (עיין מדרש חזית, פ"ו);
- (רמט) למה לך לרדוף אחר הדבר שאינו שלך, בכונה לעשותו שלך, הלא יכול אתה לראות אם רק תתבונן היטב, כי אף מה שנמצא כבר בידיך אינו שלך; (זהר, שלח, דף קעב);
- (רנ) כל שאין לו יראת הכבוד מפני מי שגדול ממנו, זה אינו יודע את ערך שפלות עצמו;
- (רנא) העצה היותר טובה לפני האדם כדי שיוכל ללכת מעלה מעלה היא — שידע לאן הוא הולך;
- (רנב) כל הרודה אחר הכבוד, הוא סמן שאינו חפץ להיות ראוי לכבוד, כי לו יחפון, לא היה צריך לרדוף אחר הכבוד, לכן אל יתרעם על האנשים שאינם מכבדים אותו, כי הלא אינם מחסרים ממנו מאומה,
-
- (רמז) דער זוהן פון אַ חכם רעכענט זיך אַממערהסטען פאַר אַ האַל-בען חכם, דאָך אַויב ער קומט אַבער ניט צו צו דער צווייטער העלפּט, — פאַרלירט ער אַויך די ערשטע;
- (רמח) פאַרשלים ניט דיין טיהר פאַר צדקה, אום דו זאַלסט איהר ניט דאַרפֿען חלילה עפּענען פאַר'ן דאַקטאר;
- (רמט) פאַרוואָס זאַלסטו אַרומלויפֿען נאָך פרעמדס, מיינענדיג, אַז דו וועסט דאָס מאַכען פאַר דיינס, דו קענסט דאָך אַליין זעהן — ווען דו נעמסט נור גוט בעטראַכטען, אַז אפילו דאָס, וואָס עס געפינט זיך שוין ביי דיר, איז אַויך ניט דיינס;
- (רנ) ווען איינער האָט ניט קיין עהרע-פּורכט פאַר אַ גרעסערען פּון זיך, איז אַ בעוווּיז, אַז ער ווייסט ניט די מאַס פּון זיין אייגענער נידעריגקייט;
- (רנא) די בעסטע עצה פאַר'ן מענש, אום ער זאַל קענען געהן פאַר-ווערטס, איז, ער זאַל וויסען איממער, וואוּהין ער געהט;
- (רנב) ווער עס יאָגט זיך נאָך עהרע, איז אַ בעוווּיז, אַז ער וויל ניט זיין ווירדיג צו עהרע, ווייל ווען ער זאַל דאָס וועלען, וואָלט ער פאַרשפּאַרט זוכען די עהרע. דאַרום דאַרף ער ניט זיין ביזו אַויף די מענשען, ווייל זיי גיבען איהם ניט אַפּ קיין עהרע.

- הם אינם חפצים להשוות אותו לזה שהוא עצמו אינו חפץ להיות שוה אליו;
- (רנג) לו יחפץ האדם להבין מה שהוא חפץ, לא היה חפץ לעשות מה שאינו רשאי;
- (רנד) במילי דעלמא, כל מה שתאהוב יותר, יותר תהיה רחוק מלהגיע לתענוגיד, לכן אל תאהוב הרבה, ותגיע לתענוגיד;
- (רנה) כל החי חיים מוסריים, יכול פעם להאריך את חייו, והחי חיי עושר, לעולם לא יאריך את חייו, אלא פעמים רבות עוד יקצר;
- (רנו) כשם שאין ספק שהחפץ להשתמר לכל ימות לעולם, הוא שוטה מוחלט, כן אין ספק כי החפץ להשתמר לכל יאבד במותו לנצח, הוא חכם מוחלט;
- (רנז) כל החושב את חברו הטוב לרע, הוא שוטה; והחושב את חברו הרע לטוב, הוא שוטה אומלל;

- זיי נעמען דאך ביי איהם גארניט צו. זיי ווילען איהם נור ניט האלמען פאר א זעלכען, וואס ער אליין וויל ניט זיין;
- (רנג) ווען א מענטש וואלט וועלען פארשמעהן, וואס ער וויל, וואלט ער ניט וועלען טהון, וואס מ'מאך ניט;
- (רנד) וואס מעהר וועלט זאכען דו וועסט ליעבען, אלץ וויימער וועסטו זיין פון דערגרייכען דיינע פערגעניגען. דארום וויל ניט קיין סאך, וועסטו דיינע פערגעניגען דערגרייכען;
- (רנה) ווען איינער לעבט א מאראלישען לעבען, קען ער אויך לענגער לעבען. ווען ער לעבט אבער נור א רייך לעבען, וועט דאס איהם קיינמאל ניט מאכען לענגער לעבען, נור אסאך מאל — נאך קירצער;
- (רנו) אזוי ווי מ'איז זיכער, אז דער וואס וויל זיך באווארענען, ער זאל קיינמאל ניט שטארבען, איז אזיכערער נאר, אזוי איז אויך זיכער, אז דער וואס וויל באווארען, ער זאל ניט אפשטארבען אויף אייביג, איז זיכער א חכם;
- (רנז) ווער עס רעכענט זיין גומען פריינד פאר א שלעכמען, איז א נאר. ווער עס רעכענט זיין שלעכמען פריינד פאר גומ, איז אן אונגליקליכער נאר;

(רנח) החלק היותר ראוי מחלקי המדע, הוא, הלמוד, איך לנוס מן הדברים שאין כדאי לדעת אותם, ומן הדברים שאי אפשר לדעת אותם; (רנט) לבוא למדרגה גבוהה, יכול רק זה שמניח את המותרות ומסתפק במועט;

מדינה רעה

(רס) אל תדור במדינה שאין מלכות תקיפה מושלת בה; (רסא) היותר גרוע שבמדינה, היא לא מה שאין לה שובע, כ"א מה שאין לה בטחה;

מתון בדעת

(רסב) המתון בדעת פותח בחכמה וגומר בשלום; (רסג) המתון בדעת שמה תמיד, ואיננו ירא מצרות;

(רנח) דער נומיגסטער מהייל פון וויסענשאפט, איז די לעהרע, ווי אזוי צו אנטלויפען פון זאכען, וואס לוינט זיך ניט צו וויסען, און פון זאכען, וועלכע מ'קען ניט וויסען;

לוקסוס

(רנט) צו א הויכער שמופע קען קומען נור דער, וואס לאזט אוועק לוקסוס און כאנגונגענט זיך מיט דאס ווינציגסטע;

א שלעכטע לאנד

(רס) זאלסט ניט וואהנען אין א לאנד, וואו עס הערשט ניט קיין שטארקע רעגירונג; (רסא) דאס ערגסטע אין א לאנד איז ניט דאס, וואס עס פעהלט איהר זאטקייט, נור דאס וואס עס פעהלט איהר זיכערקייט;

דער געלאסענער

(רסב) דער געלאסענער פאנגט אן מיט חכמה, און ענדיגט מיט שלום; (רסג) דער געלאסענער איז אימער פרעהליך, און האט ניט קיין מורא פאר צרות;

מדות היותר טובות

רסד) המדות היותר טובות הן, עשירות של אמת, אהבת אדם לעמיתו, גמילות חסדים לנצרכים, לשלם טובות תחת טובה, נאמנות, ידידות לשכן ולחבר, לכבד את האורח, והבושה היא המדה, אשר על ידה נמנעים מלעבור על כל המדות הנ"ל;⁵

מהות המדות

רסה) אמונה היא עמדת האדם, יושר הוא חברו היותר טוב, חכמה היא הירושה היותר עשירה, שקר הוא המפתח של פשעים, וחניפה מביאה לידי הפסד;

מתנת בשר ודם

רסו) אל תחשוב למציאה, אם הוצאת דבר מה מאיש אחר, על ידי הזילך את כבודך, כי זה שאבדת גדול הרבה ממה שהוצאת.

די בעסטע זימען

רסד) די בעסטע זימען זיינען, דאס רייכקייט פון אמת, ליעבע צו מענשען, גמלות חסדים צו נויט-באדערפטיגע, באצאלען מיט גוטס פאר א טובת, נאמנות, פריינדליכקייט צו א שכן און צו א פריינד, מכבד זיין אן אורח, און בושה איז די מדה, וועלכע לאזט ניט עובר זיין אויף די אויבענדערמאנטע מדות;

דאס וועזען פון די זימען

רסה) אמונה, איז דעם מענשענס קרוין, עהרליכקייט, איז זיין בעסטער חבר, חכמה איז די רייכסטע ירושה, שקר איז דער שליסעל צו פארברעכען, און חניפה ברענגט צו פערלוסט;

געשענק פון מענשען

רסו) האלט ניט פאר א מציאה דאס, וואס דו האסט ארויסגעקריגען ביי א צוויימען דורך ביליג מאכען דיין זעלבסט-רעספעקט, ווייל דאס וואס דו האסט פארלארען, איז פיעל גרעסער, ווי דאס וואס דו האסט בעקומען;

רסז) הדבר היותר מר מכל הדברים המרים שבעולם, הוא, ההכרח לבקש מתנת בשר ודם;

נקמה

רסח) אל תשלם לרשע רע כרשעתו, ולא תאבד שכרך מה';
רסט) אל תשתמש בגבורתך וביכלתך לנקום נקמה, כי מחר אפשר שישוב הגלגל ותתחרט;

ער) המנצח את האיש הרע, הוא עצמו מנוצח, כי הוא מוכרח קודם להיות גרוע מן האיש הרע ההוא כדי לנצח אותו;

נסיון

רעא) אם פעם בחרת בדרך טובה, הרחק מכל דבר רע, ואל תבטח ביכלתך לעמוד בנסיון;

רעב) אל תאמין בך כי חכם אתה עד שתוכל למשול על תאוותך ולגדור אותה;

רסז) דאם ביטערסטע פון אלע ביטערע זאכען אויף דער וועלט, איז די גויט אַנצוקומען צו דעם מענשענס גאָב;

ראכע

רסח) זאלסט גיט באַצאלען דעם שלעכטען נאָך זיין שלעכטס, אום דו זאלסט גיט פאַרלירען דיין לויז פון באַשעפער;

רסט) בענוץ זיך גיט מיט דיין שטאַרקייט און מעגליכקייט צו נעמען ראַכע, ווייל מאַרגען קען זיך אַ דרעה טהון דאָס רעדעל, און דו וועסט חרטה האָבען;

ער) דער וואָס בעזיעגט אַ שלעכטען איז אַליין אַ בעזיעגטער, ווייל ער מוז צוערשט ווערען ערגער פון יענעם שלעכטען, אום צו קענען בעזיעגען איהם;

נסיון

(פרופונג)

רעא) אויב דו האַסט איינמאַל אויסגעקליבען צו געהן אין גוטען וועג, דערווייטער זיך פון אלע שלעכטע זאכען, און זאלסט זיך גיט פאַרזיכערען אויף דיין קראַפט בייצושמעהן אַ נסיון;

רעב) גלויב זיך גיט, אַז דו ביזט קלוג, ביז דו וועסט געוועלטיגען אויף דיין תאוה און זי איינצוימען;

סבלנות

- (רעג) הסבלנות היא היסוד של האמונה בה', כמו הראש הוא יסוד הגוף.
מי שאובד את ראשו — אובד את כל גופו, ומי שאובד את הסבלנות,
אובד את אמונתו ;
- (רעד) גדול מי שיכול לסבול את ההפסד שגרמו לו אחרים, ממי שיכול
לשמור עצמו שלא יפסיד לאחרים ;
- (רעה) מי שיכול לסבול, ולהיות קטן בעיניו, הוא לא יסבל שום הפסד,
ורבים יהיו עוזריו ;
- (רעו) הסבלן ימצא מנוחה, והנמהר — חרטה ;
- (רעז) ישנן צרות כאלה אשר אם הנושא אותן הוא סבלן, הן משתנות לנחת ;
רעה) הסבלן היותר גדול הוא מי שיכול לגדור את תאוותו ;
- (רעט) עשה את סבלנותך למטרתך היותר נעלה, ותביא אותך לאשרך היותר
חשוב ;

געדולד

- (רעג) געדולד איז דער פונדאמענט פון גלויבען אין ג-ט, אזוי ווי דער
קאפ איז דער פונדאמענט פון קערפער. ווער עס פארלירט
זיין קאפ, פארלירט זיין גאנצען קערפער, און ווער עס
פארלירט זיין געדולד, פארלירט זיין גלויבען ;
- (רעד) ווער עס קען דולדען דעם שאַדען וואָס אַנדערע האָבען איהם
געטוהן, איז גרעסער פון דעם, וואָס קען זיך אויסהימען ניט צו
שעדיגען אַנדערע ;
- (רעה) ווער עס קען דולדען, און האַלמען זיך קליין, דער וועט ניט
ליידען קיין שאַדען און וועט האָבען אַסאך אַרויסהעלפער ;
- (רעו) דער געדולדיגער געפינט רוה, און דער איילענדיגער — חרטה ;
- (רעז) עס זיינען פאַראַן אַזעלכע צרות, וואָס ביים געדולדיגען ווערען
זיי פּערוואַנדעלט אין גליק ;
- (רעה) דער גרעסטער געדולדיגער איז דער, וועלכער קען אַפּצוימען
זיין תּאוה ;
- (רעט) מאַך דיין געדולד פאַר דיין העכסטען צוועק, וועסטו קומען צו
דיין בעסטען גליק ;

רפ) בעזרת המוסר יכול האדם לבוא למדת סבלנות, והסבלנות היא עזרת החכם ;

רפא) הסבלנות היא הון ; והמהירות — עוני ;

סמים

רפב) סמי הרפואות היותר טובים עבור הנשמה, הם, אמת וצדק, והסם היותר גרוע עבורה הוא — הרדיפה אחרי תאות גופניות ;

ענוה

רפג) כדאי הוא הרעיון של ענוה להקרא — רעיון גבוה, בזה לבד שהוא מרחיק אותנו מן הנאוה ;

רפד) אם תכניע אותך כדי ללמוד מאחרים, תזכה שאחרים יבואו ללמוד ממך ;

רפה) האדם המורד עצמו במדה השוה כמו שהוא, הוא יותר טוב מן המתנאה, אבל איננו עוד האדם הישר, לפי שאיננו רחוק כראוי מן המתנאה

רפ) די מארצ'ל העלפט דעם מענש צו קריגען געדולד, און געדולד איז די הילף פון קלוגען ;

רפא) געדולד איז א פארמעגען, איילעניש — אן ארימקייט ;

מעדיצינען

רפב) די בעסטע מעדיצינען פאר דער נשמה, זיינען, אמת און עהר-ליכקייט, און דער ערגסטער סם פאר איהר איז — דער געיעג נאך גראַבע תאות ;

האַלטען זיך קליין

רפג) דער אידיאל פון האַלטען זיך קליין איז ווערט דעם נאָמען — גרויסער אידיאל — מיט דעם אליין, וואָס ער דערווייטערט אונז פון האַלטען זיך גרויס ;

רפד) אויב דו וועסט זיך קליין מאַכען אום צו לערנען פון אַנדערע, וועסטו זוכה זיין, אַז אַנדערע וועלען קענען לערנען פון דיר ;

רפה) דער מענש וואָס מעסט זיך מיט דער גלייכער מאָס, ווי ער איז, איז בעסער פון בעל גאָה. ער איז אַבער נאָך ניט דער ריכטי-גער מענש, ווייל ער איז ניט גענוג ווייט פון בעל גאָה, וואָס איז אזוי שלעכט און מאַוס, אַז מ'מוז פון איהם אַנטלויפען

שהוא כל כך רע ומאום עד שמחויבים אנו לנוס מפניו למרחק הראוי,
זאת אומרת, למדרגת ענוה ושפלות;
(רפו) דע כי יש לאלקים תמיד השפלה עבור הנאים, והנכהה עבור השפלים.
לכן התנהג במדת השפלות בכל עסקיך, והקב"ה ירומם אותך;

עני ועשיר

(רפו) העני הישר מרויח יותר בישרו מן הרשע המצלח בעשרו;
(רפה) מחתה — היא הירושה של הצלחת הרשע;
(רפט) אנושיות עם כסף, אפשר להם להתקים יחד רק במי שאנושיות חשובה
לו יותר מכסף. אבל במי שהכסף חשוב לו יותר, שניהם יאבדו;
(רצ) מי שחפץ להיות עשיר כדי שיוכל לעשות מעשים טובים רבים, צריך
לעשות חשבון — במצבו עתה, אם לא תגדל עניותו במעשים טובים,
מעניותו ברכוש;

צום ווייטסמען פלאץ, ד. ה. ביז צו דער מדרגה פון האלמען
זיך קלענער, ווי מ'איז;
(רפו) ווייס, אז ג'ט האָט איממער א דערנידעריגונג פאר די דער-
הויבענע, און א דערהויכונג פאר די דערנידעריגמע. דאָרום
זאָלסטו זיך קליין האַלמען אין אלע דייע האַנדלונגען, וועט
דיר ג'ט דערהויבען;

דער אַרימאָן און דער רייכער

(רפו) דער עהרליכער אַרימאָן פאַרדינט מיט זיין עהרליכקייט אַסאָך
מעהר פון דעם רייכען רשע וואָס בעגליקט מיט זיין רייכטהום;
(רפה) אונגליק איז די ירושה פון גליקליכען רשע.
(רפט) מענשהייט מיט געלד קענען עקזיסטירען צוזאַמען, נור ביי
וועמען די מענשהייט איז העכער ווי געלד. אָבער ביי דעם,
וואָס די געלד איז העכער, וועלען זיי ביידע פאַרלאָרען געהן;
(רצ) ווער עם וויל זיין רייך, אום ער זאָל קענען מהון אַסאָך גוטעס,
דאַרף מאַכען אַ רעכנונג אין זיין יעצטיגען שטאַנד, צי איז ער
ניט אַרימער אין גוטע טהאַטען ווי אין פאַרמעגען;

עצלות

רצא) שלשה דברים טובים הם, שרוב בני אדם מתעצלים לשום לב אליהם, ונופלים בטעות, שלא לבגוד במוסר הטוב, לנוס מצרה, ולהתרחק מעברה;

עצבות

רצב) אם חפץ אתה להיטיב את חייך, התרחק מעצבות, והבן שאתה כאין נגד עולם גדול כזה; רצג) עצבותו של אדם איננה באה מצרתו, כ"א מחוסר הבנתו, בנחיצות, להיות תמיד שמח;

עוה"ז ועוה"ב

רצד) הרדיפה אחרי תענוגי עוה"ז היא כמו שתית מים מלוחים, מה שתשתה יותר, תצמא יותר;

רצה) הרודף אחר עושר ותענוגים, הוא ככלב הזה שלעם את העצם ומחץ

אין מעות, ניט פאלשעווען אין דער גומער מאראל, צו אנט-לויפען פון א צרה, און צו דערווייטערען זיך פון אן עברה;

פוילקייט

רצא) עם זיינען פארען דריי גומע זאכען, וועלכע די מערהייט מענ-שען פוילען זיך צו נעמען אין אנבעטראכט, און פאלען אריין

טרויער

רצב) ווילסמו בעסער מאכען דיין לעבען, דערווייטער זיך פון טרויער, און בעגרייף דיין אייגענע נישמיגקייט אנטקעגען אזא גרויסער וועלט;

רצג) ניט די צרה ברענגט דעם מענש טרויער, נור דאס וואס ער פערשמעהט ניט די נוימיגקייט צו זיין שמענדיג פרעהליך;

די וועלט און יענע וועלט

רצד) דאס געיעג נאך פערגעניגען איז ווי טרינקען זאלץ וואסער, מעהר מ'טרינקט, מעהר דורשט עס;

רצה) די נאכיאגער נאך רייכמהום און פערגעניגען זיינען, ווי יענער הונד, וואס האט געקייט א ביין און צובלומיגט די יאמלעם.

את חניכיו ואח"כ מצץ את הדם השותת מחניכיו בחשבו כי זהו דם העצם. כן האדם המכרסם הרבה את העצמות השמנות של העוה"ז, חושב שהוא מרויח בזה, אף שבאמת הוא שותת את דם נפשו, כי עתיד הוא לתן דין וחשבון על כל מעשיו, וישלם מחיר יקר ;

(רצו) מי שאיננו רואג על שאין ביכלתו להשיג את הפצי עוה"ז, יש לו נחת רוח, שכל זך, ומאריך ימים ;

(רצז) הסוחר היותר מוצלח, הוא זה שמחליף את הפצי העולם של תמותה, בהפצי העולם הנצחי ;

(רצח) כל מי שמתחכם יותר לחטוף מן העוה"ז, הוא רחוק יותר מתכליתו שהוא מבקש, כי כל מה שירבה תאותו, ירבה רעבונו לתאוה ;

(רצט) אם הפץ אתה לדעת מה שיהיה מכל הצלחתך בעוה"ז ? התבונן מה שנעשה מכל המאכלים הטובים שאתה בולע ;

נאכהער האָט ער געזויגען זיין אייגען בלוט, מיינענדיג, אז דאָס איז פון ביין. אויך דער מענש, וועלכער קייעט צופיעל די פעטע ביינער פון דער וועלט, דענקט, אז ער געווינט דער-פון, האָטש אין אמת'ן טרינקט ער זיין אייגען בלוט, ווייל ער וועט אויף אלע זיינע מעשים מוזען אָפגעבען דין וחשבון, און באַצאלען גאַנץ טייער ;

(רצו) ווער עס זאָרגט זיך ניט וועגען די וועלטליכע זאַכען, וואָס ער קען ניט דערגרייכען, האָט רוהיגען גייסט, אַ קלאַרען שכל, און לעבט לענגער ;

(רצז) דער גליקליכסטער סוחר איז דער, וואָס בייט אויס די סחורה פון דער שמערבליכער וועלט אויף די סחורה פון דער אונ-שמערבליכער וועלט ;

(רצח) ווער עס קליגט זיך אַריינצוכאַפּען וואָס מעהר פון דער וועלט, איז ווייטער פון זיין צוועק, וואָס ער זוכט, ווייל מעהר תאוה, איז מעהר הונגער צו תאוה ;

(רצט) ווילסטו וויסען, וואָס עס וועט ווערען פון דיינע אלע גליקען אויף דער וועלט ? באַטראַכט וואָס עס ווערט פון די אלע גומע מאכלים, וואָס דו שלינגסט איין ;

(ש) התבונן מה שמצא חן בעיניך בעוה"ז, תאוות אשר משך זמנן הוא רגעים, תענוגים העוברים כצל, ואוצרות אשר אתה מוכרח להניחם לאחרים, עבורך אתה מאסף חטאים, לקברך, תקח אתך אשפת, ולזרים תניח את טובך;

(שא) חכם אחד פגש בסוחר שהיה מרוד ובהול מאד, וישאלהו, — כמה כבר מצאת מכל אשר יגעת בעולם הזה? ויען — אפילו לא עשירית, דמה בנפשך — אמר לו החכם — אם כי מן העולם הזה אשר רדפת אחריו יומם ולילה, מצאת חלק קטן כזה, כמה קטן יהיה חלקך בעוה"ב אשר אחריו אינך רודף כלום;

99999999

(שב) פטפוטי הכסילים, הם החבלים הקושרים אותם להמיתם, אבל החכמה יכולה להתיר אותם;

(שג) הכסיל מוציא מפיו כל מה שהוא חושב, החכם חושב מה שיוציא מפיו;

(ש) קוק זיך איין וואס דיר געפעלט דא אויף דער וועלט, תאות, וועלכע דויערען מינומען, פערגעניגען, וועלכע פארשווינדען ווי א שאַמען, אוצרות, וועלכע דו מוזט איבערלאזען צו אַנדערע. פאר זיך אליין קלייבסטו אן זינד. אין קבר נעמסטו מיט מיסט און פאר פרעמדע לאזטו איבער דיין גומס;

(שא) א קלוגער האָט אַמאָל בעגעגענט א צומראַנגענעם פאַרהאַ-וועמען געשעפטסמאַן, האָט ער איהם געפרעגט, וויפיעל פון דעם, וואָס דו זוכסט, האָסטו שוין געפונען דאָ אויף דער וועלט? אפילו קיין צעהנמיל ניט. האָט יענער געענטפערט, יעצט שמעל זיך פאַר — האָט דער קלוגער צו איהם געזאָגט — מה-דאָך, נאָך עולם הזה יאַגסטו זיך טאַג און נאַכט, האָסטו אַזוי ווייניג באַקומען, טאָ ווי ווייניג וועסטו שוין בעקומען פון עולם הבא, וואָס דו יאַגסט זיך נאָך דעם אינגאַנצען ניט;

פלוידעריי

(שב) דאָס פלוידעריי פון די נאַראַנים זיינען די שמריק, וואָס בינדען זיי צו פוימען זיי, אַבער די חכמה קען זיי אַפּבינדען;

(שג) דער נאַר רעדט אַרויס אַלעס, וואָס ער טראַכט, דער חכם טראַכט, וואָס ער זאָל אַרויסרעדען;

פרנסה

(שד) מי שהוא מקטני אמונה שישגי די פרנסתו, יש לו בין כך דאנות גדולות וצער חנם ;

צדיק ורשע

- (שה) שנים מעוררים רחמנות עליהם, צדיק הנמצא תחת שלטון הרשע, ויקר רוח הנצרך לעזר מגם רוח ;
- (שו) לא כל כך קשה לפני האדם לבוא למדרגת צדיק, אם רק לא יתענג מעברה ;
- (שז) שם הצדיק גדל ומתפשט אפילו אחר ימי חייו, ושם הרשע ירקב עוד בחייו ;
- (שח) תענוגי הצדיק מטיבים את נשמתו וגופו, ותענוגי הרשע מחריבים את שניהם ;
- (שט) אנשים חיבים רבים אינם יכלים לפעול אפילו על זכאי אחד, שיחפוץ

פרנסה

(שד) ווער עס גלויבט ניט, אז ער וועט האַבען פרנסה, האָט שוין דערווייל גרויס זאָרג און אומזיסטען צער ;

דער צדיק און דער רשע

- (שה) אויף צוויי איו אַ רחמנות, אויף אַ צדיק, וואָס געפינט זיך אונטער דער הערשאַפט פון אַ רשע, און אויף אַ נאַבעלמאַן, וואָס דאַרף אַנקומען נאָך הילף צו אַ גראַבען יונג ;
- (שו) ס'איז ניט אַזוי שווער צו ווערען אַ צדיק. ס'דאַרף נור ניט האַבען קיין פּערגעניגען פון אַן עברה ;
- (שז) דער נאַמען פון אַ צדיק וואַקסט און ווערט פאַרשפּרייט אפילו נאָך זיין לעבען. דער נאַמען פון אַ רשע ווערט נאָך ביי זיין לעבען פאַרפוילט ;
- (שח) די פּערגעניגען פון דעם צדיק פאַרבעסערען זיין נשמה מיט'ן קערפּער, און די פּערגעניגען פון רשע רואינרען זיי ביידע ;
- (שט) אַ סאָך שולדיגע מענשען קענען ניט ווירקען אפילו אויף איין גערעכטען. ער זאָל וועלען זיין אונגערעכט, און איין גערעכטער

להיות חיב, ואיש זכאי אחד יכול לפעול אפילו על חיבים רבים שיחפצו
להיות זכאים ;

צדקה

- (שי) העזר הנתן לאומללים כדי לעשותם למאושרים, הוא הנר המזריח
את גדלו ואשרו של העוזר ;
- (שיא) שני דברים בעולם הם מיקרי המציאות, שהכסף של רוחים כשרים
יותן לצדקה ולשם שמים, וידיד נאמן שיכולים באמת לסמוך עליו ;
- (שיב) מי שסוגר את כיסו לפני עניים, יפתח אותו הקב"ה לפני שרי המלכות
ולפני הרופאים ;
- (שיג) בנין האדם הוא מרוח, ורק יסודו מעפר, אבל הכסף כולו עפר. לכן
מי שנותן צדקה, הוא מפיה רוח חיים בעפר (הוא הכסף), ועושה גם מן
העפר אדם, ומרבה לו אנושיות, ומי שאינו נותן צדקה, מאבד גם
את רוחו, ונעשה גם מן האדם עפר ;

מענש קען ווירקען אפילו אויף אסאך אונגערעכטע, זיי זאלען
וועלען זיין גערעכטע ;

צדקה

- (שי) די הילף, וועלכע ווערט געגעבען צו אונגליקליכע אום צו מאַ-
כען זיי גליקליך, איז אַ ליכט, וואָס מאַכט שיינען די גרויסקייט
און דאָס גליק פון דעם העלפער ;
- (שיא) צוויי זאכען אויף דער וועלט, טרעפט מען זעהר זעלמען, אַז
מ'ניט צדקה פון ג-מ'ס וועגען כשר-פאַרדינטע געלד, און אַ
ריכטיגען פריינד, אויף וועמען מ'מעג זיך באמת פאַרלאָזען ;
- (שיב) ווער עס פאַרמאַכט זיין געלד-פאַקעט פאַר אַרימע לייט, וועט
עס ג-ט עפענען פאַר רעגירונג'ס בעאַמטע און פאַר דאַקטוירים ;
- (שיג) די געביידע פון מענש איז פון גייסט, נור זיין פונדאַמענט איז
פון בלאַטע. אַבער דאָס געלד איז אינגאַנצען בלאַטע. דאָרום
אַז דער מענש ניט צדקה, בלאַזט ער אַריין דעם לעבענס-גייסט
אין דער בלאַטע (ד. ה. אין דעם געלד) און מאַכט פון דער
בלאַטע אויך מענש, און פאַרמעהרט זיך דאָרום נאָך מענש-
הייט. און דער וועלכער גיט ניט קיין צדקה, מאַכט אויך זיין
גייסט פאַרלירען, און עס ווערט אויך פון מענש אַ בלאַטע ;

שיר) זה שמחפש אחר עניים לתת להם צדקה, יש לו מוח ולב. הנותן צדקה רק בשמעו מדחקותם של העניים, יש לו לב ואין לו מח. והנותן צדקה רק בזמן שרואה בעיניו את דחקותם של העניים, אין לו מח וגם לבו חלש ;

שטו) כשמבקשים ממך צדקה תן, ואל תחפור אם תציל את המקבל או לא, כי אותך בודאי תציל ;

שטז) העני הנותן צדקה, יש לו רוח גדול ברכוש סמו, העשיר הנותן צדקה, יש לו רכוש גדול, אבל הרוח הוא יותר גדול. אבל העשיר שאינו נותן צדקה, אין לו כלום, כי הוא ברשות הרכוש, ולא הרכוש ברשותו ;

שיז) לתת צדקה אם אפשר, הוא דבר גדול, אבל לא כל כך גדול כמו לתת מה שאפשר ;

שיר) ווער עס זוכט נאך אַרימע לייט צו געבען זיי צדקה, דער האָט אַ קאַפּ מיט אַ האַרץ. דער וואָס גיט צדקה נור ווען ער הערט די ענגשאַפט פון די אַרימע לייט, דער האָט אַ האַרץ און גיט קיין קאַפּ. דער וואָס גיט צדקה נור, ווען ער זעהט אַליין די ענגשאַפט פון די אַרימע לייט, דער האָט גיט קיין קאַפּ, און זיין האַרץ איז אויך קראַנק ;

שמו) אַז מ'בעט פון דיר צדקה, גיב, און קלער גיט, צו די צדקה וועט רעטען דעם נעמער, אַדער גיט, ווייל דיר וועט זי געוויס רע- מען ;

שמז) דער אַרימאָן, וועלכער גיט צדקה, האָט אַ גרויסען פּראָפּיט אין אַ קליינעם פאַרמעגען. דער רייכער, וואָס גיט צדקה, האָט אַ גרויסען פאַרמעגען, אַבער זיין פּראָפּיט איז אַסאָך גרעסער, ווי זיין פאַרמעגען. דער רייכער אַבער, וואָס גיט גיט קיין צדקה, האָט גאר גיט, ווייל דער פאַרמעגען האָט איהם, גיט ער דעם פאַרמעגען ;

שיז) געבען צדקה, אַז מען קען, איז אַ גרויסע זאַך. אַבער גיט אַזוי גרויס, ווי געבען, וואָס מ'קען ;

צביעות

שיח) מי שמראה לך רחמנות, והוא צבוע, יזיקך יותר מגולן גלוי וידוע;

צדק

שיט) הצדק מוכרח לסבול צרות ויסורים אם אין הכח עומד בצדו;
שכ) גדולה מעלת הזקנה שהיא בעלת מעשה ונסיון, ולכן היא מורה לנו
את הצדק, אבל גדול גם חסרונה שהיא באה אחר הילדות;
שכא) עשה את הצדק לרתך, ויגן עליך מפני כל שונא;

צרות

שכב) ארבעה דברים מביאים צרות, גאווה, עקשנות, עצלות, ופטפנטות;

פארשטעלונג

שיח) ווען איינער ווייזט דיר ארויס רחמנות, און ער איז א פאר-
שמעלמער, וועט ער דיר מעהר שאַדען טהון, ווי דער אַפענער
בעוואוסער גולן;

גערעכטיגקייט

שיט) די גערעכטיגקייט מוז ליידען צרות, ווען די קראפט שמעהט
ניט ביים זייט;
שכ) עס איז גרויס די מעלה פון דער עלמער, ווייל זי האט די פראַק-
טיק. און דערום לערענט זי אונז די גערעכטיגקייט. עס איז
איז אַבער אויך גרויס איהר פעהלער, וואָס זי קומט נאָך דער
יוגענד;
שכא) מאַך גערעכטיגקייט פאר דיין רעליגיאָן, וועט זי דיך באַשיצען
געגען יעדען פיינד;

צרות

שכב) פיער זאכען ברענגען צרות, גאווה, עקשנות, פוילקייט און
פלוידעריי;

קנאה

שכג) אל תקנא בעושר, כי תשים אותך בסכנה שקנאתך תעשה אותך לאומלל, ולמה לך להיות אומלל, בזמן שאינך בטוח שתהיה מאושר על ידי העושר;

שכד) אין גוזל את נפשו כמו זה שהוא בעל מקנא;
שכה) לכל שנאה יש רפואה, מלבד לזה שהוא שונא אותך מתוך קנאה;
שכו) אל תביט בעינים של קנאה על רכוש אחרים, כי תוכל ח"ו לבוא לידי זה כי אצלך לא יהיה מה לראות;

קמצנות

שכז) לבקש טובות מן הקמצן הוא כמו שתלך לצוד דגים במדבר;
שכח) אם תבקש דבר מהקמצן, הוא לא די שלא יתן לך, כי אם גם יהיה שונאך;

מקנא זיין

שכג) זאלסט נים מקנא זיין אויף קיין רייכטהום, ווייל דו ברענגסט זיך אריין אין א געפאָהר, אז דיין קנאה זאל דיר אונגליקליך מאַכען, און צו וואָס זאלסטו זיך אונגליקליך מאַכען דורך קנאה, ווען דו ביזט נים זיכער, אז דו וועסט זיין גליקליך מיט רייכ-טהום;

שכד) עס איז ניםאָ נאָך אזאָ גולן אויף זיך אליין, ווי דער וואָס איז יענעם מקנא ;

שכה) צו יעדער האָס איז דאָ אַ רפואה, אויסער ווען יענער האָסט דיר אויס קנאה ;

שכו) זאלסט נים קוקען מיט גרויסע אויגען אויף יענעם פאַר-מעגען, ווייל דו קענסט פון דעם קומען צו אזאָ לאַגע, חלילה, אז עס זאל ביי דיר נים זיין וואָס צו זעהן ;

קאַרגשאַפט

שכז) בעמען טובות ביי א קאַרגען, איז ווי געהן כאַפען פיש אין אַ מדבר ;

שכח) בעטסטו עפעס ביי א קאַרגען, איז לאַ די וואָס ער גיט דיר נים, ווערט ער נאָך דיין שונא ;

רכוש טוב

שכט) אם רכשת לך את הרכוש של יראת שמים וצדק, לעולם לא יזיק לך שום לחץ ועוני;

רע

של) אם יש לך רע מובחן, אל תחליפנו ברעים רבים שאינם מובהנים;

שמח בחלקו

שלא) היסוד של השמח בחלקו הוא זה שאיננו רואה שיש לחברו יותר, ואינו שוקל עצמו — בכף מאזנים עם חברו, כי הוא יודע שכל אחד יש לו גורלו;

שמחה

שלב) איש הגון לא יהיה שמח בגודל עשרו, ולא יספור על עניותו, רק

א גוטער פארמעגען

שכט) ווען דו פארמאגסט דעם פארמעגען פון יראת שמים און גע-
רעכטיגקייט, קען דיר קיינמאל ניט שאדען קיין נויט און
ארימקייט;

א גוטער פריינד

של) אויב דו האסט איין אויסגעפרופטען פריינד, זאלסטו איהם
ניט פארביימען אויף אסאך ניט קיין אויסגעפרופטען.

צופריעדען מיט זיינס

שלא) דער גרונד פון דעם צופריעדענעם איז, וואס ער זעהט ניט, אז
יענער האט מעהר און ער וועגט זיך ניט מיט א וואגשאַל גע-
גען צוויימען, ווייל ער ווייסט, אז יעדער האט זיין אייגענעם
שיקוואל;

פרייד

שלב) א ריכטיגער מענש וועט זיך ניט פרעהען מיט זיין רייכטהום,
און ניט קלאגען אויף זיין ארימקייט. נור ער וועט זיך פרעהען
מיט זיין שכל, און מיט די גומע מהאמען, וואס ער האט שוין

יהיה שמח בשכלו ובמעשיו הטובים שעשה, כי המה שלו לנצח,
ואין אדם יכול לקחתם ממנו ;

שמירה

(שלג) רכוש לך שלוש מעלות הללו, ותשמר מצרות, והן, יראת אלקים,
התנהגות טובה עם אנשים, ושמירת מצות המלך ;
(שלד) אל תדור בעיר שאין בה שופט ישר, רופא מומחה, שוק גדול, ונהר
של מים חיים ;
(שלה) מי שרכש לו ארבע מעלות הללו, לא יזיק לו שום דבר, מתון בדעתו,
סדר בחייו ובאכילתו, אהבת האמת והאמונה בה' ;

שלשה דברים

(שלו) אלמלא שלשה דברים הללו, נאות האדם וה"אני" שלו, תאווה ואין
מנצח אותה, זקן ואין דבריו נשמעים, היה העולם כגן עדן ;

אויפגעמהון, ווייל דאס איז אייביג זיינס, און קיינער קען דאס
ביי איהם ניט אוועקנעמען ;

אויסהיטען זיך

(שלג) זאלסט זיך ערווערבען דריי מעלות, וועסטו זיין אפגעהיט פון
צרות, האב מורא פאר ג-ט, פיהר זיך גוט מיט אלע מענשען,
און היט דעם קעניג'ס באפעהלען ;
(שלד) וואהן ניט אין א שטאדט, וואו עס פעהלט א גערעכטער ריכ-
טער, א גוטער דאקטאר, א גרויסער מארק און א לויפנדער
טייך ;
(שלה) ווער עם בעזיצט די פאלגענדע פיער מעלות, קען איהם קיין
זאך ניט שאדען, א געלאסענעם פערשמאנד, ארדנונג אין זיין
לעבען און עסען, די ליעבע צום אמת און גלויבען אין ג-ט ;

דריי זאכען

(שלו) די וועלט וואלט זיין א גן עדן, ווען עם זאלען ניט זיין די פאל-
גענדע דריי זאכען, דעם מענשענס גאווה מיט זיין "איך",
ליידענשאפט, וואס ווערט ניט אונטערדריקט, אן אלטער מאן,
וואס מ'פאלגט איהם ניט ;

שלו) לשלשה דברים אל תקוה, לקבל עצה טובה מאיש קל הדעת, להיות חכם על ידי מחלוקת, ולמצוא מנוחה מתקושת להתעשר;

שמונה אנשים

שלו) חכם אומר, שמונה אנשים צריכים לחיב את עצמם אם הם נכלמים, הבא לסעודה ואיננו קרוא, המשתמש בילד זר, המבקש כבוד משונאו, המבקש טובה מקמצן, המתערב בדברי אחרים, המחזיק את המלכות, היושב שלא במקום הראוי לו, והמספר דבר לזה שאינו חפץ להקשיבו;

תענוגים

שלו) תענוגי האדם בכלל הם רק לפי שעה, ולא יאריכו ימים כי אם במי שיכול לעשות נדר בינו ובין תאוותו לתענוגים;
 שם) בעשותך טובה גדולה לרעך, רשאי אתה להתענג רק מזה שרעך ירגיש את גודל הטובה, אבל לא בשום אופן מזה שרעך ירגיש את גדלך,

שלו) האף ניט אויף די דריי זאכען, — צו קריגען א גוטען ראטה ביי א לייכטזיניגען מענש, צו ווערען א חכם דורך מחלוקת, און צו האבען רוה דורך האפען רייך צו ווערען;

אכט מענשען

שלו) א קלוגער האט געזאגט, אכט מענשען דארפען זיך אליין בע-שולדיגען, אויב זיי ווערען באליידיגט, דער וואס קומט צו א סעודה ניט געלאדען, דער וואס שאפט זיך מיט א פרעמד קינד, דער וואס זוכט כבוד פון זיין שונא, דער וואס זוכט א טובה פון א קארגען, דער וואס מישט זיך אריין אין א פרעמדען גע-שפרעך, דער וואס זידעלט די רעגירונג, דער וואס זעצט זיך דארט, וואו עס איז ניט פאסיג פאר איהם, און דער וואס דער-צעהלט עפעס צו אזעלכען, וואס וויל איהם ניט אויסהערען;

פערגעניגען

שלו) פערגעניגען אין אלגעמיין עקזיסטרען ביי מענשען נור א קליינע וויילע, און קיינער קען ניט האבען פיעל דויערענדע פערגעניגען, אויסער דער, וועלכער קען מאכען א צוים צוויי-זיך און זיין דורשט נאך פרגעניגען;
 שם) ווען דו מהוסט יענעם א גרויסע טובה, מעגסטו האבען פער-געניגען פון דעם, וואס יענער וועט פיהלען די גרויסקייט פון

כי כאשר היה רק ביכלתך לעשות לו את הטובה, כבר אין זה דבר גדול ממך ;

(שמא) כל הבא לחטוא הוא מדמה לו את שעת חטאו אשר בה יתענג, ומי שאינו חפץ לחטוא, הוא מדמה לו גם את השעה אחר החטא, אשר בה יוסר בצער עבור חטאו ותענוגו יחד. ולכן הוא ממאס בתענוג החוטא הקצר והמאוס, ובוחר בתענוגו של המשתמר מן החטא שהוא אין סופי ; (עיון ב"מ ח :);

תאומים

(שמב) המלך והתורה הם כשני אחים תאומים התומכים זה את זה, וביחידות לא יתקמו ;

(שמג) תמימות ויחוס הם תאומים, ולא תמצא אותם נפרדים ;

דיין טובה, אבקר קיינמאל ניט פון דעם, וואָס דו מאַכסט דאָ-
דורך יענעם פיהלען די גרויסקייט פון דיר, ווייל ווען דו האָסט
נור געקענט דיין גרויסען מהאַט באַהויפטען צו טהון, איז ער
שוין פאַר דיר ניט גרויס ;

(שמא) דער וואָס געהט זינדיגען שמעלט זיך פאַר נור די צייט פון
זינדיגען, אין וועלכער ער וועט געניסען פּערגעניגען. דער
אַבקר וואָס וויל ניט זינדיגען, שמעלט זיך פאַר אויך
די צייט נאָכ'ן זינדיגען, אין וועלכער ער וועט ליידען פאַר די
זינד און פאַר די פּערגעניגען צוזאַמען. דערום פאַר'מאוס'ט ער
דעם קורצען און שמוציגען גענום פון דעם זינדיגען, און קלייבט
אויס דעם גענום פון דעם אַפּגעהיטענעם פון זינד, וועלכער איז
אונגענדליך ;

א צווילינג

(שמב) דער קעניג און די תורה זיינען ווי א צווילינג ברידער, וועלכע
האַלטען אונטער איינער דעם צווייטען, און בעזונדער קענען זיי
ביידע ניט עקזיסטירען ;

(שמג) תמימות און יחוס זיינען א צווילינג, און וועסט זיי קיינמאל
ניט געפינען באַזונדער ;

תקוה

שדמ) המורא מאבד את התקוה, והתקוה מונעת ממורא ;
שמה) ההמתנה רעה, והתקוה טובה ;

תוכחה

שמו) להוכיח את העקשן, וללמד את הבור, הוא כמו לנגן לפני מתים
ולצעוק לעצים ;
שמו) אם תוכיח את העולם במחשבה רצינית כדי לתקנו, אי אפשר שלא
ימצאו אנשים שיהיו נשמעים לדבריך ;

תאוה

שמח) בין היצר והתאוה נשחק השכל ;
שמט) מי שאינו מקים את דבורו, מראה בזה את ממשלת תאותו עליו ;

האפנונג

שדמ) די שרעק מאכט פארלירען די האפנונג, און די האפנונג לאזט
ניט צו קיין שרעק ;
שמה) דאס ווארמען איז שלעכט, דאס האפען איז גוט ;

שטראף רייד

שמו) שטראפען אן עקשן און לערנען אן אונזויסענדען, איז ווי זינגען
פאר טוימע און שרייען צו האלץ ;
שמו) ווען דו שטראפסט די וועלט מיט אן ערנסטען געדאנק זי אויס-
צובעסערען, איז אונמעגליך, עס זאלען זיך ניט געפינען מענ-
שען, וואס וועלען דיר פאלגען ;

תאוה

שמח) צווישען דער יצר הרע און דער תאוה ווערט צוריעבן דער
שכל ;
שמט) ווער עס האלט ניט קיין ווארט, צייגט ער מיט דעם, אז ער
ווערט באהערשט פון זיינע תאות ;

(שנ) מי שתאותו מנצחת את שכלו, הוא טבוע בהכלים;
 (שנא) אם חוש ההגיוני ישן, בטח יתגבר עליו חוש התאווה שהוא תמיד ער;
 (שנב) אל תחליף את אשתך ביפיה של אשה אחרת, כי התאווה מעוררת את
 השכל, ויכול אתה לפול בבור עמוק;
 (שנג) פעמים רבות עוזבים תאווה אחת בשביל השניה, למשל, כסף עבור
 כבוד, וכבוד עבור כסף, וכדומה. מזה ראיה, כי כל התאות הגשמיות
 הן בלי שכל;
 (שנד) לתורה ולגדולה יכול לבוא, מי שתאות נפשו היא רק לתורה, ולא
 לגדולה;

תורה

(שנה) מי שאינו מבין מה שהוא לומד אינו בער כ"כ כמו זה שאינו מבין
 ללמוד;

(שנ) ווען די תאווה באהערשט דעם שכל, איז שוין דער מענש
 פארטונקען אין נארישקייט;
 (שנא) ווען דיין לאַגישער געפיהל שלאפט, וועט ער געוויס בעזיענט
 ווערען פון דער ליידענשאפט, וועלכע איז איממער וואך;
 (שנב) פארבייט ניט דיין פרוי אויף דער שעהנקייט פון אן אנדער
 פרוי, ווייל די תאווה מאכט בלינד דעם שכל, און דו קענסט
 אריינפאלען אין א טיעפען גרוכ;
 (שנג) אסאך מאל לאזט מען אוועק איין תאווה צוליעב א צווייטער.
 צום ביישפיעל, געלד צוליעב עהרע, און עהרע צוליעב געלד
 א. ז. וו. דאס איז א בעווייז, אז אלע פראסטע תאות זיינען
 אהן פערשטאנד;
 (שנד) תורה און גדולה קען נור האכען דער, וואס גלוסט די תורה און
 ניט די גדולה;

תורה

(שנה) ווער עס פארשמעהט ניט, וואס ער לערענט, איז ניט אזוי
 אונרויסענד, ווי דער וואס פארשמעהט ניט צו לערנען;

- (שנו) כמה שגדולה היא המדרגה ללמוד תורה, איננה עוד גדולה כמו המדרגה להתלמד מן התורה;
- (שנו) הלומד תורה ולומד עצמו מן התורה, יש לו הכל. הלומד עצמו מן התורה אשר הוא שומע את חברו לומד, זה יהיה לו הכל. הלומד תורה ואינו לומד עצמו כלום מן התורה, זה אין לו כלום;
- (שנה) מי שכופר דבר בתורה משום שאינו יכול להבינו, לא מראה בזה שהוא אוהב את השכל, הוא רק מראה שהוא אוהב את האמונה בכפירה יותר מן האמונה בתורה;
- (שנט) השם שכלו בתורה, יהיה הולך וגדל בשכלו ובבינתו, והשם את התורה בשכלו לא יבין כלום;
- (שס) שתלמוד, או שתלמד לאחרים, לא דבר קל הוא, אבל יותר קל הוא משתלמד את עצמך;

תפלה

(שסא) מי שמתעצל להתפלל, הוא סמן שאין לו שכל להבין את הנחיצות

- (שנו) ווי גרויס עם איז די מדרגה פון לערנען תורה, איז זי נאך אלץ ניט אזוי גרויס, ווי די מדרגה פון לערנען זיך פון דער תורה;
- (שנו) ווער עם לערענט תורה און לערענט זיך פון דער תורה, דער האט שוין אלעס. ווער עם לערענט זיך פון דער תורה, וואס ער הערט א צווייטען לערנען, ער וועט האבען אלעס. ווער עם לערענט תורה און לערענט זיך גאר ניט פון דער תורה, דער האט גאר ניט;
- (שנה) ווער עם לייקענט אפ א זאך אין דער תורה, ווייל ער פאר-שמעהט עם ניט, מיינט עם ניט, אז ער ליעבט שכל. דאס מיינט נור, אז ער ליעבט דאס גלויבען אין „לייקענען“ מעהר ווי דאס גלויבען אין דער תורה;
- (שנט) ווער עם ליינט אריין זיין שכל אין דער תורה, וועט וואקסען אין שכל און אין פערשטאנד. און דער וואס ליינט אריין די תורה אין זיין שכל, וועט גאר ניט פארשמעהן;
- (שס) אז דו זאלסט לערנען, אדער זאלסט לערנען אנדערע, איז ניט קיין גרינגע זאך. עם איז אבער גרינגער, ווי דו זאלסט זיך לערנען;

דאוונען

(שסא) ווער עם פוילט זיך צו דאוונען, איז א סמן, אז ער האט ניט

להתפלל אל השי"ת ולהודות לו. וזה שאינו חפץ להתפלל, הוא סמן
 שאינו זוכה להתפלל אל השי"ת ולהודות לו;
 (שם) הרוצה לפעול אצל השי"ת ע"י תפלה, שישיפע לו תענוגים בחיים,
 צריך הוא קודם להתענג מן התפלה עצמה;
 (שם) לא כל מה שאתה חפץ, יכול אתה להתפלל אל ה', כי אם כל מה שאתה
 צריך לחפץ;

(שם) התפלה הראויה להתקבל, היא לא זו, שהאדם מתפלל אל השי"ת
 שיתן לו כל צרכו, כי אם תפלת האדם היודע שעל כל צרכיו, הוא
 מוכרח להתפלל אל השי"ת;

(שם) המבקש להשיג את צרכיו ע"י עצות שונות בלי תפלה, דומה לילד
 חסר-דעה, שבשעת רעבונו, הוא מושך עצמו בכל אבריו, לחלל הבית,
 ואינו מבין ואינו מכיר, באביו העומד לפניו, וחפץ להאכילו;

קיים שכל צו פארשמעהן די וויכטיגקייט פון בעמען ביי ג-ט און
 צו דאנקען איהם, און דער וואָס וויל ניט דאוונען, איז אַ
 בעווייז, אז ער איז ניט ווערט צו בעמען ביי ג-ט און צו דאנקען
 איהם;

(שם) ווער עס וויל פועל'ן ביי ג-ט דורך תפלה, אז ער זאל האַבען
 פערגעניגען אין לעבען, דארף פריהער האַבען פערגעניגען פון
 דער תפלה אליין;

(שם) ניט אלעס, וואָס דו ווילסט, קענסטו בעמען ביי ג-ט, נור דאָס
 וועלכעס דו דארפסט וועלען;

(שם) די ריכטיגע תפלה, וועלכע איז ווערט אָנגענומען צו ווערען,
 איז ניט די, וועלכע אַ מענטש בעט, אז ג-ט זאל איהם געבען
 אלעס וואָס ער דארף, נור די תפלה פון דעם, וואָס ווייסט, אז
 אלעס, וואָס ער דארף, מוז ער בעמען ביי ג-ט;

(שם) ווער עס זוכט צו קריגען זיין באַדערפעניש דורך פערשיעדענע
 עצות, און ניט דורך מתפלל זיין ביי ג-ט, איז גלייך צו אַ פער-
 שטאַנדלאָזע קינד, וועלכער איז הונגעריג, און ציהט זיך מיט
 אַלע אברים, אין פוסמען חלל אריין פון הויז, און פארשמעהט
 ניט און דערקענט ניט זיין פאַמער, וואָס שמעהט פאַר זיינע
 אויגען, און וויל איהם געבען עסען;

שסו) אם רק תבין בתפלתך, כי השומע בקולך הוא אביך, לא יקשה לפניך להבין, שמחוייב אתה לשמוע בקולו, כבן לאביו ;

שסז) היודע לפני מי הוא יעמוד להתפלל, כבר יש לו תענוג, עוד קודם התפלה, וממילא הוא זוכה, שתפלתו תביא לו תענוגים בחיים ;

שסח) ווען דו פארשמעהסט נור ביי דיין תפלה, אז דער וואָס הערט וואָס דו זאָגסט, איז דיין פאָטער, וועט דיר שוין ניט שווער זיין צו פארשמעהן, אז דו ביזט פארפליכטעט אלס אַ זוהן צו אַ פאָטער צו הערען, וואָס ער זאָגט ;

שסט) ווער עס ווייסט, צו וועמען ער געהט זיך שטעלען מתפלל זיין, האָט ער שוין פּערגעניגען, נאָך פאר'ן דאוונען, און ממילא איז ער שוין ווערט, אז זיין תפלה זאל איהם ברענגען פּערגעניגען אין לעבען ;

מגילת יוחסין

איתא בזה"ק (פ' בחוקותי) : זכאין אינון צדיקיא דזכאין לבנין קדישין לגזעין קדישין עלייהו אתקרי (ישעיה ס"א) : כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' וכו', עכ"ל. וידוע מזה גודל כח זכות אבות המסייע לבניהם ולבני בניהם ההולכים בדרכיהם עד עולם : ויהי רצון שנוכה ללכת בדרכיהם ע"י הסיעתא של זכות קיום צדקתם העומדת לעד, אנו ובנינו ובני בנינו עד עולם ; ולתועלת הזכרון המביא את הבנים לידי התחזקות ללכת בעקבי האבות הקדושים, אמרתי להעלות על הכתב סדר יהום משפחתנו כידוע לנו מדור דור ;

מצד אבי זצ"ל עד דוד המלך ע"ה

- (א) אבי הרה"ק מוה"ר ישראל זצ"ל מקראסילוב
- (ב) בהרה"ק ר' נחמן זצ"ל מסקאלאט
- (ג) בהרה"ק ר' ישראל זצ"ל מטשאן
- (ד) בהרה"ק ר' יוסף זצ"ל מיאמפאלי
- (ה) בהרה"ק א"ז מורנו ורבנו ר' יחיאל מיכל זצ"ל המפורסם בשם המגיד מזלאטשוב ושהיה מגיד גם בק' בראד וקאלק ומנו"כ ביאמפאלי.

ואלה הם חמשה בניו הצדיקים שהיו

מפורסמים בעולם בשם „חמשה חומשי תורה“

- (א) א"ז הרה"ק ר' יוסף זצ"ל מיאמפאלי.
- (ב) דו"ז הרה"ק ר' יצחק זצ"ל מראדיוויל.
- (ג) דו"ז הרה"ק ר' בנימין זאב זצ"ל מזבאריו.
- (ד) דו"ז הרה"ק ר' משה זצ"ל מזוויהל.
- (ה) דו"ז הרה"ק ר' מרדכי זצ"ל מקרעמיניץ. (ואחותם הצדקנית מרים ז"ל אשת הרה"ק ר' דוד זצ"ל המגיד מסטעפין).
- (ו) בהרה"ק א"ז מורנו ורבינו ר' יצחק זצ"ל המגיד מדראביטש ומנו"כ בהארעוב.
- (ז) בהרה"ק ר' יוסף זצ"ל הנקרא ר' יוסף (ספראוידליווער) איש אמת.
- (ח) בהרה"ק ר' משה זצ"ל מזווירזש, שהרג על קדוש השם ושהיה נכד מגדולי ישראל עד —

ט) הגה"ק ר' יצחק חיות אבד"ק פראג.

בעהמח"ס „אפי רברבי" מגזע וחסידים פרובינצא זצ"ל, נכד —

י) לרבינו הק' רש"י זצ"ל שהיה דור ל"ג להתנא ר' יוחנן הסנדלר,
דור רביעי לר"ג הזקן בן ר' שמעון הנשיא בן הלל הזקן.

מגזע שפטיה בן —

יא) דוד המלך ע"ה זי"ע ועכ"א.

דו"ז הרה"ק ר' משה מזוויהל היה חתן הרה"ק ר' דוד ז"ק
(הוראתו זרע קודש) האבד"ק גראביוויץ (ושם המשפחה שלי
ז"ק יצמח ממנו) בהרה"ק ר' אברהם ז"ק זצ"ל, אבד"ק
שראגראד, מיוחס מזרע רבינו יעקב בעל הטורים זצ"ל, בן
(הרא"ש) רבינו אשר זצ"ל בן רבינו יחיאל משבט יהודה
זצ"ל, נכד (הראב"ן) רבינו אליעזר בר נתן זצ"ל. הראב"ן היה
חתן רבינו אליקים זצ"ל בן רבינו יוסף ממאגענצי (כמובא
בספר „מים רבים", הנלקט ממאמרי תורה אחדים של א"ז
המגיד מזלאטשיב).

מצד אמי הצדקת ז"ל דור ששי לא"ז הק' הבעש"ט זצ"ל
ודור רביעי לא"ז הק' מהר"ן זצ"ל מטשערנאָביל
ודור רביעי לא"ז הרה"ק ר' צבי זצ"ל מקאָריסשוב זי"ע ועכ"א

א) אמי הצדקת מרת בת שבע ז"ל

ב) זקני הרה"ק ר' ברוך'ל מסדילקוב זצ"ל

ודו"ז הרה"ק ר' אפרים נחום זצ"ל אבד"ק מאזשיר

ודו"ז הרה"ק ר' שלום'קי זצ"ל

ודו"ז הרה"ק ר' ישראל'י זצ"ל מן יאס היו בני —

ג) א"ז הרה"ק ר' אריה ליב זצ"ל מסדילקוב

זקנתה הרבנית הצדקת ריבה ריזי ז"ל בת —

ד) א"ז הרה"ק ר' דוד'ל הורוויץ ממשפחת השל"ה הק'

וא"ז הרבנית הצדקת עטילי ז"ל בת —

ה) א"ז הרה"ק ר' משה חיים אפרים זצ"ל מסדילקוב

(בעל הדגל מחנה אפרים עה"ת) ואחיו היה

דו"ז הרה"ק הרבי ר' ברוך'ל זצ"ל. הם היו בני

ו) א"ז הרבנית הצדקת מרת אָדילי ז"ל בת —

ז) א"ז הקדוש המפורסם בעולם הבעש"ט זצ"ל זי"ע ועכ"א.

- ג) א"ז הרה"ק ר' אריה ליב זצ"ל מסדילקוב
ואחיו דו"ז המגיד הקדוש מבאָהפּאָלי זצ"ל היו בני —
ד) א"ז הרה"ק ר' אברהם זצ"ל מקאַריסטשוב בן
ה) א"ז הרה"ק המפורסם ר' צבי זצ"ל מקאַריסטשוב.
-

ד) א"ז הרבנית הצדקת מלכה'לי ז"ל היא אמם של א"ז הרה"ק ר'
אריה ליב מסדילקוב ואחיו הוא דו"ז הרה"ק המגיד מבאָהפּאָלי
הנ"ל היתה בת —

ה) א"ז הרה"ק המפורסם מהר"ן זצ"ל מטשערנאָביל
הנקרא ר' נחום הגדול, בן

ו) א"ז הרה"ק ר' אברהם זצ"ל בן

ז) א"ז הרה"ק ר' נחום שאַסטאק זצ"ל

הנקרא ר' אדם בעל שם זי"ע ועכי"א.

דו"ז הרבנית הצדקת חוה'לי אחות א"ז הרה"ק מהרא"ל
מסדילקוב ואחיו המגיד הק' מבאָהפּאָלי היתה אמו של
הרה"ק המפורסם בעולם ר' ישראל זצ"ל מרוזין זי"ע ועכי"א.

חותני הרה"ק אדמו"ר ר' דוד שלמה זצ"ל מקוברין בהרה"ק
ר' נח נפתלי זצ"ל מקוברין נכד הרה"ק המפורסם בעולם
ר' משה זצ"ל מקוברין זי"ע ועכי"א.

ימי פטירה של משפחת אבותי הצדיקים הק' זי"ע ועכי"א

תקס	ניסן	ג	דו"ו הרה"ק ר' בנימין זאב זצ"ל מזבארין
			א"ז הרב הקדוש המגיד המפורסם מוה"ר
תקי	"	ז	יצחק זצ"ל מדראָביטש
תריח	"	כט	הו"ו הרב הקדוש מוה"ר משה זצ"ל מקוברין
תקצא	איר	י	דו"ו הרב הקדוש מוה"ר משה זצ"ל מזוויהל
	"	יא	דו"ו הרב הקדוש מוה"ר יצחק זצ"ל מראדוויל
	"	יז	א"ז הרב הקדוש מוה"ר מח"א (בעל דגל מחנה אפרים זצ"ל מסדילקאוו
תקצג	"	כ	ש"ב הרב המגיד הקדוש מוה"ר מרדכי זצ"ל מטשערנאָביל
	"	כב	ש"ב הרב הקדוש מוה"ר מרדכי זצ"ל מהוסיאטין
תקכ	דשבוטות	א	א"ו מורנו ורבנו הבניש"ט הקדוש מוה"ר ישראל זצ"ל
			דו"ו הרב הקדוש מוה"ר מרדכי זצ"ל מקרעמעניץ
	תמוז	יג	א"ו הרב הקדוש מוה"ר נחמן זצ"ל מסקאלאט
	"	כו	הו"ו הרב הקדוש מוה"ר נח נפתלי זצ"ל מקוברין
	מנחם אב תרמט	כו	זוה"ר ר' וש"ב הצדקת מרת חיה ז"ק מקוברין
תרפא	אלול	י	ש"ב הרב הקדוש מוה"ר יצחק זצ"ל מבוהוש
	"	י	ש"ב הרב הקדוש מוה"ר אברהם יעקב זצ"ל מסאדיגור
	"	יא	א"ז הרב המגיד הקדוש מוה"ר יחיאל מיכל זצ"ל מזלאטשינו
תקמא	"	כה	דו"ו הרב הקדוש מוה"ר דוד הלוי זצ"ל מסטעפין
	תשרי	יא	זקני הרב הקדוש מוה"ר ברוך יוסף זצ"ל מסדילקאוו
תרמה	דחזהמ"ס	ד	

			ש"ב הרב הקדוש מוה"ר דוד משה זצ"ל מטשארטקאָוו
תרי"א	חשוון	ג	ש"ב הרב הקדוש מוה"ר ישראל זצ"ל מרזון אמי מורתי הרבנית מרת בת שבוע ז"ל
תרפ"ד	"	ז	א"ו הרב הקדוש מוה"ר נחום הגדול זצ"ל מטשערנאָביל
	"	יא	ח"ז הרב הקדוש מוה"ר דוד שלמה זצ"ל מקוברין
עשרת	"	יא	אהיו ש"ב הרה"ק מהרא"ל זצ"ל מדאמאצטווע
ע"ת	"	טז	ש"ב הרב הקדוש מוה"ר ישראל זצ"ל מטשארטקאָוו
תרצ"ד	כסליו	יג	אבי מורי הרב הקדוש הר"י זצ"ל מקראסילוב
	"	חי	דו"ז הרב הקדוש מוה"ר ברוך זצ"ל ממעזיבז
תרנ"ו	"	חי	א"ז הרב הקדוש מוה"ר יוסף זצ"ל מיאמפאָלי
תקע"ב	"		
תקע"ב	טבת	כ"ד	

ימי פטירה של צדיקים קדושים וגאונים זי"ע ועכ"א

ניסן

- א — בני אהרן הכהן ע"ה.
 ב — הרב הגאון הצדיק ר' בנימין ז"ל אבד"ק לבוב.
 ג — הרב הגאון ר' אפרים בהגאון חכם צבי ז"ל.
 ג — דו"ז הרב הצדיק הקדוש ר' זאב מובאריזש
 בן א"ז הצדיק הקי המגיד מזלאטשוב ז"ל.
 ד — ש"ב הרה"ק ר' יוחנן מראכמיסטריווקא זצ"ל, תרנ"ה
 ה — הרב הצדיק הקדוש ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא ז"ל
 ו — הרב הגאון ר' אהרן אבד"ק לבוב ז"ל
 ז — א"ז הרב הצ' הקי ר' יצחק מדראָהאָביטש ז"ל.
 ז — הרב הגאון ר' נפתלי הירץ מו"צ מלבוב ז"ל.
 ח' הרב הצ' ר' מנחם מאגניס מדראהאביטש ז"ל
 ח — הרב הצ' ר' מרדכי מיזיש ז"ל.
 ט — הרב הגאון ר' משולם אבד"ק לבוב.
 ט — הרב הגאון המקובל האלקי ר' אליהו קלמקיש ז"ל אבד"ק לבוב אשר נפטר בתוך דרשתו שצ"ו.
 י — מרים הנביאה ע"ה.
 יא — הרב הגאון ר' יוסף מברזאן ז"ל.
 יג — הרב הגאון ר' יוסף קארו מרן הב"י ז"ל.
 יד — הרב הצדיק ר' אשר מרופשיץ ז"ל.
 טו — הרב הגאון ר' אשר יעקב אברהם בעהמ"ס אשר אברהם ז"ל.
 טז — הרב הגאון ר' מאיר אבד"ק בראד ז"ל.
 יט — הרב הגאון הצדיק ר' יהושע וואליק ז"ל בעל הסמ"ע, שע"ב.
 יט — הרב הצ' הקי ר' אהרן הגדול ז"ל מקארלין.
 כא — הרב הצ' ר' דוד לייקיס, שביעי ש"פ.
 כב — הרב האי גאון שמיני ש"פ.
 כג — ש"ב הרב הצדיק הקי ר' ישראל שלום ז"ל מבוהוש, אסרו חג תרפ"ג.
 כה — הרב הגאון ר' חיים האלבערשטאם מסאנו.
 כו — יהושע בן נון ע"ה.
 כו — הרב הגאון ר' יהודה כ"ץ, שע"ח.
 כז — הרב הגאון ר' יצחק בעל סהרת הקדש ז"ל.
 כז — הרב הצדיק הקי ר' אריה ליבוש מוואלאטשיסק ז"ל.
 כט — חו"ז הרב הצ' הקי ר' משה ז"ל מקאברין.
 ל — ש"ב הרה"ק ר' יעקב יצחק ממארקארוב זצ"ל, תרנ"ב.
 ר"ח — הרב הגאון ר' צבי אשכנזי בעל חכם צבי ז"ל.
 א — הרב הצדיק ר' נתן שפירא.
 א — הרב הצדיק הקדוש ר' מנחם מענדיל מוויטעפסק ז"ל.
 א — הרה"ג המקובל ר' חיים וויטאל זצ"ל ש"פ.
 א — מהר"י בי רב.
 ג — הרב הגאון ר' ברוך כהן מטעחמוב.
 ג — הרב הצדיק ר' שמעלקא מניקעלשפורג ז"ל.
 ד — הרה"ג ר' יוסף תאומים (פרי מגדים) ז"ל, תקנ"ב.
 ה — הרב הגאון ר' יהושע פאריק דרשן מלבוב ז"ל.
 ו — הרב הצדיק ר' משה מסאמבור ז"ל.
 ו — הרב הגאון ר' אברהם אשכנזי אשר הגאון בעל כנסת יחזקאל היה נכדו, שצ"ו.
 ח — הרב הגאון ר' משולם זאלצבורג חבר להגאון בעל תוספות יו"ט אבד"ק לבוב ז"ל, ת"ה.
 י — עלי הכהן ושני בניו.
 י — דו"ז הרב הצדיק הקי ר' משה מזוהיאל ז"ל.
 י — ש"ב הרב הצדיק הקי ר' דודיל מטאלנא.
 יא — הרב הגאון אדמו"ר ר' יצחק אלפסי ז"ל.
 יא — הרב הצדיק הקדוש ר' נפתלי מראפשיץ ז"ל.
 יא — הרב הצדיק הקי ר' מרדכי מנעסחויזש
 יא — הרב הצדיק הקי ר' מרדכי מנעסחויזש ז"ל.

יא — דו"ז הרב הצדיק הקי' ר' יצחק מראדחיל ז"ל.
 יא — הרב הצדיק הקי' ר' יהודה מסטרעטין ז"ל.
 טו — הרב הצדיק הקי' ר' מאיר יחיאל ממאגליניצי ז"ל.
 יז — הרב הגאון ר' יחזקאל לגדא בעל נודע ביהודה ז"ל.
 יז — א"ז הרב הצדיק הקי' ר' משה חיים אפרים מסדילקוב ז"ל בעל דגל מחנה אפרים.
 יח — הלולא דר' שמעון בר יוחאי ל"ג בעומר.
 יח — הרב הגאון אדמו"ר בעל הרמ"א ז"ל.
 יט — הרב הצדיק הקי' ר' מנחם מענדיל מרימינוב ז"ל.
 כ — דו"ז הרב הצדיק הקי' ר' מרדכי מטשערנאָביל ז"ל.
 כב — ש"ב הרב הצדיק הקי' ר' מרדכיאלע מהוסיאטין ז"ל.
 כג — הרב הצדיק ר' יהושע מרינאיוב ז"ל.
 כה — ש"ב הרב הצדיק הקי' ר' חיים מקאסוב ז"ל.
 כו — הרב הצדיק ר' שמואל מהאליש.
 כח — שמואל הנביא ע"ה.
 כט — הרב הצדיק הקי' ר' מאיר מפרמישליאן.

פיון

ב — הרב הצדיק ר' יואל חסיד מלבוב ז"ל.
 ג — הרב הצדיק הקדוש ר' יעקב שמשון משפיטיווקע ז"ל.
 ה — האחים הקי' ר' חיים רייציס ור' יהושע רייציס בני ר' יצחק הלוי ז"ל נהרגו בלבוב עלק"ה ערב שבועות תפ"ח.
 ו — ארונו זקנו דוד מ"י עה"ש א' דשבועות.
 ז — א"ז הצדיק הקי' האלקי ר' ישראל בעש"ט ז"ל.
 ז — הרב הצדיק הקי' ר' דוב בעריש מזודיטשוב ז"ל.
 ח — הרב הגאון ר' שמחה ב"ר משה הצדיק ז"ל.
 יז — ש"ב הרה"ק ר' אהרן מקארלין זצ"ל, תרל"ב.
 יח — הרב הצדיק הקי' ר' דוב בער מראדישיץ ז"ל.
 יח — הרב הגאון המובהק ר' אברהם שרענציל תלמיד מובהק להגאון בעל הסמ"ע ש"ע"ה.

כ — הרב הצדיק ר' צבי מגיד מגאדווארנע ז"ל.
 כה — רשב"ג ור' ישמעאל ור"ח סגן הכהנים ז"ל נהרגו.
 כו — הרב הגאון ר' משולם בעל פתחי נדה מ"מ מלבוב, תקס"ה.
 כז — ר' חנניא בן תרדיון וספר תורה עמו נשרף.
 כז — הרב הגאון ר' מגלי ב"ר ברוך בעל "זרע ברוך" ז"ל.

תמוז

א — הרב הגאון ר' אליעזר ב"ר משה ז"ל.
 א — הרב הגאון ר' קלמן בעל מאור ושמש ז"ל.
 א — הרב הצדיק ר' דוב זאב ב"ר משה שמש דבה"כ מלבוב ז"ל.
 ב — הרב הגאון ר' אריה לייב בהגאון מהרח"ב ר"מ מלבוב ז"ל.
 ד — הרה"ג ר' פנחס הלוי הורוויץ (הפלאה), תקס"ה.
 ד — הרה"ג ר' יעקב מרומבורג (רבנו תם) זצ"ל, תתקל"ג.
 ה — הרב הצדיק הקי' ר' יששכר דוב מוויטעבסק ז"ל.
 ה — הרב הגאון ר' שלמה זלמן ב"ר חנוך ז"ל.
 ז — הרב הגאון ר' אהרן משה מבראָד ז"ל.
 יא — הרב הגאון ר' יצחק בעל אפי רברבי אבד"ק פראגלבוֹב ז"ל, תמ"ה.
 יא — הרב הצדיק הקי' ר' צבי הירש מזודיטשוב ז"ל.
 יב — הרב הגאון ר' ישראל מזחיב.
 יב — דו"ז הצדקת הקי' מרת חוה'לע אמו של הרב הצדיק הקי' ר' ישראל מריון ז"ל.
 יב — הרה"ג ר' יעקב בעל הטורים זצ"ל ק"ח.
 יג — הרב הגאון ר' דוב בעריש מזאמושט ז"ל.
 יג — דו"ז הרב הצ' הקי' ר' מרדכי מקרעמעניץ ז"ל.
 יד — הרב הגאון ר' משה ב"ר יעקב.
 טז — הרב הצדיק הקי' ר' חיים בעל אור החיים ז"ל.
 יט — הרה"ק ר' אהרן שמואל מקוידנאו ז"ל.
 כב — הרב הצדיק הקי' ר' שלמה מציציליטש ז"ל.
 כב — הרב הצדיק הקי' ר' שמעון מזשעליחוב ז"ל.
 כב — הרב הצדיק הקי' ר' שלמה מקארלין ז"ל.

- כג — הרב הצדיק הק' ר' משה קורדובורא בעל הפרדס ז"ל.
- כה — הרב הגאון ר' משה בה"ג ר' יהודה ליב ז"ל.
- כה — הרב הגאון ר' מאיר תאומים אבי הגאון בעל פרי"מ ז"ל, תקל"ה.
- כו — זקני הרב הצדיק הק' ר' נחמן מסקאלאט ז"ל.
- כו — הרב הגאון ר' חיים כהן ראפאפארט אבד"ק לבוב ז"ל, תקל"א.
- כו — הרב הגאון ר' צבי מנימירארוב ז"ל.
- כו — הרב הגאון ר' צבי הירש חריף ז"ל, תצ"ט.
- כח — הרב ר' אליעזר מליוציב ז"ל.
- כח — הרב הצדיק ר' משה מאהיל ז"ל.
- כט — הרב הצדיק ר' זאנביל מוויטעבסק ז"ל.
- מנחם אב**
- א — אהרן הכהן ע"ה.
- ג — הרב הגאון ר' שמואל סאליר בעל שם משמואל ז"ל.
- ה — הרה"ג ר' אריה ליב (שאגת אריה) תקל"ח.
- ה — הרב הצדיק הקדוש האלקי ר' יצחק לוריא ז"ל, שלי"ב.
- ט — הרב הצדיק הק' ר' יעקב יצחק מלובלין ז"ל.
- טו — ש"ב הרה"ק ר' אשר מקארלין זצ"ל, תרל"ג.
- יח — הרב הצדיק ר' משה אליעזר מקוסקאב ז"ל.
- יט — הרב הגאון ר' צבי הירש אבד"ק מהאלעסק ז"ל.
- כא — הרב הצדיק הק' ר' דוד מזאבליטוב ז"ל.
- כא — הרה"ג ר' חיים סאלצווייציק מבריסק זצ"ל, תרע"ח.
- כב — הרב הצדיק הק' ר' סנדר מקאמארנע ז"ל.
- כג — הרב הגאון ר' יצחק בעל טהרת הקדש מ"מ מלבוב ז"ל.
- כג — הרב הגאון ר' ישראל חריף ז"ל.
- כד — הרה"ג ר' אפרים זלמן מרגלית מבראד, תקפ"ח.
- כה — הרב הצדיק ר' אברהם חיים מלינסק ז"ל.
- כה — הרב הגאון ר' מנחם מענדיל פאטיקער אבד"ק בערזאן ז"ל.
- כה — הרב הק' הגאון ר' מאניס בהרב הגאון ר' יעקב יוסיל ראב"ד מלבוב, תכ"ה.
- כו — חו"ז הרב הצדיק הק' ר' נח נפתלי ז"ל מקאברין.
- כט — הרב הגאון ר' יעקב משולם בעל ישועות יעקב אבד"ק לבוב ז"ל.
- ל"ל**
- ה — הרה"ג ר' שלמה אפרים לינשטיץ (עוללות אפרים) ז"ל, שע"ט.
- ו — הרה"ג ר' יום טוב ליפמאן (התור"ט) זצ"ל, תי"ד.
- ח — הרב הצדיק ר' יהושע גרשון מראולע ז"ל.
- ג — הרה"ג ר' אברהם יצחק קוק (רב ראשי דאה"ק) ז"ל, תרצ"ה.
- י — הרב הצדיק הק' ר' פנחס מקארין ז"ל.
- י — ש"ב הרה"ק ר' יצחק מבוהוש זצ"ל.
- יא — ש"ב הרב הצדיק הק' ר' שלום יוסף מרוזין ז"ל.
- יא — ש"ב הרב הצדיק הקדוש ר' אברהם יעקב מסאווגוריא ז"ל.
- יב — הרב הצדיק הק' ר' משה בן המגיד הק' מקאזניץ ז"ל.
- יג — הרב הצדיק ר' יוקיל איש הורוויץ מ"מ מלבוב ז"ל.
- טו — הרה"ג ר' עקיבא איגר מפרשבורג ז"ל תקי"ח.
- יח — הרב הגאון ר' משה כהגאון ר' דוד ז"ל.
- יח — הרה"ג הצ' ר' יהודה ליווי (מהר"ל) מפראג, שס"ט ז"ל.
- כא — הרב הצדיק הק' ר' דוב בעריש בהאלעסק ז"ל.
- כא — הרב הגאון ר' יונתן מאהיו ז"ל.
- כב — הרב הגאון ר' זאב ב"ר צבי הירש ז"ל.
- כג — הרב הצדיק הק' ר' אורי מסטרעלסק ז"ל.
- כד — הרה"ג הצ' ר' ישראל מאיר (חפץ חיים) מראדין זצ"ל, תרצ"ג.
- כה — א"ז הרב הצדיק אדמו"ר הק' ר' יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב ז"ל.
- כו — הרב הצדיק ר' זאב מלבוב ז"ל.
- כו — הרב הגאון ר' משה פנחס חריף אבד"ק לבוב ז"ל.
- כז — הרב הצדיק הק' ר' שלום מבעלז ז"ל.
- תשרי**
- א — הקדוש ר' אמנון (בעל גנתנה תוקף), ד' תשע"ב.
- א דר"ה — הרב הגאון ר' ברוך ז"ל.
- ב דר"ה — הרב הגאון ר' יהודה ליב ז"ל.
- ב דר"ה — הרב הצדיק ר' אהרן אבד"ק בעלז הנקרא ר' אהרן משיח ז"ל.

- ב דר"ה — הרב הגאון רבינו יהודה נשיאה אבדי"ק לבוב ז"ל.
 צום גדליה — הצדקת מי רוזה הנקראה רוזה הוהובה בת הרב ר' יעקב ז"ל.
 ו — הרב הצדיק הק' ר' לייבוש הנקרא שפאלער זיידע ז"ל.
 ח — מתו עשרים איש ונחשב ר' עקיבא ז"ל. עי"ה"כ — התנא ר' עקיבא ז"ל.
 יא — הרב הצדיק הק' ר' צבי ליב מהוליק ז"ל.
 יא — דו"ו הרב הצדיק הק' ר' דוד המגיד מטטעפין ז"ל.

ה'שנ"ו

- מוציה"כ — רב טכיומי במתא מחטיא.
 יב — ש"ב הרב הצדיק הק' ר' אברהם מלאך ז"ל.
 יב — דו"ו הרב הצדיק הק' ר' יצחק מראדוויל זצ"ל תרט"ו.
 יב — הרב הגאון ר' נחמן ב"ר יצחק הלוי ז"ל יד — ש"ב הרב הצדיק הק' ר' שלום שכנא מרוזין ז"ל.
 יד — הרב הצדיק הק' ר' ישראל המגיד מקאזניץ ז"ל, תקע"ה.
 יד — ש"ב הרה"ק ר' נחמן מבראסלוב זצ"ל, תקע"א.
 טז — הרב הצדיק הק' ר' שמעון מיעריסלאב ז"ל.
 טז — הרב הגאון רבינו יוסף חתן הגאון מהר"ם מלובלין אבדי"ק לבוב ז"ל.
 יט — הרב הצדיק הק' ר' יצחק יעקב הנקרא יוד הקדוש ז"ל, תקע"ד.
 יט — בנו הרב הצדיק הק' ר' נחמיה ז"ל.
 כ — הרה"ג ר' יחיאל (אבי הרא"ש) ז"ל.
 כ — זקני הרב הצדיק הק' ר' ברוך יוסף מסדילקוב ז"ל.
 הוש"ר כא — הרב הצדיק הק' ר' יעקב יוסף בעל התולדות ז"ל.
 הוש"ר כא — הרב הגאון ר' משה מרדכי חבר להגאון בעל תורת חיים ז"ל.
 הוש"ר כא — הרב הצדיק ר' ישראל דוב מדראהביטש ז"ל.
 הוש"ר כא — הרב הצדיק הק' ר' מענדילי מפרימישליצן ז"ל.
 הוש"ר כא — ש"ב הרב הצדיק הק' ר' דוד משה מטשארטקאוו ז"ל.
 כב — הרב הצדיק ר' עזריאל מקאזין ז"ל.
 כב — הרב הצדיק הק' ר' מנחם מלינסק ז"ל.
 כו — הרב הצדיק הק' ר' אשר מקארלין ז"ל.

- כו — הרב הצדיק הק' ר' לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ל.
 כז — הרב הגאון ר' יעקב קאפיל אבדי"ק לבוב ז"ל.
 כז — הרב הצדיק ר' פנחס איסי מקראקא ז"ל.
 כח — הרה"ג ר' משה סופר (חתם סופר) ז"ל, ת"ר.
 כט — הרב הצדיק הק' ר' אברהם דוד מבוטשאטש ז"ל.

- ג — הרב הצדיק ר' אליעזר מזיקוב ז"ל.
 ג — ש"ב הרב הצדיק הק' אדמו"ר ר' ישראל מרוזין ז"ל, תרי"א.
 ו — הרב הגאון ר' יוסף ז"ל.
 ז — בני צדקיהו המלך ז"ל.
 ז — הרב הצדיק הק' ר' יהודה מראולע ז"ל.
 ט — רבינו הגשר הגדול הרה"ק ז"ל (הרא"ש).
 ט — הרב הצדיק הק' ר' משה מפשעווראסק ז"ל.
 יא — א"ו הרב הצדיק הק' ר' מנחם נחום מטשערנאביל ז"ל, תקנ"ח.
 יא — ש"ב הרב הצדיק הק' ר' דוד שלמה מקאברין ז"ל, תרע"ט.
 יא — הרב הצדיק ר' משולם זיסא בהרב ר' דוד זאב מלבוב ז"ל.
 יג — הרב הצדיק ר' ברוך מקאסוב ז"ל, תקמ"ג.
 טז — הרב הצדיק מהרא"ל זצ"ל מדאמאצעווע עת"ר.
 טז — הרב הצדיק ר' צבי מטשארטקוב ז"ל.
 יז — הרב הצדיק ר' מנחם מענדיל ז"ל מקאסוב, תקפ"ו.
 יז — הרב הגאון ר' מרדכי זאב בהגאון בעל ישועות יעקב ז"ל.
 יח — הרב הצדיק ר' פייביש מברייטשאן ז"ל.
 יח — הרב הגאון ר' נפתלי הירץ אשכנזי הנקרא רבי ר' הירץ אבדי"ק לבוב ז"ל.
 יט — הרב הגאון ר' משה כ"ץ ז"ל.
 יט — הרב הצדיק הק' ר' שמשון מאוזיראן ז"ל.
 כ — הרב הגאון ר' אשר אנשיל אבדי"ק ראודיל ז"ל.
 כ — הרב הצדיק הק' ר' שלום מקאמינקא ז"ל.
 כא — הרה"ג ר' אברהם אזולאי ז"ל.
 כג — הרב הצדיק ר' אברהם נאהדאל ז"ל.
 כה — הרב הצדיק ר' נפתלי מליזענסק ז"ל.

כט — הרב הצדיק הקי' ר' גדליהו מלינעץ ז"ל.

טבת

ר"ח — הרב הגאון ר' קלמן ווירמייזא.

ר"ח — הרב הצדיק ר' צבי הירש מדיליטין.

ז — הרב הגאון ר' נפתלי אבד"ק סטרעלסק.

ז — דו"ז הרב הצדיק הקי' ר' צבי בן א"ז

אדמו"ר הקי' הבעש"ט ז"ל.

ט — הרב הגאון כהן מבעלי תוספות ר'

אברהם חיים בעל "תורת חיים" ז"ל.

יא — הרב הצדיק הקי' ר' משה מאוסטרה

ומבראד ז"ל.

יב — הרב הצדיק הקי' ר' נתן תלמיד הרי"ו.

יג — הרב הגאון ר' שמואל סאליר מ"מ

מלבוב בעל שם משמואל ז"ל.

יו — הרב הצדיק הקי' ר' משה מקיטוב ז"ל.

יח — הרב הצדיק הקי' ר' צבי אלימלך

מדינוב ז"ל.

יט — הרב הגאון ר' אברהם האלפערין

אשכנזי בעהמ"ח ספר אהבת ציון ז"ל.

כד — א"ז הרב הצדיק הקדוש ר' יוסף זצ"ל

מיאמפאלי.

כד — הרב הצדיק ר' מאיר מאינגוואר ז"ל.

כד — רבינו הנשר הגדול הרמב"ם ז"ל, ד'

תתקס"ה.

כד — הרב הצדיק ר' שניאור זלמן זצ"ל

(בעל שו"ע הרב), תקע"ג.

כד — הרב הצדיק הקי' ר' נפתלי בעל

סמיכות חכמים ז"ל.

כד — רעש הארץ שנת תקצ"ג.

כה — הרב הצדיק הקי' ר' משה מסייווראן

ז"ל.

כו — הרב הצדיק ר' אברהם חיים

מזלאטשוב ז"ל.

כז — הרב הגאון ר' שמריהו שמעריל ז"ל.

שבט

ר"ח — הרב הצדיק ר' יצחק מקאליש ז"ל.

ב — הרב הצדיק הקי' ר' זיסיא אחי הרב

הצדיק הקדוש ר' אלימלך ז"ל, תק"ס.

ב — הרב הצדיק הקי' ר' ליב מוכיח ז"ל.

ד — הרה"צ ש"ב ר' נחום מטריסק זצ"ל,

תרמ"ד.

ד — הרב הצדיק הקי' ר' משה ליב מסאטוב

ז"ל.

ה — הרה"ק ר' יהודה אריה ליב מגור (שפת

אמת) זצ"ל, תרס"ה.

ו — הרב הגאון ר' חיים מסאנץ ז"ל.

ו — הרב הגאון ר' ברוך אבד"ק דאברמיל

ז"ל.

כו — הרב הגאון ר' שלמה מבית לוי אבד"ק לבוב ז"ל.

כו — הרב הגאון ר' דוד לידר בעל "עיר מקלט" ז"ל.

כט — הרב הצדיק הקי' ר' צבי הכהן מרמינוב ז"ל.

כסליו

ב — הרב הצדיק ר' שמעריל וועקווקער ז"ל.

ד — הרב הגאון ר' אפרים פישעל ז"ל.

ה — הרה"ג ר' דוד לוריא מביכאוו (הרד"ל) ז"ל, תרט"ז.

ה — הרה"ג הקי' ר' שמואל אינדליס (מהרש"א) ז"ל, שצ"ב.

ח — הרב הגאון ר' אברהם ב"ר שמריהו אבד"ק בולקאמין ז"ל.

ט — הה"ק ר' דובער מלאדי ז"ל, תקפ"ח.

י — הרב הצדיק ר' פייביש בה"ר יוסילי מבארדיטשוב ז"ל.

יב — הרה"ג ר' שלמה לוריא (מהרש"ל) ז"ל, של"ד.

יב — הרב הגאון ר' יהודה ליב בהרה"ג ר' אברהם ז"ל.

יג — ש"ב הה"ק אדמו"ר ר' ישראל מטשורטקוב זצ"ל, תרצ"ד.

יג — הרב הגאון ר' אהרן מלבוב ז"ל.

יג — הרב הגאון ר' צבי הירש היזנים בעל תשע שטות ז"ל.

יח — דו"ז הרב הצדיק אדמו"ר הקי' ר' ברוך ממעזיבוז ז"ל, תקע"ב.

יח — אבי מורי הרב הצדיק הקי' ר' ישראל מקראסילוב ז"ל.

יח — הרה"ג ר' אברהם מיימון בן הרמב"ם ז"ל, ט"ו.

יח — הרב הגאון ר' מרדכי ב"ר יצחק הלוי ז"ל.

יט — הרב הצדיק הקי' ר' שמואל בהרב הצדיק הקי' ר' גדליהו מלינעץ ז"ל.

יט — הרב הצדיק אדמו"ר הקי' ר' דובער המגיד ממעזריטש ז"ל.

כ — הרב הצדיק הקי' ר' פייביש מזארביש ז"ל

כה — הרב הגאון ר' נתן כ"ץ ז"ל.

כו — הרה"ג ר' אברהם ב"ר דוד (הראב"ד) ז"ל, ד' תתקנ"ט.

כז — הרב הגאון ר' מאיר זך אבד"ק לבוב ז"ל.

כח — הרב הצדיק הקי' ר' חיים מטשעכנאוויץ בעהמ"ח ספר "באר מים חיים" ז"ל.

כח — הרב הצדיק הקי' ר' אברהם דוד בעהמ"ח ספר "בת עין" ז"ל.

ו — הרב הגאון ר' שלמה מגיד מסיקאל ז"ל.
 ז — הרב הגאון ר' אליעזר ליפמאן.
 ז — הרב הצדיק ר' דוד לעליזווער.
 י — הרה"ג מהר"ם מפאדאווא ז"ל, שכ"ה.
 יג — הרב הצדיק ר' מרדכי מלענווין ז"ל.
 יז — הרב הצדיק ר' משה מקיטוב ז"ל.
 יח — הבר הגאון ר' יוסף ז"ל.
 יח — הרב הצדיק הקי ר' משה מלאדמיר ז"ל.
 כג — הרה"ק ר' יהושע מבעלו זצ"ל, תרנ"ד.
 כג — הרב הגאון ר' מרדכי זאב אבי הגאון בעל ישועות יעקב ז"ל.
 כו — הרב הגאון הקי ר' דוד בעל הט"ו ז"ל, תכ"ח.
 כז — הרב הצדיק ר' משה מאורניו ז"ל.
אדר
 ב דר"ח — הרב הגאון הגדול ר' אברהם בעל אבן עזרא ז"ל, ד' תתקכ"ז.
 ב דר"ח — הרה"ג ר' שבתאי הכהן מווילנא (ש"ך), תכ"ז.
 ב דר"ח — הרב הצדיק הקדוש ר' אהרן ליב מפרעמישליאן ז"ל.
 ב — הרב הצדיק ר' יוסף מראשקין ז"ל.
 ב — הרב הצדיק הקדוש ר' יצחק מאיר מזינקוב בן הרב הצדיק הקי מאפטא ז"ל.
 ב — הרב הגאון ר' שמואל אבד"ק ראחמיניב ז"ל.
 ב — הרב הגאון ר' אהרן ליב מפרעמישליאן ז"ל.

ג — הרב הגאון ר' יששכר ב"ר משה ז"ל.
 ד — הרב הצדיק הקי ר' ליב שרה"ס ז"ל.
 ה — הרה"ק ר' אברהם מטשעכאנאו ז"ל.
 ה — הרב הצדיק הקי ר' זאב מטשארנאהסטרא ז"ל.
 ז — אדונו משה רבינו ע"ה ז"ל.
 ט — הרב הגאון ר' אלימלך הלוי מלבוב ז"ל.
 ט — הרב הגאון ר' מנחם מאניש ז"ל.
 יא — הרה"ג ר' חיים יוסף דוד אזולאי (חידא), תקס"ח.
 יב — הרב הגאון ר' בנימין וועלף ריש מתיבתא מלבוב ז"ל.
 יז — ש"ב הרב הצדיק הקי ר' אברהם אחי הצדיק הקי אדמו"ר מרוזין ז"ל.
 יז — הרב הגאון ר' משה אבד"ק לבוב ז"ל.
 יט — הרב הגאון ר' שמרי' שמעריל מ"מ וראב"ד מלבוב ז"ל.
 יט — הרב הגאון ר' יואל יעקב ז"ל.
 כ — הרה"ג ר' יואל סירקיס (הב"ח), שנת ת'.
 כא — הרב הצדיק הקי ר' אלימלך מליזענסק ז"ל, תקמ"ו.
 כא — הרב הגאון ר' ישעיה כהן מדיניוויץ ז"ל.
 כד — הרה"ג ר' אליהו (שבט מוסר) ז"ל, תפ"ט.
 כז — הרב הגאון ר' יוסף שאול הלוי נאטאנאן אבד"ק לבוב ז"ל.

ברכות חיים ושלום והצלחה ורוב נחת ברוב"ג ואריכת ימים
ושנים וכל טוב לידידי היקרים החותמים על ספרי זה
ולכל אנ"ש היקרים שיחיו.

ואלה שמותם ע"פ סדר א"ב :

א

ארנוף	השו"ב ר' יהודה
אפלמן	ד"ר דוד ואמו חנה גולדה
ארקין	ר' אברהם צבי וזו"ג רבקה
ארפא	ר' טוביה בן עלקא
אייזקסון	ר' משה בר יצחק
אדלמן	ר' אריה וזו"ג ריינא
איינשטיין	ר' חיים יצחק ב"ר ראובן שמעון
ארנשטיין	ר' ישראל וזו"ג חיה זלוטא
אסטרוכסקי	ר' שלמה יונה
אקרמן	ר' אברהם וזו"ג חנה
אברמוביץ	ר' גרשון וזו"ג פערל ב"ר ליב
אלכסנדר	ר' ישראל ב"ר אברהם משה
אלכסנדר	ר' משה ב"ר יצחק
אזר	ר' נח זאב ב"ר שרגא פייוויל
אסמן	ר' יצחק מאיר ב"ר דוד שלום
אדלמן	ר' ישראל זלמן בן יענטא
אטלס	מרת ציפא לאה בת דובה רחל
ארנוף	מרת עשקא דבורה בת שינה

לע"ג בעלה ר' עוזיאל ב"ר בנימין נפ' כ"ג ניסן

ב

בר	ר' צבי וזו"ג רחל בת חנה
ביסנוף	ר' דוד בן מרים וזו"ג שפרה בת טובה (ביקאן, ג. י.)

לע"ג ב' חיה שרה ע"ה נפ' כ"ד איר תרצ"ז

בויםן	ר' נחום אלתר ב"ר שלמה וזו"ג אסתר
בילמס	ר' קלמן קלונימוס ב"ר איסר מרדכי
בורנשטיין	ר' צבי בן שרה רבקה
בירנבך	ר' יצחק ליב וזו"ג שרה

בראברמן	ר' בן ציון
ביילי	ד"ר יעקב וז"ג בתיה מיכלי
בירמן	השו"ב ר' שמואל
בנר	השו"ב ר' צבי
בורגן	ר' אליהו ב"ר אברהם צבי

לע"נ זו"ג ברכה ב"ר זאב נפ' ט' אדר

בורגן	בנו ר' שלמה וז"ג ראסי
בויםן	ר' יצחק מאיר ב"ר שלום
בקר	ר' יוסף וז"ג קיילא
בוזא	ר' משה וז"ג חות
בילצקי	ר' אברהם
ברשבסקי	ר' מאיר
בלומקין	ר' חיים דוב וז"ג צביה
ברנט	ר' יצחק וז"ג הינדא
ברנט	בנו ר' יעקב יוסף וז"ג גיטא ענה
בסיל	ר' זלמן דוד ב"ר שמעון
ביקל	ר' יצחק
ברקוביץ	ר' מרדכי ב"ר אבא
ברונשטיין	ר' אהרן יהודה ב"ר עזריאל
ברוק	ר' מיכל וז"ג שרה הינדא
ברנדס	ר' אברהם
בריוזיל	ר' יוסף
בלוק	ר' חיים נח
ברודסקי	ר' שלמה וז"ג שרה (ווילמינגטון, דעל.)
בכרך	ר' שאול אלחנן
בקסר	ר' דוב וז"ג פייגא
בעזר	ר' נחמן (הארטפורד, קאנ.)

לע"נ זו"ג הצדקנית דבורה ב"ר שבתאי נפ' כ"ד סיון

בוגרד	ר' משה וז"ג טעמא
ברוגר	ר' בן ציון ב"ר יעקב צבי וז"ג חנה טובה
בודנר	ר' נחום בן מירל (סאראטונא ספרינגס, נ. י.)
בורנשטיין	מרת חיה אסתר בת פערייל

גודמן	ש"ב ר' אברהם יעקב כהרב הח' ר' אריה ליב ז"ל
גרשון	השו"ב ר' הלל בן לאה
גרנד	ר' טוביה נח ב"ר שניאור זלמן
גליקמן	ר' יצחק וזו"ג ברכה
גומרמן	ר' ניסן ב"ר דוב וזו"ג חוה
גרשן	ר' צבי גרשון ב"ר אברהם יצחק הלוי
גרבר	ר' ישעיה
גרבר	ר' יעקב ב"ר ישעיה
גרבר	ר' שמאי ב"ר ישעיה
גרינברג	ר' ראובן וזו"ג היה ציוי טובה
גורין	ר' משה וזו"ג שרה
גוטליב	ר' יוסף בן יהודית (דושוריס סימי, נ. דזש.)
גרפינקל	ר' דוד וזו"ג ענה רבקה (מונטיסעלא, נ. י.)
גרוב	ר' משה ב"ר יצחק וזו"ג בריינא
גולדנר	ר' חיים ב"ר מרדכי (אמאהא, נעב.)
גולדנר	בנו ד"ר יחזקאל (אמאהא, נעב.)
גולדשטיין	ר' פנחס ב"ר יהודה חיים
גובה	השו"ב ר' אהרן דוד ב"ר יחיאל
גרינברג	ר' ליב ב"ר נח זאב
גרינבוים	ר' שלמה בן איטא לאה
גרינכום	ר' אליהו יצחק ב"ר יעקב יוסף
גולדמן	ר' אליהו יעקב
גלברג	ר' שמואל ב"ר יהושע וזו"ג שפרה
גלברג	בנו ר' דוד וזו"ג מינצי
גלסמן	ר' ישעיה בן רבקה
גייזינגער	ר' ישראל בן רויזא
גולדברג	ר' משה ב"ר יוסף וזו"ג דבורה
גולדברג	ר' משה ב"ר חיים יעקב הלוי (וואשינגטון, ד. ק.)
גרינברג	ר' שמואל אריה בן רבקה
גמרא	ר' משה ב"ר אברהם הכהן
גולדברג	ר' מאיר ב"ר יואל
גינזבורג	ר' הלל וזו"ג פרידא לאה
גולדברג	ר' צבי וזו"ג פרידא

ג

גולדשטיין
גולדמן

מרת צירל בת טובה רייזל
מרת רבקה רחל בת מיכלי

לע"נ יואל משה ב"ר ברוך כ"ז איר

גרל
גרבין

מרת חיה אסתר בת רחל
מרת מינדל בר מנחם מענדל

לע"נ בנה זלמן נפ' ד' איר

גולדהאמר
גולדברג

מרת הינדא בת גימל
אסתר בת ביילא

לע"נ בנה שבתי ב"ר שלמה נפ' כ"ד איר

גרוסמן
גורליק

מרת פרומא פערל בת דבורה גימל
מרת אסתר בת נחמה נעמי

ד

דינעץ

ר' יצחק ב"ר צבי זוז"ג פרומא רחל

לע"נ אביו ר' צבי ב"ר יצחק, נפ' כ"ט טבת

דיק
דירקמר
דימנד
דרוסס
דרויזין
דזייקובס

ר' צבי זוז"ג חנה (דאנבורי קאג.)
ר' צבי חיים בן שרה נעכא
ר' מאיר מרדכי זוז"ג בריינא
ר' משה בן שרה
ר' יעקב זוז"ג חנה בת לאה גימל
מרת צביה רויזא ב"ר יואל

ה

הלפרין
הלפרין
הלפרין

ש"ב מרת אלטא חוה ב"ר משה שמואל
ש"ב ד"ר יצחק צבי ב"ר ישראל, זוז"ג פיגא
ר' משה ב"ר ישראל זוז"ג חוה

לע"נ אביהם ר' ישראל ב"הרב ר' נתנאל דוב נפ' כ' איר

הופמן
הופמן
הרליך
הוכמן
הוכמן
הוכמן

ר' בנימין זוז"ג דינה
ר' משה זוז"ג ציפה
ר' פנחס ב"ר בנימין יהושע זוז"ג יהודית
ר' אברהם יצחק זוז"ג רבקה
ר' משה זאב זוז"ג מירל
ר' עזריאל זוז"ג רייזל

הלפרין
הורוויץ
הנצמן
הופמן
הורן
הירשנוון
היימוביץ
הרץ
הוכמן

ר' יצחק זוו"ג היה שרה
ר' משה אהרן
ר' אשר זליג זוו"ג רבקה בת יחד מירל
ר' אלכסנדר ב"ר משה
ר' שמואל דוב זוו"ג מרים
ר' אריה זוו"ג יהודית
ר' צבי זוו"ג מנוחה
ר' מאיר ב"ר אברהם
מרת חיינה בת רבקה

לע"ג בעלה מרדכי ב"ר נתן נפ' שמוע"צ

הויזמן

מרת אלטא יהודית

ן

ווינקלר
וואהל
ווינמרויב
ווינמרויב
וואלקין
יזיינשטיין
זוישינסקי
וואלדר
זוינשטיין
זוייסמן
זוינשטיין
זוארטמן
זועלשר
זואגיל
זואטנברג
זואלך
זוייסמן

חתן גיסי ר' קלמן שלמה זוו"ג היה אסתר
ר' אברהם זוו"ג אימא בת שרה
ר' פנחס ב"ר צבי זוו"ג עמיל
בנם ר' צבי זוו"ג רייזל
ר' צבי ב"ר גדליהו
ר' יצחק בן שרה סימא
פרעז' מוח' ספרדים דפולין ר' אברהם
ר' יהושע זוו"ג ענה גיטל
ר' חיים הכהן
ר' צבי ב"ר גדליה יוסף הכהן
ר' נח נפתלי ב"ר אברהם אבגדור
ר' אליהו זוו"ג בריינדל
ר' קלמן זוו"ג היה
ר' נחום בן אסתר
ר' דוד מאיר זוו"ג ראני
מרת חיה פיגא בת אסתר
מרת שיינדל בת רייזל

ן

זילבר
זרינסקי

ח"ג הרב הח' ר' צבי דוד והרבנית בריינה
הרב הח' ר' בנימין

זליגמן	ר' חיים וזו"ג רבקה לאה
זקס	ר' עזרא ב"ר משה
זקס	ר' יצחק ב"ר משה
זקס	ר' נחום ב"ר עזרא זו"ג רבקה דבורה
זקס	ר' שאול ב"ר עזרא
זילברשטיין	ר' משה יעקב בן ברכה הדס זו"ג פיגא בילא

לע"נ אביו ר' מנחם מנריל ב"ר אברהם זאב נפ' כ"ד ניסן

זולובין	ר' מרדכי שואל ב"ר יצחק אייזיק
זכרין	ר' יוסף זו"ג חיה ביילא
זיסלמן	ר' משה ב"ר ניסן
זופונוף	ר' מרדכי ב"ר שמואל הכהן
זילברמן	ר' ראובן בן יהודית
זילברפיין	מרת אסתר שרה בת רייזי מאלי
זילברמן	מרת ציפא בת רייזל
זעלניק	מרת רבקה רייצא בת יאכא
זילברגלייט	מרת רחל הדסה ב"ר שלום (ספרינגפיעלד, מאם.)

לע"נ ר' דוב ב"ר אליה נפ' כ"ו חשוון

ח

חולסט	ר' זאב ב"ר דוד זו"ג גולדא
חולסט	אמו מרת לאה גיטל ב"ר שלמה
חדש	ר' זוסיא ב"ר משה

ט

טורצקי	ר' יעקב ליב
מנר	ר' דוד זו"ג רחל
משיים	ר' אהרן זו"ג רבקה
טליתניק	ר' ברוך ב"ר חיים זו"ג עמי בילא
טב	ר' חיים זו"ג בילא
טויכברג	ר' שלמה ב"ר משה
טשערי	ר' יעקב יוסף, בתו יענטא, בתו פיגא

לע"נ חיה גיננדל ב"ר דוד נפ' כ"ה אלול

לע"נ זקנן דוד ב"ר מרדכי, י"ה אדר

לע"נ זקנתן יחד ב"ר יצחק י"א טבת

ט

טורנר ר' שמחה בן מאלי
 טרויב ר' יעקב וזו"ג שרה רבקה
 טונבוים ר' אברהם יצחק ב"ר משה (שיקאגו, איל.)

י

יעסמין ר' שמואל ב"ר גרשון וזו"ג חיינה ב"ר יואל משה
 יבלונסקי ר' משה יחיאל ב"ר יעקב

כ

כהן ר' שמריה בן דינה וזו"ג כריינא רבקה
 כהן ר' יעקב ישראל וזו"ג היה רחל (ראקווייל, קאנ.)
 כהן ר' אריה ב"ר נתן וזו"ג דינה
 כ"ץ ר' פסח
 כ"ץ ר' מנחם מאיר ב"ר זאב

טו

לנמשיץ מחו' ר' צבי ב"ר שלמה
 ד"ר מרדכי יצחק בן שיינדל רבקה
 לוענטל וזו"ג רויוזא בת ליבא (וועראנא, ג. דזש.)

לע"ג אחותה בלימה ב"ר אליעזר נפ' ד' דחוחמ"ם

ליטווינסקי ר' אשר בן חנה וזו"ג דבורה לאה
 לייכטינג ר' מרדכי וזו"ג מלכה
 לייכטינג ר' יעקב ב"ר מרדכי וזו"ג רחל
 לואים ר' יעקב
 לרנר ר' אליקום חיים ב"ר ישראל יעקב
 לוויץ ר' צבי וזו"ג חיה פיגא
 לדינר ר' יחזקאל בן שרה בלימה
 לב ר' חיים וזו"ג עלקא וב' יצחק
 לוויץ ר' ברוך ב"ר יהושע הלוי
 ליברמן ר' אריה ליב וזו"ג רחל לאה
 ליבוביץ ר' צבי ב"ר דוד
 לרנר ר' אליהו וזו"ג סריל
 ליבסון ר' זאב ב"ר משה
 לוקסנברג מרת רחל בת בתיה

מ

מלניק	ר' משה אברהם ב"ר יעקב יוחנן זוז"ג חיה רבקה
מסינגר	ר' יצחק יעקב בן חיה
מלצר	ר' חיים ב"ר משה
מעד	ר' אליהו זוז"ג איידל
מוגילבסקי	ר' יוסף
מידניק	ר' קלמן
מרקום	ר' דוד ב"ר שמחה צבי הלוי
מילר	ר' משה חיים ב"ר מנחם הלוי
מילר	ר' חיים ב"ר שמעון
מגר	ר' פנחס זוז"ג חיה יעטא בת דבורה ניטל
מסינגר	ר' יהושע זוז"ג שרה רבקה
מקלר	ר' זלמן זוז"ג חנה
מור	ר' חיים זוז"ג פיגא דבורה
מור	ב' אברהם יוסף ב' שמואל נח
מינכנברג	ר' זאב צבי ב"ר אפרים מנחם
מגר	ר' ישראל צבי זוז"ג מיני באשא
מגר	ר' מיכל בר משה הכהן
מרקום	רהל בת חנצי דבורה ב' שינה מינדל
מאנדל	בריינדל בת קינצי ב' חוה
מלצר	באשא ב"ר גדליה'
מימניק	פרומא חיה (הארטפארד, קאנ.)

לע"נ ב' גולדה ע"ה

נ

נובוגרודסקי	השו"ב ר' שמעון ב"ר דוד אבא
ניומן	ר' אליהו ב"ר מנחם
נק	העו"ד שאול צבי ואמו אסתר
ניומן	ר' אליעזר יוסף
ניומן	ר' יעקב זוז"ג פרידא בת פעשא
נפתולביץ	ר' גרשון עקיבא ב"ר שמעון
נגלברג	ר' שמעון ב"ר יצחק
נודלמן	ר' נתן ב"ר יהודה ליב

ס

סיגל	ר' חיים הייקיל ב"ר שמעון וזו"ג לאה
סירקי	ר' אליעזר בן שרה וזו"ג חנה רייזל
סיגל	ר' דוב בן זלומא וזו"ג טובה בת שרה
סיגל	ר' זאב בן שרה גולדה (קינגסבורג, נ. דזש.)
ספיר	ר' אברהם שמחה בן סאשא פרידה
סיימן	ר' אהרן גבריאל
סבין	ר' ישראל נח
סוויצמן	ר' מתתיהו חיים ב"ר פנחס
ספיבק	ר' בנימין זאב וזו"ג סימה
סמיואטיצקי	ר' אלימלך צבי ב"ר שכתי
סיגר	ר' יצחק אהרן ב"ר ירחמיאל

לע"נ בתו אסתר פיגא נפ' כ"ו תשרי

ר' יוסף וזו"ג שבע בת חיה סימבולסקי

לע"נ חיה זיסל ב"ר אברהם נפ' י"ט שבט

סימונס	ר' יעקב משה בן פסי
סמך	ר' חנוך הנך
סלמ	ר' משה בן חנה גולדא
סטלצנר	ר' אשר זליג וזו"ג פעסיל בת שרה פערל

ע

עברט	ר' שלמה דוב ב"ר אברהם אהרן
עלמן	ר' זאב דוב ב"ר חיים

פ

פן	ש"ב ד"ר משה ב"ר ברוך
פן	ש"ב זו"ג פיגא מרים ב"ד הרח"ה ר' יצחק צבי

לע"נ אחיה ב"ד הח' המופ' שלום דובר בהרב הח' ר' יצחק צבי ז"ל נפ' כ"ו סיון תרצ"ג

פרלמוטר	גיסי ר' אברהם זאב ב"ר נחמן
פרלמן	ר' חיים מיכל וזו"ג שפרה פיגא רבקה

לע"נ אביו ר' ישראל מאיר ז"ל נפ' ט"ו חשוון
לע"נ אמו לאה פיגא ע"ה נפ' ג' אלול

פ

פלבסקי	ר' משה בן סימא רבקה
פוטשבה	ר' שלום אליה' ב"ר יצחק
פוישינסקי	ר' חיים ארי' ב"ר ישעיה שלמה
פלבסקי	ר' פנחס ב"ר יצחק אייזיק
פולק	ר' זלמן זו"ג אסתר וב' עטיל (הארטפארד, קאנ.)
פרלמן	ר' זאב זו"ג בתיה
פלוטקין	ר' נתן
פונטש	ר' יהושע זו"ג עטיל

פ

פישר	ר' חיים ב"ר משה יוסף זו"ג טובה בת שינא יענטא
פידל	ר' דוד זו"ג שרה בת פערל
פרידמן	ר' שמואל בן רחל לאה זו"ג פינא בת רחל
פרשטיי	ר' אפרים שמעון בן טובה לאה
פיינמן	ר' אברהם איש יפה
פרנק	ר' נחמיה ב"ר עובדי'
פרנק	ר' הירץ ב"ר עובדי'
פורמינסקי	ר' צבי זו"ג רחל לאה
פרנק	ר' יעקב ב"ר יצחק
פרנקיל	ר' משה אהרן ב"ר יעקב הכהן
פרידמן	ר' ישראל זו"ג שרה
פרידלנדר	ר' שמואל זו"ג חוה
פידן	ר' אהרן בן אסתר אדיל (קאלטשעסטער, קאנ.)
פלורניץ	ר' מרדכי ב"ר יצחק
פיערשטיין	ר' שמעון
פריץ	סימא פרומא בת איידלי ובנה זלמן (וואשינגטאן, ד. ק.)

לע"נ אביו ר' משה ב"ר שניאור זלמן נפ' י"ט טבת

צ

צוקר	ר' בצלאל בן חיה הינדא
צוקר	אחיו ר' ישעיה בן חיה הינדא
צוקר	אחיו ר' ישראל יהודה בן חיה הינדא
צוקר	אחיו ר' מרדכי בן חיה הינדא
צוקר	אמם חיה הינדא בת חנצי דבורה

קלנסקי	מחו' ר' אליה' ב"ר ראובן
קליינברג	ר' יהושע ב"ר ירוחם פישל וזו"ג בילא בת קיילא לאה (בעל ההומעל החרדי, וואודרידזש, ג. י.)
קליינברג	בנם ר' ירוחם פישל
קפלן	ר' משה יהודה וזו"ג חשה פרידא
קפלן	ב' ר' אברהם וזו"ג איטקא דבורה
קליינברג	ר' נח נפתלי ב"ר יעקב מאיר
קומלר	ר' פסח וזו"ג אמתר חיה
קרולביץ	ר' זיסל ב"ר יצחק
קפלן	ר' יעקב שמואל בן דוואשא
קפלן	ר' צבי ב"ר מרדכי
קפלן	ר' אברהם נחמן וזו"ג מלכה לאה
קלוצמן	ר' רפאל זאב ב"ר מאיר בנימין
קופלמן	ר' חיים ירוחם (זשאנעט, פא.)

לע"ג חנה ישרה ב"ר מרדכי שמואל ז"ל נפ' י"ב כסלו

קוליער	ר' יעקב אריה' (וואודביין, ג. דוש.)
קופרשמידט	ר' משה חיים בן מלכה מינדל (סט. לואיס, מא.)
קלינצקי	ר' יוסף וזו"ג איידל
קירשנבוים	ר' יעקב וזו"ג רבקה
קליגמן	ר' יצחק מאיר ב"ר יהודה ליב
קאהן	ר' דוד חיים ב"ר יעקב
קיבלסון	ר' נפתלי
קצקיבר	ר' אהרן וזו"ג רייזל גיטל
קלפטר	ר' אהרן וזו"ג איידל
קופר	ר' חיים יוסף וזו"ג רייזל גיטל
קצין	ר' יוסף ב"ר ירוחם פישל
קרביץ	ר' יקותיאל ב"ר זאב
קליינמן	ר' משה פנחס ב"ר אהרן דוב
קאהן	ר' משה אהרן בן רבקה לאה וזו"ג עטיל חנה בת רייזל רחלקליינמן
קופרשטיין	מרת צביה בת בתיה
קליינמן	מרת רחל בת בילא חניצי
קויפמן	מרת נחמה בת עטקא רויזא
קאהן	מרת חיה פיגא בת מינדל
	מרת סילקא בת חניצי דבורה

רוזנבלום	גיסו ר' משה ב"ר נתן נטע וזו"ג רחל ב"ר נחמן
רוזנבלום	בנם העו"ד ר' פנחס זליג וזו"ג שרה תחנת
רניק	ר' פנחס זליג בן הנה וזו"ג שפרינצא בת ענה לאה
ריינשטיין	ר' אברהם בן עטי
רפפורט	ר' חיים וזו"ג ענה
רוטרמן	ר' אהרן אליעזר ב"ר שמעון מנחם
רודנר	ר' שמואל (סאוס נארוואלק, קאנ.)
רפפורט	מרת גיטל בת קריינה מלכה

שינובסקי	ר' פנחס ב"ר יוסף וזו"ג שבע ב"ר נתן
שטראוס	ר' יעקב איסר בן שרה בריינה וזו"ג הנה בת השה ליבא
שכטמן	ר' יוסף יהודה וזו"ג אסתר

לע"נ אמה רחל ענה ע"ה נפ' ב' תמוז

	ר' אברהם נתן בן בינה שינא
שמייער	וזו"ג אסתר רחל בת ענה פיגא
שכטמן	ר' חיים גרשון בן הגדיל
שטמלנד	ר' מנחם מנדיל וזו"ג רחל בת סלובה
שולמן	ר' גרשון
שטרן	ר' צבי דוב
שכטר	ר' חיים ב"ר מרדכי וזו"ג שרה דבוסי
שמולביץ	ר' שמואל זאב
שטרנשטיין	ר' אלהנן בר צבי
שיינוואלד	ר' יוסף בן חיה שרה
שפרון	ר' צבי
שטייגר	ר' עוזר וזו"ג שיינדל לאה
שטרן	ר' יוסף ב"ר יצחק צבי
שיף	ר' אליעזר וזו"ג רבקה

לע"נ אביו ר' ישראל ב"ר שרגא דוד ז"ל נפ' ט' תמוז

שטרן	מרת אסתר שרה בת פיגא
שווארץ	מרת ענה בת רבקה
שפר	מרת בתיה בת ר' צבי הירש

לע"נ בעלה ר' נח שלמה ב"ר יחואל מיכל נפ' ער"ח חשוון

שיף	מרת גיטל ב"ר אליעזר
שמפיין	מרת חיה אסתר בת ענה לאה